

T.C.
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ESNAFLARIN KAMU GÜVENLİĞİ ALGILARI ÜZERİNE NİTEL BİR
ÇALIŞMA: İZMİR BUCA ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Beyza TOKGÖZ

2218119001

Sosyoloji Anabilim Dalı
Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman:
Prof. Dr. Hande ŞAHİN

HAZİRAN-2025

ONAY SAYFASI

İzmir Demokrasi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 2218119001 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Beyza TOKGÖZ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “Esnafların Kamu Güvenliği Algıları Üzerine Nitel bir Çalışma: İzmir Buca Örneği” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı:

Jüri Üyeleri:

Teslim Tarihi:

Savunma Tarihi: 23.06.2025

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi “Esnafların Kamu Güvenliği Algıları Üzerine Nitel Bir Çalışma: İzmir Buca Örneği” adlı çalışmanın tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla beyan ederim.

Beyza TOKGÖZ

Haziran, 2025

TEŞEKKÜR

Hayatımız bizleri hep bir yerlere ulaştıran bazen de hiç ulaşmadan sadece yürüdüğümüz yolculuklardan ibarettir. Yüksek lisans tez yazım süreci de benim için hem çok zorlu hem de çok keyifli bir yoldu. Bu yolculukta benim bile kendime inancımı kaybettiğimde bana daima inanmaya devam eden, bilgisiyle ve sevecenliği ile beni her zaman kuşatan, bizlerin başarıları için çabalarken Profesörlük unvanını alarak öğrencilerini gururlandıran ve motivasyonumu yeniden yeşerten çok değerli danışmanım Prof. Dr. Hande ŞAHİN'E minnettarım.

Bana önce okumayı yazmayı, sonra da iyi bir insan olmayı öğreten ve daha küçükükken hayatıma bıraktığı güzel izlerini hala hissettiğim, ilk göz ağrım, ilkokul öğretmenim Ayla AKTENLİ'ye,

Güzel düşünmek kadar güzel yazmanın ve söylemenin önemini öğrendiğim, incelikler üzerine kurulu öğrencilerine adanmış kendisi kadar güzel bir hayata erken veda eden sevgili lise Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenim Fatma Nihal NAYMAN'a sevgi ve saygıyla sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum.

Hatice Güzelcan Anadolu Lisesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi lisans eğitimi boyunca bugün yüksek lisans tezimin teşekkür metnini yazana dek eğitim aldığım ve bana katkıda bulunan tüm değerli hocalarıma kocaman teşekkürler.

Çalışmamın saha araştırması aşamasında sabırla ve içtenlikle sorularımı yanıtlayıp zaman ayıran ve desteklerini esirgemeyen Buca ilçesi Menderes Caddesi esnaflarına çok teşekkür ederim.

Eğitim öğretim hayatımın ilk gününden bu güne dek elimi hiç bırakmadan çalışmamın saha araştırmasında bile soğuk, yağmur demeden yanımda olup bana güç vererek kendisinden büyük desteği ve varlığıyla daima içimi ısıtan biricik annem Fatma TOKGÖZ'e,

İlkokulda sabahlara kadar maket ev yaptığımız, benimle her zaman gurur duyan ve gurur kaynağım olan, sırtımı yaslamaktan hiç çekinmediğim bir çınar ağacı gibi gölgesinde dinlendiren, pusulam, biricik babam Yusuf TOKGÖZ'e,

Dünya'ya benden önce gelerek benim için ışıkları yakan, kardeş sıcaklığıyla beni saran, hayatımda çiçekler açtıran, varlığıyla enerji bulduğum, akıl hocam, en değerlim ablam Büşra ATEŞ'e çok teşekkür ederim.

Büyüyen ailemizin sağlam temelleri oldunuz ve beni de ailemizin hep küçük kızı kabul ettiniz, iyi ki varsınız.

Süreç boyunca başarılarımla gurur duyarak hiçbir desteği esirgemeyen çok sevgili çalışma arkadaşım Dilara ÖNDER ve çok değerli Yatsan İnsan Kaynakları ekibine,

Ve mesleki bilgisi ile çalışmamı zenginleştirip beni de her zaman desteği ve sonsuz sevgisiyle saran, hayatımın her alanında olduğu gibi eğitim ve kariyer yaşamımda da yanımda yürüyen, yorulup yeniden başlayacağım bana yolları açan, şefkatini hiç eksik etmeyen ve hayatımdan da eksik olmasını hiç istemediğim kıymetli nişanlım Bülent DURSUN'a,

yanımda oldukları için çok teşekkür ederim.

Söze başlarken ifade ettiğim gibi; hayat, yolculuklardan ibarettir. Bazen her şey ters gitse bile hala yürüyecek yolumuzun olması ne güzeldir. Her zaman iyi yol arkadaşları ile güzel yolculuklar yapmanız dileğiyle!

Beyza TOKGÖZ

23.05.2025

ÖZET

Kamu güvenliği toplumların huzur, düzen ve esenliği için kaçınılmaz bir kavramdır. Bireylerin sosyal yaşam içerisinde bir diğerinin haklarını ihlal etmeden aynı zamanda yurdun vatandaşı olarak özgürce yaşaması kamu güvenliğinin hem sebebi hem de sonucudur. Zaman geçtikçe ve bireylerin ihtiyaçları değiştikçe sosyal yapı da değişime uğramaktadır. Avcı-toplayıcı toplum tipinden tarım toplum tipine, buradan sanayi toplum tipine ve en sonunda modernleşmeye ulaştığı düşünülen söz konusu sosyal yapı aslında halen dönüşmeye devam etmekte ve şimdi de risk toplum tipini yaşamaktadır. Meslek grupları içerisinde de riskin bölüşümü ve farklı tehditler söz konusu olsa da esnafların modern yapının handikapları, kentin sınırsızlığı ve potansiyel tehlikelerin tahmin edilmezliği, geleneksel çalışma biçimlerini terk etmeyişleri gibi sebeplerle diğer pek çok meslek grubuna göre daha riskli konumdadırlar. Çalışma kapsamında Çalışma nitel bir araştırma olup İzmir ili Buca ilçesi Menderes Caddesi'nde 20 esnaf ile yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubunda yaş, cinsiyet, eğitim durumu, deneyim süresi, sektör gibi değişkenlere bakılmamıştır. Katılımcıların çalışma saatleri içinde ve dışında kendileri ve çalışma alanları adına ne kadar güvende hissettikleri, güvenlikleri için aldıkları önlemler, kendilerinin ve yakınlarının yaşadıkları deneyimler, semtte kamu güvenliği anlamında geliştirilmesi gereken noktalar ve diğer esnaflar ile işbirlikleri konularına dair sorular yönlendirilmiştir. Esnafların gözünden kamu güvenliğini ele alan yarı yapılandırılmış soruların yer aldığı görüşme formu ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Kavramsal ve kuramsal çerçeve ile alanda yapılmış çalışmalar ışığında elde edilen bulgular analiz edilip temalar halinde gösterilmiştir. Son aşamada çalışma alanı başta olmak üzere esnafların kamu güvenliği risklerine çözüm önerileri sunularak araştırma sonlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kamu güvenliği, risk toplumu, esnafılık

ABSTRACT

Public security is an indispensable element for the peace, order, and well-being of societies. The ability of individuals to live freely as citizens without violating the rights of others is both a cause and a consequence of public security. As individuals' needs evolve over time, social structures undergo transformation—from hunter-gatherer societies to agrarian societies, then to industrial societies, and ultimately to what is considered modern society. Today, this structure continues to evolve into what is now referred to as the “risk society.” This transformation affects occupational groups as well. Among these, shopkeepers are particularly vulnerable due to the uncertainties of modern life, the limitless nature of urban settings, unpredictable threats, and the persistence of traditional working methods, making them more exposed to risks compared to many other professions. This study is qualitative research conducted through face-to-face interviews with 20 shopkeepers on Menderes Street in the Buca district of İzmir, Turkey. Demographic variables such as age, gender, education level, professional experience, and sector were not considered in the sampling. The interviews focused on how safe the participants felt both during and outside of working hours, the measures they took for their safety, personal and second-hand experiences related to security, areas in need of improvement in terms of public security within the neighborhood, and cooperation among fellow shopkeepers. Semi-structured interview forms were used, and the data obtained were analyzed within the framework of relevant concepts, theories, and presented in thematic categories. In the final part of the study, solutions were proposed to address the public security risks faced by shopkeepers, particularly in the area under study.

Keywords: Public security, risk society, shopkeeper

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	III
TEŞEKKÜR	IV
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIII
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE SORULARI	4
1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.2 Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	5
1.3 Araştırmanın Varsayımları ve Soruları	5
İKİNCİ BÖLÜM	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1 Kamu Düzeni	7
2.2 Kamu Güvenliği	9
2.2.1 Emniyet.....	10
2.2.2 Asayiş.....	10

2.3	Kamu Düzeni Bileşenleri	11
2.3.1	Klasik anlayış	12
2.3.2	Modern anlayış	13
2.4	Kamu Güvenliği Bileşenleri.....	15
2.4.1	Polis	16
2.4.2	Bekçi	18
2.4.3	Zabıta	19
2.5	Suç Kavramı.....	19
2.5.1	Kişilere karşı işlenen suçlar	22
2.5.2	Topluma karşı işlenen suçlar	23
2.6	Esnaflık.....	24
2.6.1	Esnaflık tehditleri	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		27
3. KURAMSAL ÇERÇEVE		27
3.1	Toplum Sözleşmecileri.....	27
3.2	Risk Toplumu.....	28
3.3	Kentsel suç önleme kuramları	31
3.3.1	Savunulabilir mekân kuramı	31
3.3.2	Suç deseni kuramı	32
3.3.3	CPTED - Çevre tasarımı yoluyla suç önleme (Crime prevention through environmental design).....	32
3.3.4	Kırık pencereler teorisi	33
3.3.5	Suç analizi üçgeni	33
3.4	Suç Korkusu	33
3.4.1	Mağduriyet perspektifi.....	34
3.4.2	Sosyal kontrol perspektifi	34

3.4.3	Sosyal problem perspektifi	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		36
4. YÖNTEM.....		36
4.1	Araştırma örnekleme.....	37
4.1.1	Menderes caddesi özellikleri.....	39
BEŞİNCİ BÖLÜM		41
5. BULGULAR		41
5.2	Güvenlik algısını etkileyen etmenler.....	41
5.2.1	Satılan ürünün niteliği.....	43
5.2.2	Semtte yer alan cezaevine dair deneyimler.....	43
5.2.3	Göç ve komşu mahalleler.....	44
5.2.4	Yakın çevrenin deneyimleri.....	46
5.2.5	Tanınırlık ve bilinirlik.....	47
5.3	Güvenlik Önlemleri.....	48
5.3.1	Sigorta yaptırmak.....	49
5.3.2	Bireysel savunma aletleri bulundurmak.....	50
5.3.3	Güvenlik alarm sistemi	51
5.3.4	Kepen taktırmak.....	52
5.3.5	Panik butonu taktırmak.....	52
5.4	Kişilerin Güvenlik Algısını Güçlendiren Etmenler.....	53
5.4.1	Birbirine güvenmek (sosyal sermaye)	55
5.4.2	Esnaf dayanışması.....	56
5.4.3	Tanıdık simalar ve müşteri tanışıklığı	57
5.4.4	Semtte karakol oluşu ve polislerin caddede aktif olmaları	58
5.4.5	Bölgede kamu binalarının sıklığı.....	58
5.4.6	Semtin eski, köklü ve işlek oluşu.....	59

5.5	Güvenlik Tehdidi Oluşturan Durumlar	60
5.5.1	Güvenlik tehdidi oluşturabilecek kişilerin varlığı	61
5.5.2	Çalışma saatleri.....	62
5.5.3	Suç teşkil edebilecek müşteri talepleri.....	63
5.5.4	Caddenin coğrafi konumu.....	64
5.5.5	Hırsızlık girişimleri.....	65
5.5.6	Bireylerin agresif davranışları	66
5.5.7	Kolluk kuvvet personeline daha fazla ihtiyaç duyulması	66
5.6	Güvenlik Tehdidine Karşı Oluşturulan Stratejiler	67
5.6.1	Münakaşaya girmemek	68
5.6.2	Tek çalışmamak	69
5.6.3	Hizmet verilecek müşteride seçici olmak	69
5.6.4	Dükkanı emanet etmemek	70
5.6.5	Müşterileri tek bırakmamak.....	71
5.7	Güvenlik Tehdidi İle İlgili Yaşanan Deneyimlerin Farklılaşmasında Belirleyici Olan Etmenler.....	71
5.7.1	Cinsiyete özgü eğilimler ve stratejiler	72
5.7.2	Deneyime bağlı gelişen stratejiler.....	74
5.8	Yaşanılan Deneyimler Çerçevesinde Katılımcıların Kamu Düzeni ve Güvenliği İçin Sundukları Çözüm Önerileri	75
5.8.1	Polis yetkisini arttırmak	76
5.8.2	Polis kontrolünün artırılması	77
5.8.3	Araç içi kabin (taksiciler için).....	78
5.8.4	Caydırıcı cezalar	79
ALTINCI BÖLÜM		82
SONUÇ.....		82
KAYNAKÇA:.....		86

EKLER.....	95
EK-1: GÖRÜŞME SORU FORMU	95
ÖZGEÇMİŞ.....	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Burgess Bölgeleme Teorisi

Şekil 2: Menderes Caddesi Krokisi

Şekil 3: Temalar Gösterimi

Şekil 4: Güvenlik Algısını Etkileyen Etmenler Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 5: Güvenlik Önlemleri Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 6: Kişilerin Güvenlik Algısını Güçlendiren Etmenler Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 7: Güvenlik Tehdidi Oluşturan Durumlar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 8: Güvenlik Tehdidine Karşı Oluşturulan Stratejiler Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 9: Güvenlik Tehdidi Durumlarında Cinsiyet Eşitliği Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 10: Yaşanılan deneyimler çerçevesinde katılımcıların kamu düzeni ve güvenliği için sundukları çözüm önerileri Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 11: Kod Bulutu

Şekil 12: Kod Haritası

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcılara Göre Güvenlik Algısını Etkileyen Etmenler

Tablo 2: Katılımcılara Göre Güvenlik Önlemleri

Tablo 3: Katılımcılara Göre Kişilerin Güvenlik Algısını Güçlendiren Etmenler

Tablo 4: Katılımcılara Göre Güvenlik Tehdidi Oluşturan Durumlar

Tablo 5: Katılımcılara Göre Güvenlik Tehdidine Karşı Oluşturulan Stratejiler

Tablo 6: Güvenlik tehdidi ile ilgili yaşanan deneyimlerin farklılaşmasında belirleyici olan etmenler

Tablo 7: Yaşanılan deneyimler çerçevesinde katılımcıların kamu düzeni ve güvenliği için sundukları çözüm önerileri

KISALTMALAR LİSTESİ

TDK: Türk Dil Kurumu

BM: Birleşmiş Milletler

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

TDP: Toplum Destekli Polislik

POP: Problem Odaklı Polislik

TCK: Türk Ceza Kanunu

GİRİŞ

Kamu güvenliği kavramı; içerisinde toplum, düzen, güç, emniyet gibi başka kavramlar içermesi sebebiyle anlaşılması güçtür. Özellikle toplumlar arası normlar ve rutinler değişkenlik gösterdiği için kamudan beklenen düzen ve beraberinde gelen güvenlik algısı da yorumlamaya açık hale gelmektedir. Güvenlik; en genel tanımıyla toplum içerisinde bireyler arasındaki etkileşimi ve bu etkileşimden doğacak aksiyonları statik tutmak adına devletin kolluk güçleri başta olmak üzere tüm birimleriyle huzur ve esenliği sağlamasıdır şeklinde ifade edilebilir (Bal, 2019:9). Huzur ve esenliği sağlarken de bireylerin tek tek menfaatlerine uyacak kurallar yerine kolektif bir menfaati sağlamaya çalışan hukuk kuralları mevcuttur. Hukuk kuralları, bireylerin sosyal yaşamdaki sınırsız özgürlüklerini belli bir ölçüye indirgeyerek mutlak bir toplumsal düzen oluşturur. Toplumsal düzen sağlama sürecinde kişilerin doğuştan gelen haklarına müdahil olmamak, kişisel özgürlüklerini taciz etmemek, bunu da toplumun tüm fertleri için başarabilmek kamu düzeni için esas kabul edilmelidir (Özdemir, 2016:102). Bireylerin menfaatleri ile toplumun menfaatleri arasındaki dengeyi yakalamak ve kamu düzeninin stabilizasyonunu sağlamak arasında aralıksız bir akış bulunmaktadır. Genel amaç, toplumun güven, sağlık, refah, huzur ve diğer tüm fonksiyonları ile yaşamını sürdürmesine yarayacak kuralları oluşturarak bu ortamı baki kılmaktır (Özdemir, 2016:91). Kamu düzeni de işte hem tüm bu kuralların gözetildiği hem de bireylerin günlük yaşamdaki yapıp etmelerini terk etmeden sosyal normlarını koruduğu huzurun hâkim olduğu toplum halidir.

Kamu düzeni ve kamu güvenliği birbirlerini besleyen iki kavramdır. Birinin sağlıklı şekilde sağlanamadığı bir toplumda diğerini de tam anlamıyla gerçekleştirmek oldukça güçtür. Çıkış noktasının kamu düzeninden sağlandığını düşünürsek, devlet, halkın iç huzurunu ne ölçüde sağlarsa ve onların mallarını, canlarını, fikirlerini ne ölçüde koruyup gözettiğini gösterirse bireyler de kendilerini aynı oranda güvende hissedeceklerdir. Bu noktada kamu düzeninin güvenliğe zemin hazırlayan yanı yadsınamamaktadır (Acar, 2018:669). Kamu güvenliği kavramı Türk Dil Kurumu’nda şu şekilde yer bulmaktadır: “Bir devlette zabıta hizmetleriyle halka sağlanan can ve mal güvenliği” (TDK, 2023). Yani kavramın ilk anlamında dahi can ve mal güvenliğinden söz edilmektedir. Dolayısıyla bu noktada güvenliği sağlayacak devlet organına da değinmek gerekir ki bu organ da kolluk kuvvetleridir. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’na (1934) göre “polis, asayiş amme, şahıs,

tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder”. Söz konusu tanımda önemli kolluk kuvvetlerinden olan polis için halkın tüm fonksiyonları ile güvenliğinin sağlanması esas alınmıştır. Bu güvenliğin somut olarak sağlanması kadar bireylerin kendilerini güvenli bir toplumun ferdi olarak tanımlamaları ciddi önem arz etmektedir. Güvenlik ve esenlik içinde olmak kadar güvenlik esenlik içinde olmaya devam etme bilinci toplum içerisinde genel huzuru yaratacaktır (Gül, 2008:72).

Kamu düzeni bünyesinde elbette pek çok fonksiyonu, çeşidi, etkiyi barındırır. Özellikle hukuk olmak üzere güvenlik, sosyolojik, siyasi ve pek çok sosyal dinamik açısından farklı boyutlar ile ele alınmaktadır. Sadece ulusal değil milletlerarası düzlemde de değerlendirilen bir gerçekliktir. Yine de tüm bağlamlarda ve disiplinlerde hemfikir olunan bir nokta vardır ki bu da toplumda sürdürülebilir kılınması gereken huzur, esenlik, güvenliktir (Atakan, 2007:70-75). Modern toplum öncesinden günümüze değin birlikte yaşamın nasıl mümkün olacağı, nasıl daha iyi olacağı ve istikrarın nasıl sağlanacağına dair elbette çokça bakış açısı geliştirilmiştir. Zaman içerisinde bireylerin ihtiyaçları, teknoloji, iletişim, yapıp etmeler değişime uğradıkça kamu düzeninden beklentiler de değişmektedir. Yani, dönemin insanının değişimi ile insana verilen anlam ve sosyal yaşamdan beklentileri arasında paralel bir uyum vardır. Kamu düzenin klasik dönemde ve modern dönemde bileşenleri görece farklılık göstermektedir (Atakan, 2007:112). Klasik anlayışın temel yapı taşlarını kamu sağlığı, kamu esenliği ve kamu dirlik, düzenliği hususları oluşturmaktadır. Bireylerin kendilerini huzur içinde buldukları bir toplum bu maddelerin birlikte işlediği bir ortamda mümkün olacaktır (Bal, 2019:12-13). Modern dönemde ise tüm bu koşullara ek olarak insan onuru, genel ahlak, kamusal estetik, bireylerin kendilerine korunması gibi insanı önceleyen faktörler de kamu düzeni bileşenleri olarak görülmüştür. Yani, maddi olarak güvenli ortamı oluşturan gerekliliklerin yanında insanı oluşturan ve koruyan töz de artık düzenin önemli parçalarındandır (Çetindağ, 2004:14-15). Kamunun düzenini dinamik tutabilmesinin ilk koşullarından birinin güvenlik olduğu aşikârdır. Düzen dolaylı olarak güvenliği, güvenlik de düzeni getireceğinden ikisinin sağlıklı bir toplum için önemi eşdeğerdir. Kamu güvenliği aslında suç kavramı ile de doğrudan ilişkilidir. Suç oluşumu, önlenmesi, takibi, unsurları ile kamu güvenliğinin sağlanabilirliği arasında güçlü bir bağlantı vardır. Devlet, kamu kurumları ile düzeni sağlarken aynı zamanda başka bir kamu kurumu ile de güvenliği ve dolayısıyla düzeni yeniden sağlamaya çalışmaktadır. Tüm sosyal kurumlar yeterince güven içinde ise önce o kurumlardan yarar sağlayan bireyler sonrasında

toplumun tamamı düzene erişmiş olur. Bu güvenliği oluşturacak temel organ şüphesiz ki devlettir. Devlet, Türk Dil Kurumu'nda (2023) “toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık, ülke” şeklinde tanımlanmaktadır. Zabunoğlu'na (1973) göre ise devlet, karmaşık bir yapıya sahip olmakla birlikte hükümet, anayasa, halk, hukuk, kamu gibi unsurları bünyesinde barındırarak üstün otoritesi ile bir ülkeyi ülke yapan mutlak olgudur (42-43).

İnsanlar birlikte yaşamak için çıkarlarını korumak adına bazı haklarından vazgeçmek durumunda kaldılar, aksi halde karmaşa kaçınılmaz olacaktı. Tarihte bu husustan ilk kez bahseden Toplum Sözleşmesi Teorisidir. Teoriye göre tüm bireyler belli oranda kendi isteklerinden, çıkarlarından, doğa durumundaki sınırsız özgür hallerinden vazgeçecek ve bir diğerinin alanına girmeden karmaşanın karşısında durabilmek ve birlikte düzen içinde yaşayabilmek için fedakarlık edecektir. Bu sözleşme, kişilerin hakları adına bir senettir ve güven altında tutacaktır (Çilingir, 2019). Modern toplumda artık söz konusu korumayı ve vazgeçiş kontrol altına alıp herkesin çıkarını güvence altına alan ise devlet otoritesi olmuştur. Devlet, tüm sosyal kurumları bu düzen üzerine inşa ederek güvencenin istikrarını sağlamıştır.

Zaman geçtikçe toplum dönüşmekte ve ihtiyaçları değişmektedir. Bu dönüşüm hem köklü değişiklikleri hem de yapısal değişimleri beraberinde getirmektedir. Özellikle sanayinin gelişmesi ve modern toplumun inşası ile insanlık ilk zamanlar hızı üretmiş, sonrasında bu hızı kontrol etmiş ve en sonunda hız ile yarışarak onun tarafından kontrol edilir hale gelmiştir. Her devrim sağladığı tüm kolaylıklar ve revizyonlar ile riskleri de bünyesinde barındırmaktadır. Hatta öyle barındırır ki kimi zaman toplumsal kurumlar kendini kendi yaratımına çözüm ararken bulur. İşte, Giddens ve Beck içinde bulunduğumuz ve daha kendini henüz tamamlamamış modern topluma Risk Toplumu demektedir. Onlara göre ekolojik, siyasi, politik, sosyolojik her disiplin risklere gebedir. Giddens'in bu durumu “toplumun kendi kendisiyle karşı karşıya gelmesi” sözleri ile ifade etmiştir (Kala, 2019:510). Ona göre artık hayatımızı belirleyen risk ve güven ortamlarıdır (Esgin, 2013:690). Beck ise bilinçsiz ve kendiliğinden gelişen sanayi toplumunu da aktörün artık bilinç ve düşünümsel olarak gelen riskler ile baş edışı olarak yorumlamıştır. Tüm unsurları ile risk toplumu gelenekselliğe aşkın ve modernliğe meydan okuyan bir toplumdur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE SORULARI

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı; kamu güvenliği kapsamındaki güvenlik tedbirlerinin toplumun belli bir kesimini oluşturan esnaflar tarafından nasıl algılandığını, güvenliklerini sağlamak adına uyguladıkları stratejilerin neler olduğunu öznel deneyimleri çerçevesinde ortaya koymaktır. Esnafların kamusal alana dair sayabileceğimiz çalışma alanlarında kendilerini ne kadar güvende hissettikleri, çalışma alanlarında kendilerine ve bu alanlara karşı neleri tehdit olarak algıladıkları ve bununla nasıl baş ettiklerini ortaya koymaktadır.

Modernleşme ile bireylerin tüketim mekânı alışkanlıkları değişmiş ve alışveriş merkezleri, süpermarketler, kurumsal markalar daha çok tercih edilir hale gelmiştir. Güvenlik önlemleri açısından son derece detaylı ve planlı olan alışveriş merkezlerinin yanı sıra bir merkez çatısı altında kalmadan bağımsız olarak cadde ya da ara sokaklarda faaliyet gösteren satış noktaları ve bu noktalarda geçimini sağlayan esnaflar güvenlik açısından dezavantajlı konumda kalmaktadır. Satış yapılan ürünler, satış gerçekleştirilen mekân ve bedenlen tüm insanların erişimine açık oldukları için pek çok tehdit ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Kolluk kuvvetlerinin veya devlet birimlerinin bu tehditleri, minimum düzeye indirecek politikaları ile esnafların bu politikalara karşı algıları ve bu algının kendilerini güvende hissetme haline etkileri çalışmanın ana hatlarını oluşturmaktadır. Esnafların kamu güvenliğine dair bilgileri öğrenilmiş sonrasında hem kişisel hem de devlet eliyle nasıl önlemler alındığıyla ilgili düşünceleri ve hissettiklerine dair sorular sorulmuştur. Elde edilen bulgular, esnafların kamu güvenliğine dair algılarına ışık tutmuştur. Kamu kurumları tarafından alınan güvenlik tedbirleri, esnafların bireysel veya kolektif olarak aldıkları güvenlik önlemleri, esnafların herkes tarafından erişilebilir olan çalışma mekânlarına gelmiş ve gelebilecek tehditler göz önüne alınarak güvenlik algıları öğrenmek amaçlanmıştır. Modernleşmenin devamı olarak görülen risk toplumu çerçevesinde katılımcıların yanıtları; kamu güvenliği kavramı ve suç kuramları ile ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır. Tezin alan çalışmasının yıllar içerisinde göç almış, kalabalık, pek çok suça şahit olmuş ve yakın zamana dek faaliyette olan açık infaz kurumu bulunduran İzmir Buca Menderes Caddesi'nde yapılmış olması tezin en özgün yanlarından biridir. Çalışma sonucunda edinilen bilgiler ile kamu güvenliği önlemlerinin artırılması ve esnafların dış tehditlerden korunması adına atılacak adımlara ışık tutulması beklenmektedir.

1.2 Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Tezin saha çalışması; İzmir ili Buca ilçesi Şirinyer semti Menderes Caddesi'nde gerçekleştirilmiştir. Tezin saha çalışması için tek bir cadde seçilmesinden kaynaklı ilçenin diğer cadde ve semtlerine yer verilmemiştir. Çalışma Menderes Caddesi ile sınırlı tutulmuştur. Ancak Buca'nın İzmir'in en kalabalık ilçesi olması ve Menderes Caddesi'nin de en yoğun cadde olması sebebiyle bu sınırlılık görece aşılmaya çalışılmıştır. Çalışma caddede bulunan kurumsal mağazaları hariç tutarak sadece esnaflar ile gerçekleştirilmiştir. Buradaki amaç, kurumsal bir güvenlik ve koruma dışında kentte daha yalnız ve kendi başına kalan esnafların kendilerini ne denli güvende hissettikleri ve bireysel olarak başvurdıkları önlemlerin neler olduğunu ortaya koyabilmektir. Caddede kasap, terzi, kuyumcu, berber, nalbur, ecza, taksici, bakkal, ayakkabıcı, fotoğrafçı, butik gibi satış ve hizmet sektörleri bulunmaktadır. Dolayısıyla çalışma sınırları dışında çıkmamak adına sadece bu caddede var olan esnaflar ile görüşme yapılmış, diğer sektörler dahil edilmemiştir. Çalışma örnekleminde cinsiyet, yaş, eğitim ve medeni durum gibi kısıtlılıklar yoktur. Saha çalışması köklü ve eski bir caddede gerçekleştirildiği için katılımcıların deneyim süresi uzundur. Sektör fark etmeksizin cadde esnaflığının erkek çalışanlar arasında daha yaygın olması, bu sebeple çalışmaya yalnızca 5 kadın çalışanın katılması çalışmanın sınırlılıklarından birisidir. Çalışmada farklı eğitim seviyesinden katılımcıların olması da kapsayıcılığı desteklemiştir. Araştırma grubunu esnafların oluşturması herhangi bir boş zaman aralıkları bulunmaması sebebiyle bir sınırlılık oluşturmuştur. Ayrıca araştırmanın güvenlik, emniyet gibi konulara değinen bir temaya sahip olması katılımcılar tarafından çekimserliğe neden olmuştur. Bunları önlemek adına katılımcılar ile önceden randevulaşarak bir görüşme saati belirlenmiş ve kayda alınması istenmeyen ifadelerde ses kayıt cihazı durdurulmuştur. Yanıtların paylaşılması konusundaki hassasiyet için gönüllü katılım formunda cevapların gizliliği ve paylaşmazlığı hakkında detaylı bilgi paylaşımı yapılmıştır.

1.3 Araştırmanın Varsayımları ve Soruları

Tezin temel sorusu kamu güvenliği kapsamındaki güvenlik tedbirlerinin toplumun belli bir kesimini oluşturan esnaflar tarafından nasıl algılandığıdır. Tezin cevaplamayı amaçladığı bir diğer soru da esnafların neleri ne kadar tehdit olarak algıladıkları ya da kendini mesleklerini icra ederken ne kadar güvende hissettikleri, tüm bunlarla ilişkili olarak güvenliklerini sağlamak adına uyguladıkları stratejilerin neler olduğudur. Bunları sorgularken de güvenlik algılarında belirleyici olan faktörler irdelenmiştir. Tezin bu soruları

cevaplamadan önce temel varsayımlarından biri kentleşme, modernleşme, göç gibi birçok faktöre bağlı olarak esnafların kişinin canı ve malı ile tehlikeye açık olduklarıdır. Alışveriş merkezi kadar güvenli olmayan bir ortamda tehlikelere açık olmaları kendilerini güvende hissedip hissetmemelerinde belirleyicidir. Buca, İzmir'in en kalabalık ilçesi olmakla birlikte aynı zamanda çok fazla göç alan bir semttir. Bu durum karma bir kültürün oluşmasına, hızlı göç sebebiyle Gediz, Kuruçeşme, Göksu, Dicle gibi mahallelerde gecekondulaşmanın artmasına ve çöküntü bölgelere sebep olmuştur. Haliyle ilçenin kalabalık oluşu ve göç sebebiyle tamamen uyumlanmama durumu suç oranlarında da artışa sebebiyet vermektedir. Suç oranı artışlarındaki önemli belirleyici de semtin tam merkezinde Açık Ceza İnfaz Kurumu bulunmasıdır. Suça meyilli ziyaretçilerin varlığı, görece suç teşkil edebilecek vakaların artmasına sebep olabilmektedir. Tüm bu bilgilerin ışığında Buca Menderes Caddesi esnaflarında güvenlik korkusunun yüksek olması beklenmektedir. Caddenin kuruluşunun eskiye dayanması ve genel itibarıyla zincir-kurumsal markalar dışındaki işletmelerin köklü olmasından kaynaklı esnaf dayanışmasının yüksek olması tahmin edilmektedir. Bu durumun da güvenlik algısında belirli olabileceği düşünülmektedir. Kadın esnafların Türkiye'de kadına yönelik şiddet vakalarının varlığı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, medyada vakaların sunumu gibi birçok nedenle ilişkili olarak güvenlik korkularının daha yüksek olması ve dükkanda tek kalma konusunda daha çekimser yaklaşması beklenmektedir. Tezin cevap aradığı sorular en genel şekliyle aşağıda verilmiştir:

1. Değişen toplum yapısı ile birlikte artan sosyal risklerden güvenlik anlamında esnaflar ne kadar etkilenmektedir? Bu durum onların güvenlik algılarını nasıl etkilemektedir?
2. Risk toplumunda riski bölüşmek esnaflar arasında dayanışma ile mümkün müdür?
3. Çalışma ortamı, satışı gerçekleştirilen ürün veya hizmetin niteliği ve birey olarak kendinin can güvenliğinden tamamen sorumlu olmak güvenlik algısına nasıl etki etmektedir?
4. Esnafların güvenlik algısı ve kendilerine ve başka esnaflara ait deneyimler, geliştirdikleri stratejileri etkilemekte midir? Bu stratejiler nelerdir?
5. Esnaflar güvenliklerini sağlamak için önlemler alırken başka esnafların deneyimlerinden ne kadar etkilenmektedir?

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Her bilimsel çalışma temellendirilebilir olması adına kendi ve temas ettiği diğer alanlara dair genel kabul görmüş kavramlar ile açıklanabilmelidir. Yani, söz konusu çalışmanın anlaşılması kavramların doğru bir şekilde açıklanması ve kullanılmasına bağlıdır. Bu çalışmada da özellikle güvenlik, kamu güvenliği, suç, esnaflık kavramları başta olmak üzere çalışmanın teorik ifadelerini güçlendirecek ve bir çerçeveye oturtacak kavramlar açıklanacaktır.

2.1 Kamu Düzeni

Kamu kavramı, kelime anlamı olarak genelliği veya ortaklığı ifade etse de kesin bir tanımını yapma son derece zordur.

Toplumsal dinamikleri yakından ilgilendiren ve birbirleri arasında sıkı bir bağ bulunsa da karıştırılmaması gereken kamu düzeni ve kamu güvenliği kavramları, sürdürülebilir bir sosyal düzen için son derece büyük öneme sahip iki kavramdır. Her ikisi de soyut kavramlar olması sebebiyle belli sınırlara oturtmak oldukça güçtür. Yorumlamaya fazlasıyla açıktır ve kesin yargılardan uzaktır. Yoruma açık kavramlar olması hem düzen hem de güvenlik kavramlarının çok boyutlu olmasına dayanmaktadır. TDK (2023), düzen kavramını “Belli yöntem, ilke veya yasalara göre kurulmuş olan durum; nizami sistem” şeklinde tanımlarken güvenlik kavramını (2023) “Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu; emniyet” şeklinde ifade etmektedir.

Kamu düzeni en genel tanımıyla toplum içerisinde bireyler arasındaki etkileşimi ve etkileşimden doğacak aksiyonları statik tutmak adına devletin kolluk güçleri başta olmak üzere tüm birimleriyle huzur ve esenliği sağlamasıdır (Bal, 2019:9). Fakat kişilerin ortak yaşam içerisinde haklarını korumak, iyi oluşlarını gözetmek ve huzuru sağlamak adına bireysel özgürlüklerinin belli bir norma bağlı kalması gerekir ki bu da hukuk kurallarıdır. Anayasa Mahkemesi’nde kamu düzeni şöyle ifade edilmiştir:” *Toplumun huzur ve sükutunun sağlanmasını, devletin ve devlet teşkilatının muhafazasını hedef tutan her şeyi ifade ettiği, bir başka deyimle cemiyetin her safhadaki düzeninin temelini teşkil eden bütün kuralları kapsadığı sonucuna varmaktadır*” (Anayasa Mahkemesi Kararı, 1964). Sözü edilen kuralların sistematik hali hukuk olarak tanımlanabilir. Hukuk kuralları, bireylerin sosyal yaşamdaki sınırsız özgürlüklerini belli bir ölçüye indirgeyerek mutlak bir toplumsal düzen oluşturur. Bu indirgemeyi yaparken kişilerin doğuştan gelen haklarına müdahil olmamak,

kişisel özgürlüklerini taciz etmemek, bunu da toplumun tüm fertleri için başarabilmek kamu düzeni için esas kabul edilmelidir (Özdemir, 2016:102). Bireylerin menfaatleri ile toplumun menfaatleri arasındaki dengeyi yakalamak ve kamu düzeninin stabilizasyonunu sağlamak arasında aralıksız bir akış bulunmaktadır. Genel amaç; toplumun güven, sağlık, refah, huzur ve diğer tüm fonksiyonları ile yaşamını sürdürmesine yarayacak kuralları oluşturarak bu ortamı baki kılmaktır (Özdemir, 2016:91). Kamu düzeni, hukuk kuralları ile temellendirilecek kadar sistematiktir. Söz konusu günlük faaliyetler yani yapıp etmeler esnasında bir diğerinin alanına girmemek mutlaka kontrol gerektiren bir durumdur.

En başında da söz edildiği gibi kamu düzeni ve kamu güvenliği birbirlerini besleyen iki farklı kavramdır. Birinin sağlıklı şekilde sağlanamadığı bir toplumda diğerini de tam anlamıyla gerçekleştirmek oldukça güçtür. Çıkış noktasının kamu düzeninden sağlandığını düşünürsek devlet, halkın iç huzurunu ne ölçüde sağlarsa ve onların mallarını, canlarını, fikirlerini ne ölçüde koruyup gözettiğini gösterirse bireyler de kendilerini aynı oranda güvende hissedeceklerdir. Bu noktada kamu düzeninin güvenliğe zemin hazırlayan yanı yadsınamamaktadır (Acar, 2018:669). Güvenlik; insanlığın var oluşundan bu yana en temel güdü olarak kendini göstermiştir. İlk olarak sadece bireysel varlığını korumaktan ibaretken zaman içerisinde aile fertlerini, değerlerini, mallarını dahil ederek koruma halkası gittikçe büyümüştür. Aileler artık bu maddi ve manevi güven duygusu için mücadeleye girecek boyuta gelmiş ve bu uğurda mücadele eden diğer tüm aileler ile ortak menfaate varmaya çalışmışlardır. Neticede güvenlik, şahsiliikten çok büyük oranda sıyrılarak toplumsal bir boyut kazanmıştır (Acar, 2019:6). Kişiler kendilerini ve ailelerini koruma özgürlüğünü barındırsalar dahi bu güvenlik kaygısı da ham bir özgürlük içermemektedir. Dolayısıyla fertlerin kendilerinin ve ailelerinin iyi oluşunu sağlarken aynı zamanda “ortak iyiyi” gözetmeleri gerekmektedir. Ortak iyi kavramı, Jeremy Bentham’a ait olan ve temeli faydacılık ilkesine dayanan bir kavramdır. Bireylerin tanımı yapılan kamu alanı içinde belirli fedakârlıklar ile kolektif bir birlikte yaşam kararına bağlı kalması aslında ortak faydada buluşmayı, özetle “en fazla sayıda insanın en fazla iyiye” erişimini ifade eder (Koca, 2022:82). Bireysel çıkarlarımız ile kamu yararının tek potada erimesi ortak iyinin ilk koşuludur. Bir diğerinin umursanmasını, kolektif huzuru ve finalde kamu yararını içermelidir. Şayet, topluma ben gözünden bir bakış beklenen ve istenen kamu düzeninin en büyük baltalayıcısı olacaktır. Aksi durumda bir diğerinin faydasını götmek zaman içerisinde bir diğerine güvenmemeyi ve huzursuzluğu getirecektir. Faydacılık düşünürlerinden ilk olarak babası James Mill ve sonrasında Jeremy Bentham’ın

düşüncelerinden etkilenen John Stuart Mill, tıpkı Bentham gibi faydanın en yüksek mutluluğa hizmet etmesi gerektiğini düşünmektedir. Bunu söylerken de elbette etik değerleri terk etmemekte aksine çok daha fazla önem vererek istifade edilecek faydanın hem bir diğerine de dokunmasına hem de ahlaki ilkelere uygun olmasına değinmektedir. Onun faydacılık düşüncesini Bentham'dan farklı kılan kanıtlanabilirliğe verdiği önemdir. Bireyin talebinin herkes için fayda sağlayacağı kanıtlanabilir olmalıdır ve bu da görülebilir, işitilebilir olmasıyla sağlanabilmektedir. Herkes çıkarına olan toplumsal faydaya da hizmet etmekte ve toplumsal mutluluğa da katkı sağlamaktadır (Aydın, 2013). Mill'e göre birey, hazzını kontrol etmeyi başarır ve birlikte yaşam içerisinde bir diğerinin faydasını da önemseyerek "kendine yapılmasını istediğin gibi yap" düsturu ile yaşarsa toplumla sağlıklı bir uyum yakalanacaktır. Yani bireysel ve toplumsal faydayı gözetken kararlar kolektif bir mutluluğu getirecektir (Möngü, 2015:28).

Faydacılık eksenini üzerinden bahsedilen söz konusu güvenlik ihtiyaçları bir diğerinin güvenlik alanına girmeden sağlanmalıdır. Atakan (aktaran Atalay, 1995) bunun sistemli sağlayıcısının devlet ve anayasa olduğunu; hem ulusal hem uluslararası boyutta güvenliğin tüm unsurları ve tehditlerle baş edilmesinin devlet eli ile sağlandığını söylemektedir. Böylece özgürlükte de güvenlikte de bir hak kaybı yaşanmayacaktır. Güvenlik kavramı, bir devlet düzleminde ulusal ve kamusal olmak üzere iki farklı anlam taşımaktadır. Eğer ki devlete karşı yaşanan bir tehlike durumunda devlet düzenli askeri güçlerini kullanmak durumunda kalıyorsa bu "ulusal güvenliği", aldığı bazı yerel önlemler ve kolluk kuvvetleri müdahalesi ile huzuru tekrar yakalayabiliyorsa "kamu güvenliğini" işaret etmektedir (Özdemir, 2016:84).

2.2 Kamu Güvenliği

Kamu güvenliği esasında kamu düzeninin bir unsuru olarak kabul görmektedir. Her iki kavram da sözü edildiği gibi toplumun iyi oluşunu gözetir. Kamu güvenliği kavramı Türk Dil Kurumu'nda şu şekilde yer bulmaktadır: "*Bir devlette zabıta hizmetleriyle halka sağlanan can ve mal güvenliği*" (TDK, 2023). Yani kavramın ilk anlamında dahi can ve mal güvenliğinden söz edilmektedir. Dolayısıyla bu noktada güvenliği sağlayacak devlet organına da değinmek gerekir ki bu organ da kolluk kuvvetleridir. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'na (1934) göre "*polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder*". Görüldüğü üzere kamu güvenliği aslında toplumun asgari anlamda bireylere ve bireylerin mallarına tehdit olabilecek her türlü tehlikeden korunduğu bir toplumu işaret etmektedir

(Bayra, 2020:52). Söz konusu tanımda önemli kolluk kuvvetlerinden olan polis için halkın tüm fonksiyonları ile güvenliğinin sağlanması esas alınmıştır. Bu güvenliğin somut olarak sağlanması kadar bireylerin kendilerini güvenli bir toplumun ferdi olarak tanımlamaları ciddi önem arz etmektedir. Güvenlik ve esenlik içinde olmak kadar güvenlik ve esenlik içinde olmaya devam etme bilinci toplum içerisinde genel huzuru yaratacaktır (Gül, 2008:72). Bireylerin yaşam içerisinde iyi oluşlarını ifade eden ve hayata devam etmelerini sağlayan bir takım gereklerin olduğunu söyleyen Maslow, bunu ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi ile anlatır. Teori; fizyolojik, güvenlik, sosyal, saygınlık ve kendini gerçekleştirme olmak üzere beş basamaklı bir hiyerarşiden oluşmaktadır. Burada hayatta kalmak için temel gereksinimlerden başlayarak kişinin mental tatmin sağlanmasına değin bir piramit söz konusudur (Şengöz, 2022:166). Bireyin; yeme, içme, barınma, boşaltım gibi hayatta kalmasını sağlayan en temel ihtiyaçları karşıladıktan sonra ilk arayışı güvenlik olmaktadır. Bu, güvenliğinden ve temizliğinden emin olduğu yemek ve su gibi güvenliğinden emin olup barınacağı ev ve geçimini sağlayacağı çalışma ortamını kapsamaktadır. Tehlikeden korunabilme, olumsuz çevresel etkilerden uzak olabilme bu güvenlik ihtiyacına dahildir. Bundan sonrasında bireyler hep bu güvenli ortamı oluşturma ve devamında diğer ihtiyaç basamaklarına çıkabilme kaygısıyla yaşayacaktır. Bu şekilde kişisel hayatın içinde güvenli bir ortamda yaşamın sürdüğüne dair inanç oluşması aslında beraberinde içinde yaşanan topluma inancı ve neticede de kolektif güveni getirecektir (Elmas, 2013:4).

2.2.1 Emniyet

Emniyet, olması muhtemel tehlikeleri göz önüne alarak oluşturulan tedbirlerin tümüdür. Kamusal anlamda emniyet ise söz konusu tedbirlerin belli bir topluluğu ya da topluma karşı tehdit unsurlarında kolluk kuvvetleri aracılığıyla alınmasıdır. Dolayısıyla bir toplumsal savunmadır ve toplumu devlet himayesi altında korumaktır. Genel kabul emniyeti sağlamak için suç mahiyetinin oluşması beklenmeden var olması muhtemel tehlikeye karşı önlemler alınması yönündedir (Hafızogulları, 2015:46).

2.2.2 Asayiş

Asayiş kavramı uygulanabilirliği üzerinden anlaşılmaktadır. Asayişin mümkün kılınması büyük ölçüde emniyetin sağlanmasına bağlıdır. Eğer emniyet önemleri yeterince uygulanır ve belli bir topluluk için ya da toplumda kamu düzeni, huzur sağlanıp korkuya mahal verecek olumsuzluklar engellenirse asayiş sağlanmış olacaktır. Kavrama toplum huzurunu sürdürmekle beraber toplum düzenini bozacak herhangi bir eylem yaşandığında

da onu eski haline getirmek de dahildir. Dolayısıyla asayiş, toplumdaki bireylerin güvenlik tatmini yaşamasının sağlanması başta olmak üzere herhangi bir güvenlik açığı yaratacak faktörlerin de olmaması hali şeklinde açıklanabilir (Sevig, 2011).

2.3 Kamu Düzeni Bileşenleri

Kamu düzeni; bünyesinde elbette pek çok fonksiyonu, çeşidi, etkiyi barındırır. Özellikle hukuk olmak üzere güvenlik, sosyolojik, siyasi ve pek çok sosyal dinamik açısından farklı boyutlar ile ele alınmaktadır. Esasında kamu düzeni kavramı; kamu yönetimi, siyaset bilimi gibi alanlara ait olarak kabul görse de sosyolojik faktörler çevresinde analiz edilebilmektedir. Sosyoloji perspektifinden analiz edildiğinde aslında bireyin sosyal yaşamda hangi güvensizlikleri yaşadığı, niçin kökten bir özgürlük ve emniyet duygusuna erişemediği de anlaşılır olur. Sadece ulusal değil milletlerarası düzlemde de değerlendirilen bir gerçektir. Ulusal düzende devletin iç dinamiklerinin ve işleyişinin bütününe atıfta bulunur (Bayra, 2020:49). Tek tek kurumların değil; bir bütün olarak devletin, toplumun ve tüm kurumların uyum içerisinde devinimidir. Kamu düzenini açıklamak ilk başta kamusal alanı açıklamayı gerektirir: Kamusal alan; temelde bireylerin bir diğerinin önünde ifade gücünü kullanabilmektir (Demir ve Sesli, 2007:274). Bir görüş birliğine varılmamakla birlikte toplumda katılımcı demokrasinin sağlanabilmesidir. Arendt, kavramı bir başka önemli kavram olan emek ile birlikte ele alır ve kişinin hane içerisinde emek sayesinde kazandığı özgürlükle hane dışında da özgür olabileceğini söyler. Habermas ise kamusal alanın bilinenin aksine elit kesime ait olmadığını ve tüm yurttaşların fikirlerini özgürce ifade etmesiyle varlık kazanabileceğini savunur. Özellikle modern toplumda ortak katılım, kamusal alanın kapsayıcılık ve eşitlik ilkelerini oluşturur (Yükselbaba, 2008). Yine de, tüm bağlamlarda ve disiplinlerde hemfikir olunan bir nokta vardır ki bu da toplumda sürdürülebilir kılınması gereken huzur, esenlik, güvenliktir (Atakan, 2007:70-75). Modern toplum öncesinden günümüze değin birlikte yaşamın nasıl mümkün olacağı, nasıl daha iyi olacağı ve istikrarın nasıl sağlanacağına dair elbette çokça bakış açısı geliştirilmiştir. Zaman içerisinde bireylerin ihtiyaçları, teknoloji, iletişim, yapıp etmeler değişime uğradıkça kamu düzeninden beklentiler de değişmektedir. Yani, değişimi ile insana verilen anlam ve sosyal yaşamdan beklentileri arasında paralel bir uyum vardır. Kamu düzeni özelinde konuşurken bu uyum önce klasik dönemde sonra modern dönemde bileşenleri ile birlikte değerlendirilmiştir (Atakan, 2007:112).

2.3.1 Klasik anlayış

Klasik anlayışın temel yapı taşlarını kamu sağlığı, kamu esenliği ve kamu dirlik, düzenliği hususları oluşturmaktadır. Bireylerin kendilerini huzur içinde buldukları bir toplum bu maddelerin birlikte işlediği bir ortamda mümkün olacaktır (Bal, 2019:12-13). Kamu düzeninin klasik ayağındaki görüşlerin temeli Maurice Hauriou tarafından atılmıştır. Anlayışın temelinde kamu düzeninin ahlaki değerler ile açıklanmadığı çünkü düzeni sağlayanın kolluk kuvvetleri olduğu yatmaktadır. Öyle ki, kolluk kuvvetler ahlaki düzensizlikler ile ilgilenmemektedir. Dolayısıyla kamu düzeni, maddi bir boyuttur ve dış düzeni imgelemektedir (Gözler ve Kaplan, 2022:525).

2.3.1.1 Güvenlik

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 3. maddesinde “Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır” sözü yer almaktadır (BM Genel Kurulu, 1948). Güvenlik her bireyin en temel ihtiyaçlarında yer alır. BM'nin 1994 yılında yayınladığı raporunda ise ilk kez “beşeri güvenlik (human security)” kavramından bahsedilerek güvenlik kavramının aslında ekonomik, politik, sağlık gibi sosyal boyutlarını vurgulamıştır (United Nations Development Programme [UNDP], 1994). Klasik anlayışta da kamu düzenin sağlanması için güvenlik olmazsa olmaz bir ihtiyaçtır. Yalnızca kişinin kendi mülkü ve özel alanı içerisinde değil kamuya açık alanlarda da sağlanması ve daima korunması gereken bir konudur. Bir vatandaş için temel bir hak olması sebebiyle devlet, tüm güçleri ile bireylerin mal, mülk ve can başta olmak üzere ulusal anlamda da her türlü güvenliğinden sorumludur (Güneş, 2019). Bireysel ve toplumsal güvenliğin sağlanamadığı ya da tehlikeye düştüğü zamanlarda toplumda ilk hasar görecekt alanlardan biri kamu düzenidir. Her dönemin güvenlik ihtiyacı ve hatta güvenliğin anlamı değişiklik gösterebilir. Örneğin; 20. yüzyıl öncesi güvenlik kaygıları milletler arası savaşa bağlı askeri ve siyasi alanda yoğunlaşmışken günümüzde teknolojik, ekolojik ve sosyal güvenlik açıkları daha fazla olabilmektedir. Dolayısıyla bireyin de toplumun da güvenlik ihtiyaçları çağın getirilerine göre değişiklik gösterebilmektedir (Elmas, 2013:9).

2.3.1.2 Sağlık

Kamu düzeni kavramı için klasik bakış açısında önemli bir diğer husus; sağlıktır. Bireylerin tehditlerden korunması ve mallarının güvende tutulması kadar toplum sağlığının da kontrol altında olması kamu düzeninin unsurlarındandır. Bu noktada kolektif bir sağlıktan bahsedilmekte ve kişi odaklı hastalıklar kamu sağlığı dışında tutulmaktadır. Amaç; salgın ve

bulaşıcı hastalıklardan toplumu koruyabilmektir (Bayra, 2020:53). Aynı şekilde toplumun sağlıklı yiyecek ve suya erişimdeki denetimler de kamu düzeninin bir parçasıdır (Gözler ve Kaplan, 2022). Temiz bir barınma ortamı, sağlık hizmetlerinden yararlanabilme, kent içerisinde bölgeler arasında temizlik ve düzen anlamında belirgin farklar olmaması gibi hususlar da toplumsal eşitliğe dahil ancak son noktada kamu düzenine dahil konulardır (Varol ve Öksüz, 2021:1567).

2.3.1.3 Dirlik ve esenlik (Huzur)

Toplum içerisinde asayişin bozulması ve beraberinde gelen kolektif huzursuzluk hissi kamu düzeninin önce bozulmaya sonra da güvenliğin kaybedilmeye başladığının göstergesidir (Derdiman, 2006). Kamu düzeni bağlamında dirlik ve esenlik toplumun günlük yaşantısını etkileyecek hiçbir olumsuz maddi ve manevi düzensizlik etkisinde kalmaması anlamına gelmektedir. Toplumun koku ve kire maruz kalması, elektrik ve su erişiminin kısıtlanması, fazla gürültüye sebep olabilecek her türlü olay, huzur zedeleyecek dedikodu ve haberler dirlik ve esenliğe zarar veren bazı unsurlardır. Dolayısıyla halk yaşam pratikleri etkilenmeden günlük hayatına devam edebildikçe dirlik ve esenlik de devam etmiş olacaktır (Çelik, 2014). Eğer ki toplumun her alanda güvenlik ve sonrasında da sağlık ihtiyaçları karşılanırsa sosyal olarak asgari dirlik ve düzene erişilmiş olacaktır.

2.3.1 Modern anlayış

Kamu düzeninde daha temel gereksinimlere dayanan ve güvenlik, sağlık, huzurdan oluşan klasik anlayışa modern çağda ahlak, estetik, onur gibi yeni unsurlar eklenmiştir. Artık toplumun bireyden, bireyin de toplumdan beklentileri farklıdır ve kamu düzeni sağlayıcıları da değişmiştir.

2.3.2.1 Kamusal estetik

Kamusal estetik söylenişte görsel bir kaygı gibi dursa da aslında günümüz kent yaşamı ve düzeninde görsellikten çok daha önemli bir konuyu içermektedir; bu da güvenliktir. Kavram elbette kentin estetik ve işlevsel kullanımı anlamında görselliği ve kentin tarihsel, sosyal dokusuyla uyumu da ifade etmektedir ancak bu çalışma özelinde kamusal estetiğin güvenlik yanı ele alınacaktır. Kent içerisinde güvensiz, estetik olmayan her bir unsur ve biçim aslında dolaylı yoldan kamusal güvenliği de baltalamaktadır. Örneğin; terkedilmiş inşaatlar, metruk binalar, ışıklandırması olmayan parklar, herhangi bir şekilde değerlendirilmemiş boş araziler, gecekondular evler bulunduğu semte başta estetik açıdan soğuk bir hava vermekle birlikte buralarda suç girişimine de olanak tanımaktadır (Ayhan ve

Çubukçu, 2007). Newman (1973) cadde düzenlemelerine estetik anlamda da dikkat edilmesinin hırsızlık ve uyuşturucu kullanımı-satışı suçlarının azalmasına pozitif etkide bulunacağını söylemektedir.

2.3.2.2 Genel ahlak

Toplumun genel ahlakı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan 20, 21, 22, 28, 31, 33, 34, ve 51. maddeler ile temel hak ve özgürlükleri sınırlandırma nedenlerinden biri olarak görülmüştür. Bunlar özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, haberleşme hürriyeti, basın hürriyet, kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı, dernek kurma hürriyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkı ve sendika kurma hakkı olarak sıralanmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Devlet, bu maddeler başlıca olmak üzere kamu düzenini sağlarken yalnızca maddi unsurlara odaklanmamalıdır. Bunun yanında toplumda genel kabul görmüş, norm haline gelmiş genel davranış biçimlerini yani ahlaki değerleri de gözetmelidir. Özellikle toplumun her bireyi açık kamusal alanlarda bir diğerini rahatsız edecek, genel davranış örüntülerini bozacak davranışlardan sakınılması gerekmektedir. Devlet; ahlak bekçiliği yapma ya da bireylerin davranışlarını kısıtlama gibi bir misyona sahip değildir. Ancak toplum içerisinde müstehcen, aile düzenin aykırı ve genel adap kurallarından uzak davranışların yaşanmaması için kontrolü elde tutmaktadır (Bayra, 2020:54).

2.3.2.3 İnsan onuru

İnsan onuru, bireyin tüm temel haklarını daha güçlü hale getiren ve gözetilmediğinde insanın varlık olarak değersizleşmeye başlamasına neden olan insan haklarının temel yapı taşıdır. Temelinde insanın araç olmaktan daha öte bir varlık olduğu düşüncesi yatmaktadır. Biri ya da bir araya gelmiş toplumu korumak yalnızca malını, vücut bütünlüğünü korumak değil aynı zamanda manevi değerlerini de korumaktır. Eğer ki insan herhangi bir durumun ya da başka bir insanın güvenliği tehdit edilmesin diye araçsallaştırılıyorsa orada kamu düzeni sürdürülse dahi insan onuru ihlali yaşanacaktır. Birçok bildiri, anayasa, sözleşme içeriğinde insan onuruna ve onu gözeten unsurlara yer vermiştir. Konunun ilk temelleri Antik Roma'da Cicero tarafından atılmıştır. Kendisi insan onurunu insanın akıl sahibi bir varlık olmasından kaynaklı eşsizliğine dayandırır. Akli sayesinde arzularına yenik düşmeyerek onur sahibi olmalıdır. Hobbes ise insan onurunu biraz daha kolektif ele alır ve toplumsal davranışlardaki bir değer olarak ifade eder. İnsan gücü ve yeteneği ile toplum içindeki onurunu koruyabilmektedir. Önemli düşünürlerden Kant ise genel felsefesine uygun olarak insan onurunu araçsallaştırmaktan kurtarır ve insanın sadece insan olduğu için bile

onurlu olduğunu söyler. Eğer ki insan amaç olarak görülürse zaten seçimlerine saygı gösterilmesi ve eylemlerinde özgür olması gerekmektedir. Yani, Kant’a göre insan onuru insanda içkindir (Turan, 2020:57). Alman Anayasası birinci maddesinde “insanın onur ve haysiyeti dokunulmazdır. Tüm devlet erki ona saygı göstermek ve onu korumakla yükümlüdür” sözlerine yer vermiştir (Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası, 1949). Ayrıca pek çok uluslararası sözleşme ve metne kaynaklık etmesi açısından da önemlidir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ise ilk maddesini benzer ifadeler ile oluşturmuştur: “Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler” (İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, madde 1). Birleşmiş Milletler 1984 kararıyla İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmesi’nde insanlığın doğuştan sahip olduğu insanlık onurundan türeyerek işkence, sorgulama yöntemleri, iade yasağı vb. konuları ele alınmış; insan onurunu zedeleyecek her türlü eylemi net bir ifade ile yasaklanmıştır (BM, 1984).

2.3.2.4 Bireylerin kendilerine karşı korunması

Hukuk devletlerinde hukuk kuralları, sosyal düzenin temel yapıtaşlarıdır ve insanı insana, insanı topluma, insanı kendisine karşı korumaktadır. Birey, insan onuruna maddi ve manevi ters düşecek bir durumda kendisi rıza gösterse dahi insan onurunun hukuki boyutu onu korumalıdır (Arslan, 2015:159). Kamu düzeni içerisinde bireylerin başka birinin alanına girmeden ve vatandaşlık sorumluluklarını ihmal etmeden özgür olarak yaşaması temel hedeftir. Ancak modern kamu düzeni anlayışına göre birey topluma sorumlu olduğu kadar kendisine de sorumludur. Devlet bu noktada bireyi kendinden korumak adına önlemler almaktadır. Motosiklet kullananların trafikte kask takması, iş sağlığı ve güvenliği kapsamında iş yerlerinde üretim alanında iş ayakkabısı giymenin zorunlu olması bireyin kendine karşı korunmasında dair örneklerdir (Şimşek, 2010:78).

2.4 Kamu Güvenliği Bileşenleri

Kamunun sağlık, güvenlik ve acil durum ihtiyaçlarını karşılamak adına devlet yönetimine bağlı olarak kolluk kuvvetleri, itfaiye hizmetleri, acil tıbbi hizmetler gibi örgütlenmeleri bulunmaktadır. Güvenlik ayağında kolluk kuvvetlerine bağlı olan polis, bekçi ve zabıta halk ile birebir temasta olan ve tehlike anında müdahale eden ya da edilmesi adına yönlendirme yapan güvenlik sağlayıcılarıdır.

2.4.1 Polis

Kuruluşu 10 Nisan 1845 olarak kabul edilen T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde bağlı Türk Polis Teşkilatı, kendi içlerinde farklı birimlere ayrılmaktadır. Bunlar; genel hizmet polisi, trafik polisi, deniz polisi, çevik kuvvet, motosikletli polis timleri, çocuk polisi, bisikletli polis timleri, özel harekât polisi, bomba imha polisi, terörle mücadele, narkotim, kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele, polis arama kurtarma, polis havacılık, siber polis ve toplum destekli polislik olarak sıralanmaktadır (“Emniyet Genel Müdürlüğü”, t.y.).

Söz konusu birimlerden pek çoğu asayiş olayları ile birebir ilgilense de toplumumuz için de yeni bir yapılanma olan toplum destekli polislik birimi halkla doğrudan iletişimde olmakta ve hatta oluşumunun amacıyla bu toplum katılımı ve desteği yatmaktadır. (“Toplum Destekli Polislik”, 2025.)

2.4.1.1 Toplum destekli polislik

Polislik; toplum içerisinde yaşanabilecek tüm tehditlere önlem ve yaşanan tüm olumsuzluklara da önleyici hizmet sunmayı amaçlamaktadır. Toplumun belli bir kesimi yine toplumda yer alan başka bir kesim tarafından korunması gerekebilmektedir. Bu noktada polisin olaylara karşı en büyük destekçisi yine toplumdur. Hem yaşanabilecek problemlere hem de yaşanmış problemlere dair çözüm yolları bulabilmek adına kolluk kuvvetlerin halkla iletişim yollarını açık tutması önem arz etmektedir (Sözer ve Ekici, 2014:6). Polis tarafından toplumun suça karşı bilinçlendirilmesi, sert uygulamalarda bulunmaktan ziyade suça karşı işbirliğine önem verilmesi; pek çok kriminolog için hem suç ihbar oranının artması hem de toplumun sosyal sorunlar ile baş edebilmede pekiştirici olmasına dair inancı arttırmaktadır.

Toplum Destekli Polislik; 1980’lerden beri ABD’de ortaya çıkmış ancak Türkiye’de hayat bulması 2000’lere denk gelmektedir. Temel amacı toplum içerisinde özellikle asayiş doğrudan etki eden her türlü suç edimine halk desteği ile önceden ya da aniden müdahale ederek sosyal huzuru bu işbirliği sayesinde sürekli kılmaktır (Kızmaz, 2021:85). Sivil vatandaşlar daha etkin hale gelerek demokratik bir polislik felsefesine katkıda bulunmayı hedeflenmektedir (Şeker, 2009:193). Polisler, Kolluk kuvvetlerine bağlı olarak toplumun genel düzen ve güvenliğini sağlamak amacıyla koruyucu ve önleyici tedbirler alarak emniyet ve asayiş sağlamaktadır. Toplum için etkin bir güvenlik hizmeti yürütür ve asayiş başta olmak üzere pek çok suç kolu ile mücadele ederler. 2006 yılında bir proje olarak başlayan toplum destekli polislik, suç önleme süreçlerinde kendisine tepeden inen bir çalışma sistemi

yerine toplumdan destek alan bir hizmeti misyon edinmiştir. İlk faaliyetleri eğitim kurumlarında öğrencileri, sonrasında ebeveynleri ve pek çok iletişim kanalı kullanarak tüm toplumu bilinçlendirmek olmuştur. Bu bilinçlendirme hareketlerinden önemli olan bir diğeri ise esnaflara yapılan polis ziyaretleridir. Burada hem bir bilgilendirme sağlanmış hem de işletme sahiplerinden güvenlik hizmetlerine aktif katılım beklenmiştir. Gün içerisinde toplumun birçok kesimiyle birebir iletişimde bulunan; mal, can ve meslekleri ile birlikte dışarıda bulunan esnafların bilinçlendirilmesi, önerilerine kulak verilmesi önemli bir noktadır (Abanoz, 2016). Toplum destekli polislik kapsamında polislerin özellikle esnaflarla yürüttükleri bireysel irtibat çalışmaları, muhit içerisinde güvenliğin büyük ölçüde artmasına katkı sağlamaktadır. Polislerin vatandaşlar ile kurduğu aktif iletişim sonucunda oluşan bireysel güven bağı suça karşı duyarlılığı arttırmakta ve önleyici faaliyetlere katkı sağlamaktadır (“Toplum Destekli Polislik”, 2025). Stevens (2003), Toplum Destekli Polislik kavramını suç edimini azaltmaya ve suçlunun yakalanma süresine pozitif etkisi kadar toplum içinde suç korkusunu azaltmaya yönelik de olumlu bir yanı olduğundan söz etmektedir. Polis ve halkın belli bir noktaya kadar ortak hareketi, toplumun mevcut emniyet önlemlerine vakıf olmasına ve polisin topluma şeffaflığıyla hesap verebilir olmasına katkı sağlamaktadır. Talepleri karşılanan, söz hakkı eyleme dönüşen ya da etki yarattığı gözle görülen toplumda kolluk kuvvetlere olan güvenin ve katkı sağlama isteğinin artması da olumlu sayılabilecek başka bir etki olacaktır. Alpan ve Palacı (2008), TDP’nin ülkemizde uygulanmaya başladıktan sonra Sivas’ın Zara ilçesinde yürüttükleri çalışmalarında TDP uygulamalarının etkilerine ve çevrede yarattığı etkiye odaklanmışlardır. Çalışma kapsamına halkı ve özellikle toplumla birebir temasta bulunan esnafları harekete geçirecek bilgilendirmeler yapılmıştır. Çalışma kapsamında polis ile halk arasına köprü oluşturulmuş ve uygulama öncesi ve sonrasında TDP’nin ilçe halkında suçların azalacağına dair inancın artmasına yönelik bir sonuç elde edilmiştir. Marangoz ve arkadaşlarının (2011) alana dair yaptıkları bir çalışmada ise Çanakkale’de 1067 katılımcıya TDP’ye dair bilgi ve görüşlerine odaklanan sorular yönlendirilmiştir. Sonuç olarak, uzun vadede bu felsefenin halkı doğru bilinçlendirme ve yönlendirme ile suçla mücadelede başarı getireceği tahmininde bulunulmuştur. Burada polisin esnaf ve ev ziyaretleri, topluma halkın yanında oldukları ve desteklerinin kıymetini belirten ifadelerin geçirilmesi önem arz etmektedir. TDP’nin çıkış noktası olan kamu yönetimi hizmetlerine vatandaş katılımını hâkim kılmak ana odak olmalıdır.

TDP’nin yararlı etkileri kadar suç oluşumu engelleyen bir etki yaratmadığına dair görüşler de vardır. Weisburd ve Eck (2004); polisin halkla iç içe olması, broşür ya da

doğrudan iletişimle bilgilendirmesi, polis istasyonlarının bulunması toplumda ihbar etmede harekete geçirecek bir etki yaratmadığı sadece suç korkusunu azalttığı yönünde bir görüş sunmuştur. Yani, kimi araştırmacılara göre TDP'nin genel geçer ve ölçülebilir bir etki yarattığını söylemek güçtür (Şeker, 2009:192).

2.4.1.2 Problem odaklı polislik

Toplum destekli polislik ve problem odaklı polislik uygulamaları aslında geleneksel polislik anlayışına bir yapı sökümleridir. Problem odaklı polislikte asıl amaç; polisin yalnızca gelen ihbara ya da şahit olduğu olaylara müdahalesi değil, konuların kökten çözümüne odaklanmasıdır. Burada tekrarlı olaylara kalıcı çözümler getirmek polisin temel hedefi olmalıdır. Böylelikle toplum huzuru büyük ölçüde sağlanacaktır. Suçların tekrarlı olarak işlenmesi bir ölçüde engellenecek ve bu suça mahal veren toplumsal sorunlar daha hızlı tespit edilecektir (Sevinç ve Demir, 2010). Ayrıca bu bakış açısı polisin görev verimine ve mesleki doyumu da hizmet edecektir. Kuramda suçun ele alınış biçimiyle ilgili pek çok öneri bulunmaktadır; bunların başlıcaları suç haritasıyla suç önleme, çevresel tasarım ile suç önleme, suç analizleri gibi yine doğrudan suçun ana nedenini hedef alan yöntemlerdir. Yöntemlerin tamamında elbette toplum desteği ve halkla ilişkilerin de yeri vardır ancak suç istatistikleri daha büyük bir yer tutmaktadır. POP, halkın asıl problemlerine odaklanmaktadır, onlarla iletişimi geliştirmek sadece problemin bulunması ve çözülmesinde bir araçtır. Goldstein (aktaran Sevinç ve Demir, 2010) “polis görevinde tek tek olayları odağa almaktansa problemleri hedef alarak kalıcı çözümler üreten, kökten çözümci bir çalışma biçimi bulunmalıdır” sözleriyle POP’u özetlemiştir. Yıldız (2013) çalışmasında yakalamamanın polis için mesleki bir tatmin olduğunu ve aslında görevini de başarıyla yerine getirdiğinin bir göstergesi olduğunu söyler ve asıl olması gerekenin suç önleme politikalarında yakalamamanın değil suç önlemenin esas alınması gerektiğini ekler.

2.4.2 Bekçi

Emniyet genel müdürlüğü bünyesinde istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçileri esas itibarıyla yine aynı müdürlük bünyesinde bulunan diğer kolluk kuvvetlerinden Polislerin gece çalışma sürelerinde onları desteklemeyi ve asayiş daha geniş kapsamlı hale getirmeyi amaçlamaktadır. Görev alanları mahalle, çarşı ve cadde olarak biraz daha sınırlıdır. Hem doğal afet ve istenmeyen kazalara müdahale hem de yardıma ihtiyaç duyan vatandaşlara destek başta olmak üzere görevlerinde genellikle gece saatlerinde aktiftirler. Bunun yanında tehlikeye karşı önleyicilik ve koruyuculuk, bir suçun işlenmesini önlemek amacıyla ya da şüphe uyandırması gerekçesiyle makul sebep belirterek durdurma ve kimlik sorma, belirli

maddeler çerçevesinde zor ve silah kullanma gibi görev ve yetkileri bulunmaktadır. Görevlerini araçsız sürdürmeleri ve sürekli devriye sebebiyle halka birebir iletişimde kalan önemli bir kolluk kuvvet koludur (Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, 2020). Bekçilik görevi, Türkiye’de ilk kez 1914’de yasalaşmıştır. 1966’da yardımcı kolluk gücü statüsüne yükseldiyse de bir süre boyunca bekçi alımları durmuş ve etkinlikleri azalmıştır. 2016 yılında devlet kararıyla bekçilerin kolluk kuvvetlerine katkıları yeniden canlandırılmıştır (“Mahallede güvenliğin teminatı”, 2020). Bahçeci ve Akpınar’ın (2019) İstanbul Yahya Kemal Mahallesi’nde yürüttükleri çalışmada bölge halkının mahalle bekçiliği uygulamasından haberdar olması sorusuna %76,47, mahallede görevli olan bekçilerden haberdar olma sorusuna %61,76 ve bekçilerin mahallede güvenliği sağlamada başarılı olması sorusuna %69,41 oranında “evet” yanıtını vermişlerdir. Ayrıca çalışmada mahallelilerin geceleri daha fazla aktif olmaları ve sayılarının artırılması yine katılımcılar tarafından belirtilen görüşlerdendir.

2.4.3 Zabıta

Görevlerini belediye başkanına bağlı olarak ve onun yönlendirmesi ile ifa eden Zabıta esas olarak sorumlu oldukları bölgede kamu düzenine bağlı kalarak halkın huzur ve esenliğini sağlamakla sorumludur. Bölgedeki işyerlerindeki uygunsuzlukları tespit etmek, cadde ve mahallelerde kamusal alanı, olumsuz etkileyecek esnaf etkilerine müdahale etmek, işletmelerin yetki belgeleri gibi önemli evraklarını kontrol ve takip etmek, trafik işaretler ve yönlendirmeleri başta olmak üzere kamuya hizmet eden unsurların kontrolünü yapmak ve zarar görmesini engellemek gibi görevleri bulunmaktadır. Özellikle cadde işletmeleri ve esnafları ile yakın temasta bulunan zabıta, bir nevi toplum destekli bir yerel yönetim hizmeti işlevi görmektedir. Kontrol yetkisi gibi halktan gelebilecek şikayetleri dinleme ve ilgili birime iletme gibi sorumlulukları da bulunmaktadır. Cadde, meydan, kaldırım, durak, köprü gibi halka açık alanlarda herhangi bir satış yapma maksadıyla tezgâh kurulmasını engellemekte ve konu hakkında işlem yapabilmektedirler (Belediye Zabıta Yönetmeliği, 2020). Belediye zabıtaının yurdun her yerinde sabit yapıda bir örgütlenme şekli olmaması ve görevlendirilmeden önce akademik bir eğitim programına tabii tutulmamaları aslında standart olmayan bir yapılanma olduğunun göstergesidir.

2.5 Suç Kavramı

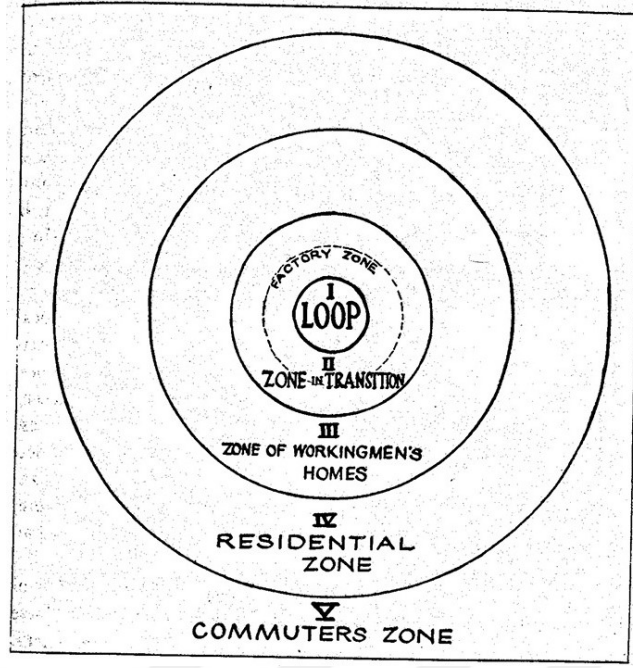
Suç; bilerek ya da bilmeyerek yapılmış toplumsal düzene zarar verecek hukuk kuralları tarafından düzenlenen yasaklı davranışların bireye ya da kamuya karşı yapılan insan davranışdır. Her suç bir hukuk kuralını ve toplum değeri farklı oranlarda ihlal etmektedir

(T.C. Adalet Bakanlığı, 2020). Kavram olarak tek bir tanıma sahip olması zor olan ve yine tek bir disiplin üzerinden tanımlanması neredeyse imkânsız olan bir olgudur. T.C. Adalet Bakanlığı Adalet İstatistikleri 'ne göre 2024 yılındaki bazı suçların sayıları şu şekildedir; hırsızlık 3.414.581, mala zarar verme 1.409.120, kasten yaralama 1.821.956, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması 92.764, tehdit 1.540. 970, güveni kötüye kullanma 194.071, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek, bulundurmak ya da uyuşturucu kullanmak 1.06.011. Söz konusu istatistikler aslında kamu güvenliğini tehdit edecek pek çok suç türü olduğunu ve bu suçların işlenme oranlarının toplum huzuru için ciddi bir tehdit olduğunu göstermektedir (T.C. Adalet Bakanlığı, 2025). Dolayısıyla suç, her ne kadar tanımsal olarak net bir düzleme oturtulması zor olsa da istatistiklerle açıklanabilecek kadar sosyal bir gerçekliktir. Hukuk, psikoloji, sosyoloji ve hatta biyoloji bilimlerini dahi bünyesinde barındıran çok yönlü bir kavramdır. Yine de özellikle sosyoloji disiplini için daha somut bir tanım yapmaya çalışacak olursak “özellikle ceza yasasına karşı olan ve genel olarak kabul edilebilir bir sosyal düzen çerçevesinde sıkıntılara neden olan insan faaliyetidir” şeklinde özetlenebilmektedir (İçli, 2019:24). Bu tanımlama bir taraftan, ‘suç nedir?’ sorusuna net olarak cevap veremediğimizi ancak ‘suç ne değildir?’ sorusuyla yola çıkıla bileceğini gösteren bir anahtar kelime barındırır: Ceza Yasası. Yasalar, tarihin başından beri birlikte yaşam için insanlara nasıl bir yönerge olduysa suç olgusu için de aynı hayati öneme sahiptir. Fakat bu, suç olgusuna Hukuk penceresinden bir bakıştır. Sosyolojik açıdan bakıldığında suçun paralelinde hem başka bir kavramla hem de yaptırım noktasında farklılıkla karşılaşılır. Bu noktada *sapmaya* değinilir: İçli’ye (2019) göre “toplumda kültürün belirlediği örf, adet, gelenek, görenek ve hukuk kurallarına uymayan davranışlar sapmış davranışlar olarak nitelendirilir” (s.21). Tanımda keskin çizgileri olmayan sosyolojik sayabileceğimiz nitelemeler bulunmaktadır. Bu durumda yaptırım noktasında da ceza yasası gibi bir kesinliğe varamamakta ve söz yerindeyse kolektif bilincin insafını, tutumunu belirleyici kabul etmekteyiz.

Bazı yazılı olmayan örf, adet, gelenek, töre, yüz kızırtıcı durumlar gibi ahlak kurallarına göre kanunen suç değildir. Fakat bu unsurlar kanun koyucu olarak kuralların belirlenmesinde rol oynamaktadır. Suçun gerçekleşmesinde ailesel, ekonomik, sosyokültürel, demografik faktörler de etkilidir. Bu sebeple suç, pek çok çalışmacı tarafından sosyal bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde suç, mevcut toplumsal düzene karşı taşkınlık gösterme halidir. Bu durum sosyal sapma olarak tanımlanmaktadır. Ne kadar suç olgusu insanlığın bulunduğu her alanda ve zamanda

görülmekte olduğu için evrensel kabul edilse suçun kapsamı toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Bu sebeple bir toplumda sapma olarak nitelendirilebilecek bir eylem başka bir toplumda norm olarak kabul edilebilir. Yapılan davranışın normalin dışında olması öncelikle sapmadır, onun suç teşkil edip etmediği hukuk kurallarında tanımlı olmasına bağlıdır. Işıқтаş ve Koloş (2020) suçu, toplumun bireyden beklediği davranış biçimlerine ve bireysel rollerine uymama hali şeklinde tanımlamıştır. Bu uyumsuzluğu da sapma olarak kabul ederek suçtan daha büyük bir kavramı işaret ettiğini vurgulamışlardır. Dolayısıyla her sapma suç değildir ancak her suç sapmadır. Sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde suç, mevcut toplumsal düzene karşı taşkınlık gösterme halidir (Sakarya, 2017). Durkheim, olması gerektiği gibi olanlar normal, olması gerektiği gibi olmayanlar anormaldir, düşüncesiyle sapma kavramının aslında beklenenin dışında gerçekleşen her şeyi kapsadığını ifade etmektedir. Suç kavramını normalin dışında görse de bir yandan toplum içerisindeki aksaklığı meydana çıkardığı için faydalı da bulmaktadır. Suç hangi sosyal alanda meydana geldiyse çürüme başlamadan müdahaleye imkan tanıdığı için yararlı bir yanı olduğunu vurgulamaktadır (Sağlık, 2019).

Suçun disiplinler arası bir kavram oluşu farklı teorilerde ele alınmasına imkan sağlamıştır. Çalışmanın, suç ve esnafı ele alan ana hatları Chicago Okulu'nun suçu kentsel ve ekolojik olarak ele alan perspektifiyle kesişmektedir. Okulun yaklaşımına göre toplum tıpkı bir insan bedeni gibi bir sistemden oluşmaktadır ve bütünüyle bir devinim halindedir. Mahalleler, caddeler, sosyal kurumlar, ilişkiler, normlar hepsi bir bütündür. Yaklaşımın biyolojik yanı kadar ekolojik bir yüzü de vardır. Yaşam mücadelesi, hayatta kalma, rekabet gibi doğada gördüğümüz hallerin benzerlerine güvenlikte de karşılaşılmaktadır. Tıpkı bitkiler hayatta kalmak için kendilerine tutunacak bir yer bulur ve diğer bitkilerin varlığıyla bir flora oluşturur. İnsanlar da tıpkı bitkiler gibi rekabet ile bir mahalleye yerleşir ve bir diğerinin desteğiyle buraya tutunur. Bu durum tekrarlandıkça kentsel yaşam oluşmaktadır (Turut ve Özgür, 2018). Chicago Okulu ekolojik kent yaklaşımı pozitivist bir bakış açısını benimseyerek kent güvenliği ve düzenini insanların doğadaki canlılar gibi birbirleriyle olan rekabetleri ve uyumları üzerinden açıklamaktadır. Chicago Okulu kentsel ekoloji yaklaşımı Robert Park (1866-1944) öncülüğünde kurulsun da Ernest Burgess (1886-1966) ve Roderick Duncan McKenzie (1885-1940) gibi önde gelen araştırmacıların katkıları oldukça büyüktür (Giddens, 2013). Burgess'e göre kent içeriden dışarıya doğru farklı sosyal bölgeleri temsil ederek halkalarla iç içe geçmiş bir durumdadır.

Şekil 1: Burgess Bölgeleme Teorisi (Park, R.E. ve diğerleri, 1925)

Kent, merkezden dışa açılarak iç içe geçmiş 5 çemberden oluşur ve her bir çemberin kendi sosyal sınıf kitlesi vardır. Bu çemberler; merkezi iş alanı, geçiş bölgesi, işçi yerleşimi, orta sınıf yerleşimi ve banliyöler şeklinde adlandırılmıştır. Geçiş bölgelerinde yaşayan bireyler daha fazla hareketliliğe maruz kaldığı ve ekonomik bölüşümden daha az pay aldıkları için bu bölgelerdeki suç oranları da daha yüksek olmaktadır. Buralarda çok iç ve dış göç hareketliliği yaşandığı için birincil ilişkiler belli bir sisteme oturmadan yeniden bozulmaktadır ve tanınmazlık hissi suç oluşumunu tetiklemektedir (Serter, 2013).

2.5.1 Kişilere karşı işlenen suçlar

TCK'da kişilere karşı işlenen suçlar 10 bölüm altında toplanmıştır. Bu suçlar kişinin doğrudan bedenini, manevi değerlerini ve sosyal rollerini icra etmesini engelleyen ve ihlal eden suçlardır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- Hayata karşı suçlar,
- Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar,
- İşkence ve eziyet,
- Koruma, gözetim, yardım veya bildirim yükümlülüğünün ihlali,
- Çocuk düşürtme, düşürme ve kısırlaştırma,
- Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar,
- Hürriyete karşı suçlar,
- Şerefeye karşı suçlar,

- Özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar,
- Mal varlığına karşı suçlar (Türk Ceza Kanunu, 2004).

2.5.2 Topluma karşı işlenen suçlar

TCK'da topluma karşı işlenen suçlar da yine 10 bölüm altında toplanmıştır. Bu suçlar ise toplum güvenliğini ihlal eden, genel sosyal huzura zarar veren, sosyal yaşam içerisinde bireyler arası güveni zedeleyen ve sağlıktan çevreye bireye temas eden her alana zarar veren suç türleridir. Bölümler aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

- Genel tehlike yaratan suçlar,
- Çevreye karşı suçlar,
- Kamunun sağlığına karşı suçlar,
- Kamu güvenine karşı suçlar,
- Kamu barışına karşı suçlar,
- Ulaşım araçlarına veya sabit platformlara karşı suçlar,
- Genel ahlaka karşı suçlar,
- Aile düzenine karşı suçlar,
- Ekonomi, sanayi ve ticarete ilişkin suçlar,
- Bilişim alanında suçlar (Türk Ceza Kanunu, 2004).

Söz konusu suçların kişilere karşı ya da topluma karşı fark etmeksizin yaşanması ve yoğunlaşması toplumun o alanında yaşanan anomik bir durumu göstermektedir. Anomi; pek çok düşünür tarafından farklı şekilde yorumlansa da Durkheim ve ardından Merton kavramın temsilcileridir. Anomi; gelişmiş/modern toplumlarda geleneksel kuralların değişime ihtiyaç duyduğunda yenisi henüz oturmamışken ortaya çıkan bir nevi boşluk halidir. Durkheim anominin sebebini toplumda dayanışmanın azalması ve sonunda bitmesine dayandırmaktadır. Bireyin aslında pek de alışık olmadığı bu durum suça ve intihara bile sebep olabilmektedir. Merton, Durkheim'in Anomi kavramından hareketle 'Klasik Gerilim Teorisi' denilen yeni bir teori geliştirmiştir. Teori tüm bireylerin toplum tarafından özellikle büyük şehirlerde önlerine konulmuş iyi sayılabilecek yaşam şartlarına ulaşmak için koşul gözetmeksizin her türlü yöntemi uygulayabileceklerini ispatlayan yöndedir (Irmak ve Çam, 2014). İnsanlar legal ya da illegal her türlü yolu, farklı fırsatları sunan şehir hayatında hedefe ulaşmak adına gidişat yolu kaygısına düşmeksizin uygulamaktadır. Merton, bireylerin böyle bir gerilimle karşı karşıya kaldıkları durumda Uyumculuk, Şekilcilik, Yenilikçilik, Geri çekilme ve İsyankârlık olarak beş şekilde uyum sağlayabileceklerini ileri sürmüştür (Karğı, 2016).

2.6 Esnaflık

Esnaf, kelime kökeni Arapça olan ve zaman içerisinde bizlerin de diline yerleşmiş bir kelimedir. TDK’da “küçük sermaye sahibi; artizan” olarak anılmıştır. Esasında “sınıf” kavramını temsil etmekle birlikte küçük ticari işletmeler ile ekonomik hareketlilikte etki sahibidirler. Bakkal, kasap, kuyumcu, nalbur gibi alım satım yapan esnaflar gibi terzi, berberlik yapan ve satış dışında hizmette bulunan esnaflar da vardır. Yani hizmet ya da satış, sabit ya da gezici fark etmeksizin küçük bir sermaye ile girişimci olan kimselere esnaf denilmektedir (Aydın, 2014). Türk Ticaret Kanunu’nda esnafıktan “ister gezici olsun, ister bir dükkanda veya bir sokağın belirli yerlerinde sabit bulunsun, ekonomik faaliyeti sermayesinden fazla bedeni çalışmasına dayanan ve geliri 11 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca çıkarılacak kararnamede gösterilen sınırı aşmayan ve sanat veya ticaretle uğraşan kişi esnaftır” şeklinde söz edilmektedir (Türk Ticaret Kanunu, 2011). Aslında çoğu esnaf olarak başlayan ve zaman içerisinde yüksek kazanç elde eden günümüz kurumsal markaları zamanın küçük esnaflarıdır denilebilir. Sosyal yapı değiştikçe bireylerin tüketim alışkanlıkları ve alışveriş kültürleri değişmiştir. Teknolojinin ve hızın artmasıyla alışverişten beklentiler de değişmiştir. Kurumsal tüketim markalarının standardizasyonu ve erişilebilirliği bireyleri daha çok cezbetmiş ve esnaflar ürün gamı anlamında daha dar alanda kalmışlardır. Ülke genelinde yaşanan ekonomik krizler, salgın hastalıklar gelir ve gider dengesinde esnafları daha çok hırpalamıştır. Zaman içerisinde esnaflığın işlerliği değişse de bu çalışma ve alanda yapılmış farklı çalışmalar ile esnaflar arası iletişimin değişmediği görülmektedir. Çağlak’ın (2020) yılında Konya Bedesten Çarşı’da yürüttüğü çalışmaya bakıldığında esnafların eski zamanlardaki gibi sıkı olmasa da halen süren komşulukları olduğu gözlemlenmiştir. Çarşıda yeni açılan dükkanların farklı kültürleri taşıması, eski esnafların dükkan kapatması gibi faktörler komşuluk ilişkilerini zayıflatırsa da bilinci, dayanışmayı, güveni yok etmemiştir. Burada çarşının çok eski ve köklü olması da önemli avantajdır. Salt’ın (2019) Sakarya esnafları ile yürüttüğü çalışma ise esnaf odalarının ve birliklerinin önemi ve faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Katılımcılar odaların eskisi gibi aktif olmadığı, esnafların taleplerine en başta yetişememe sebebiyle karşılık veremediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar sosyal yapı ve eğitim sistemine gelen köklü değişikliklerin esnaflığın devam eden bir meslek olması yönünde olumsuz etki uyandırdığını, esnaflar arası ilişkiler güçlü olsa da borç verme ya da tehlike anında müdahil olma durumlarına artık daha çekimser kaldıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmacı tarafından tüketim alışkanlıklarının

değişmesiyle esnafların daha fazla ticari kaygı gütmeleri ve bireyselleşmenin artmasıyla da komşular arası iletişimin biraz daha azaldığı yönünde yorumlar yapılmıştır.

Esnaflar; kurumsallaşma, online alışveriş, alışveriş merkezleri gibi varlıklarını tehdit edecek yeni yapılanmalarla mücadele etmektedirler. Bu mücadele esnafların tutunmasını olumsuz etkilediği gibi birbirleri arasında da belki de rekabete dayalı bir uzaklaşmaya sebep olmuştur. Ayrıca mahallede, caddede uzun yıllar tanınmış kişilerle birlikte çalışmanın verdiği güven farklı markaların gelmesi ile kırılmaya başlamıştır. Akal ve Sarı (2020) Sakarya Adapazarı'nda esnafın genel sorunlarını anlamayı hedef alan çalışmalarında Adapazarı esnafının en önemli sorununun geçimi sağlayamamak ve enflasyondan çok fazla etkilenmek olduğu sonucu çıkmıştır. Esnaflar, mesleklerini sürdürebilmek için hem devletten hem de halktan destek beklemektedir.

Esnaflık, Osmanlı Devleti'nden günümüze denk gelmiş ve aslında ilk anlamıyla bir sanatta ehli olmayı ifade eden bir meslek koludur. Esnaflığa dair pek çok kavram günümüzde de karşılığını bulmaktadır; örneğin Osmanlı döneminde Lonca olarak anılan gruplar günümüzün Esnaf ve Sanatkarlar Odası'dır. Hatta kavram Selçuklu dönemine kadar uzanmakta ve tarihte karşımıza Ahilik olarak çıkmaktadır. Esnaflığın ve esnaf örgütlenmelerinin adı değişse de amacı ve hizmet alanı değişmemiştir. Amaçları, geçimlerini sanat ve belli bir sermaye ölçüsünde ticaretle geçiren insanların örgütlenerek gelişimlerine fayda sağlamakla birlikte dayanışma ortamı yaratarak haklarını da korumaktır (Dinçer, 2016). Günümüze dek esnaflık pek çok dönüşüme uğramış ve son aşamada sanal alışveriş merkezlerinde, e-ticarete dek gelmiştir. Bu dönüşüme ayak uydurabilen esnaflar varlıklarını korumaya devam etmiş, ayak uyduramayanlar toplumun beklentilerinin ve dolayısıyla ticari yaşamın dışında kalmıştır.

2.6.1 Esnaflık tehditleri

Malları ve çalışma alanları ile birlikte doğrudan dışarıda olan esnafların aslında pek çok tehdidi bulunmaktadır. Bunların başında geçim sıkıntısı gelmektedir. Çam ve Kabadayı'nın (2017) Gümüşhane'de 300 esnaf ile gerçekleştirdikleri çalışmada katılımcıların gelir gider karşılanma sorusuna %11,7'si hiç derken %42'si az yanıtını vermiştir. Buradan esnafların sosyal anlamda ekonomik bir tehditle karşı karşıya olduğu anlaşılmaktadır. Esnafların ekonomi dışında pek çok tehdidi güvenlik anlamındadır. Özellikle hırsızlık, mala zarar verme, tehdit gibi suçlar en sık karşılaşılanlardır. Bireylerin tamamen halka açık ve herkes tarafından erişilebilir çalışma alanlarının olması pek çok riski beraberinde getirmektedir. Özellikle güvenlik için aldıkları önlemlere bakıldığında aslında

suç öncesinde değil suç sonrasında tespiti hizmet ettiği görölmektedir. Örneğin; güvenlik kamerası taktırmak, alarm sistemi bulundurmak, sigorta yaptırmak gibi tedbirler suç sonrası ispat niteliğindeki tedbirlerdir. Fakat kapıdan girebilecek suç potansiyeli olan herhangi bir müşteriye öncesinde önleyici herhangi bir tedbir bulunmamaktadır. Bu da esnaflar ile kurumsal mağazaların özellikle alışveriş merkezlerinin risk anlamında en çok farklılaşma yaşadıkları noktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1 Toplum Sözleşmecileri

Birlikte yaşam ile ortaya çıkan ilk problemlerden biri düzen kaygısıdır. Nüfusun hızla artışı; kaynakların tüketimi konusunda dengesizliği, özgürlüklerin sınırsızlığı bir diğerinin alanını işgal etmeyi ve tüm bunlarla birlikte koca bir kaosu meydana getirecek noktaya getirmiştir. Bu noktada geliştirilen teorilerden en önemlisi Toplum Sözleşmesidir. Sözleşme, sözü edilen sınırsız özgürlüğü kontrol altına alarak diğer karmaşaların da önünü kesmeyi hedeflemektedir. Amaç toplumdaki statüi korumak ve kamusal bir düzen sağlamaktır. Toplum sözleşmecileri dendiğinde akla pek çok isim gelse de önemli temsilciler vardır ki bunlardan birisi de Thomas Hobbes'tur. Hobbes, modern devlet inşasının başladığı ve modern felsefenin çağı olarak kabul edilen 17. yüzyıla ait bir filozoftur. Devleti; doğa halinde bulunma ve sivil halde bulunma karşıtlığında bir düzleme oturtur. Ona göre bireyler doğa halinde ve dolayısıyla kısıtsız bir durumdayken sınırsız özgürlüğün handikabı ile karmaşaya sürüklenmişlerdir. Devlet, bu karmaşayı kontrol etmek ve bireylerin özgürlüklerini düzenlemek için vardır. Bu yapı merkezileştikçe iktidarı elinde toplayan siyasi bir kurum haline gelmiştir. Artık devlet, tüm özgürlüklerin yaşanabildiği doğa halinden bireyleri çıkarmıştır. Hem devlet hem de bireyler tek başlarına sahip oldukları haklarından belli ölçülerde fedakarlık ederek birlikte düzenli bir ortak yaşam mümkün kılınmıştır (Bayra, 2020:46).

Gücü odak alan Hobbes'un tersine bireyi odak alarak güvenlik eksenli bir sözleşme öngören John Locke da toplum sözleşmecilerinin önemli temsilcilerindendir. Locke, kişilerin doğa halinde herhangi bir kısıta tabii kalmadan yaşamalarını özgürlüğe bağlar ve özgürlük bireyin en temel hakkıdır. Özgürlüğü elinden alınmış birey zaten ilk adaletsizlikle karşılaşmıştır. Bu bağlamda ona göre doğru olan bireylerin hukuk kurallarına bağlanmaksızın doğa yasalarına tabi olması ve canı tehdit etmedikçe asla başkasına zarar vermeden özgürlük içinde kendi güvenliğini sağlamasıdır. Yani bireyleri kaostan kurtaracak olan onun nezdinde yine doğa halidir. Hobbes ise bu güvenliği sağlayıcının devlet olması gerektiğini ve yalnızca onun sınırsız hak ve özgürlüklere sahip olacağını söylemekteydi (Emeklier, 2011).

Jean Jacques Rousseau da toplum sözleşmesi temsilcilerinden biri olarak birlikte yaşamda özgürlüğün kaçınılmaz bir şart olduğunu savunanlardandır. O da herkesin özgür

olduğu yerde yaşanacak kaos ortamını toplum sözleşmesini karmaşıklştırırsa da “genel istenç” kavramıyla açmaya çalışmıştır. Toplumda karar almada genel fikre varılarak ilerlemek kaosu engelleyecektir. Bu genel fikre varma işinde de elbette başrolde akıl yer almaktadır. Onun akıldan kastı yalnızca formel bir tözü ifade etmemekte ahlaki ve politik bir yüz de barındırmaktadır. Akılla alınacak kararlar genel bir istenci, bu istençten yola çıkarak da sözleşmeyi getirecektir (Yıldırım, 2013). Rousseau bu gerekliliğin insanın aklını kullanarak zaman içinde geçirdiği aşamalar sonucunda ihtiyaç duyduğunu, özellikle de mülkiyet bilincinin asıl tetikleyici olduğunu söylemiştir (Kar, 2025).

Düşünürler toplum sözleşmesinin çıkış noktası, gerekliliği, kaçınılmazları hakkında farklı görüşlere sahip olsalar dahi birlikte yaşamın böyle bir sözleşme ile mümkün olacağını savunmaktadırlar. Doğal hakların belli bir ölçüde ya da tamamen bir otoriteye devredilmesi; artan nüfus ve değişen ihtiyaçlar karşısında da kamu düzeni, güvenliği ve esenliğinin sağlanmasını getirecektir.

3.2 Risk Toplumu

Risk, kavram olarak Antik Çağ’a dayanmakta ve sonrasında Avrupa dilleri ile Arapça’da da görülmektedir. Kavramın dönemin şartları ne ise ona göre anlam kazandığı Antik Yunanlılar tarafından “rhizikon” yani tehlikeli bir kaya anlamında kullanılmasından anlaşılmaktadır. Toplumun yapıp etmeleri, alışkanlıkları ne ise risk de kendisine ona göre bir yer bulur. Avrupa dillerinde kavram yine tehlikeye işaret ederken Arapça’da “rızik” kelimesi ile eşlenmiş ve bilinmeyene işaret etmiştir. Yani zaman içerisinde riskin işaret ettiği tehlikeler değişiklik göstermiştir ancak genel anlamı her zaman tehlike, olasılık, belirsizlik olarak kalmıştır. Elmas (2013) çalışmasında riski birey adına güven ağının dışında kalan her alan olarak tanımlamıştır. Aslında mikro düzeyde kişinin iradesi dışında gerçekleşebilecek ve nihayetinde tehlike yaratabilecek her durum olarak da genişletilebilir. Toplum tipleri avcı-toplayıcı, tarım, sanayi ve modern olmak üzere kabaca gruplandırılabilir. Tarım toplumunun evrimi ile sanayileşme, sanayileşme evrimi ve dönüşümü ile de modernleşme toplumsal biçimi ortaya çıkmıştır. Farklı araştırmacılar tarihin ilerleyişi hakkında farklı tezler ortaya sunmuşlardır; kimi tarihin başlı ve sonlu çizgisel bir yol izlediğini söylerken kimi birbirini tekrar eden bir döngüsellik olduğunu ileri sürmüştür (Rızvanoğlu, 2013). Modern zamanlar için söylenmelidir ki toplumsal yaşam hem kestirilebilir bir çizgiselliğe sahip değildir hem de kendi içinde kendinden kaynaklı yeniden riskler üreterek kısmi döngüsellik barındırır. Ulrich Beck ve Anthony Giddens, bu noktada hemfikir olurlar ve içinde bulunduğumuz zamanın modernliğe ait fakat modernliğin üstünde bir şey olduğunu

söylerler. Ne eski bitmiştir ve yeni bir şey başlıyordur ne de modernlikten apayrı bir sosyal yapıdır; risk toplumdur. Söz konusu riskler, doğrudan gözle görülmekle beraber öngörülmesi zor sosyal ve politik riskleri de ifade etmektedir. Öngörülmesinin artık çok daha zor olmasından kaynaklı Beck bu toplumdan “felaket toplumu” olarak da bahsetmektedir (Kovacevic ve Kovacevic, 2017). Üreticilerin elindeki sermaye katlanmaya devam ederken toplumsal refah keskin hatlarla ikiye ayrılır. Bununla beraber tüm idari ve sosyal ihtiyaçlar da temin edilmesi güç şekilde artış gösterir. Yani, modernleşme belki de sanayi toplumunun risklerine fırsat olarak doğmak isterken kendi kendine tehdit olmaya başlamıştır. Bu noktada artık sermaye sahibi ya da üretici olmak da belirleyici olmaktan çıkıp sınıfları aşan, herkese değen; içinde sağlık, güvenlik, beslenme, doğanın yer aldığı toplumsal sorunları barındıran makro düzeyde riskler meydana çıkmaktadır (Beck, 2014:49). Bireyler, sanayi toplumundaki sınıf, erkeklik, kadınlık, statü ve daha pek çok sosyal biçimlerden sıyrılarak sadece sosyal bir aktör olarak riskle karşı karşıya kalmaktadır. Fakat risk etkisi toplumsal olarak ne kadar kapsayıcı olsa da bireyleri etkisi altına aldığı yönler farklıdır; biri için sağlıklı besine erişim riski varken başka biri dükkanının güvenliği anlamında risk grubunda olabilir. Modernleşmenin ilerlemesiyle çelişkili bir durum ortaya çıkmaktadır ki ne kadar toplumun tamamını etkisi altına alacak kadar büyük ölçekli risklerin varlığından söz etsek de sermaye sahipleri bu risklerden maksimum oranda muaf olacak önlemleri satın alabilirler (Beck, 2014:47). Sağlıklı su riski varsa ücretli ve temizlik vaat eden suya erişebilir, güvenliğinden şüpheliyse kişisel önlemler dışında profesyonel güvenlik hizmeti alabilir. Yani, riskler kimileri için önlem alınacak ihtimallerken kimileri için bir kazanç ve pazarlama kaynağı haline gelebilmektedir. Hatta belki de bu kaynağı kaybetmemek adına risklerin yeniden yaratılması da merak konusudur. Rosa (2003) bu konuda riskleri üreten ve riskleri tüketen olarak toplumda iki kesim olduğunu, birinin risklerden istifade edip diğerinin risklerden korunmaya ya da onlara katlanmaya çalıştığını söylemiştir. İşte bu şekilde riskten birilerinin istifade ettiği ve birilerinin de önlem aldığı yerde aslında kamusal anlamda da bir güvensizlik başlar. Beck (1986) bunu; sınıflı bir toplumda herkesin pastadan pay alma ümidi olduğunu ancak risk toplumunda herkesin zehirlenmekten korunmaya çalıştığını söyleyerek yaşanan eşitsizliğe vurgu yapmıştır (çev. 2014:72). Bir diğerinin yaşadığı risk ya da gerçekleşen tehlike başka birinde huzursuzluk yaratmaktadır. Bundan kaynaklı toplum içerisinde artık bir endişe bölüşümü vardır ancak herkesin bu bölüşüme ne kadar sadık kaldığı ve bireysel çıkarlarını bir kenarı bıraktığı şaibelidir. Hatta Beck (1986), bu sebeple yeni bireyselleşme biçimlerinin ortaya çıktığını ve artık bireylerin modern yerleşim

biçimlerinde farklı kültürden insanların aynı sokakta, mahallede ya da işte bir arada yaşaması sebebiyle güçlü örgütlenmeler oluşturmadığını ifade etmiştir (çev. 2014:148).

Modernleşmenin ekonomik, politik, teknolojik ve daha pek çok alanda getirdiği riskler, tahmin edilemez ve sonsuzdur (Beck, 2014:28). Söz konusu alanların hepsinde elle tutulur ve gözle görülür bir istatistik elde etmek ya da geleceği tamamıyla öngörmek elbette güçtür. Bu sebeple riskler arasında da hasar potansiyelleri anlamında bir önceliklendirme eğilimi vardır.

Zaman geçtikçe ve tarih sahnesi farklı savaflara, barışlara, hayata kalma biçimlerine, anlayışlara tanık oldukça toplumsal yaşam form değiştirmiş ve farklı biçimlere bürünmüştür. Bu formlardan modernleşme süreci halen genel itibariyle günümüz toplum yapısını ve yaşam biçimlerini ifade etmektedir. Modernleşme süreci hiçbir zaman statik olmamış, özellikle ekonomi yönünde keskin bir dönüşe imza atmıştır. Bu devrim yaşanırken pek çok toplumsal alanda birçok farklı risk bulunmaktadır. Ancak bunlar yaşanacak devrimin büyümesi sebebiyle baş edilebilir negatif detaylar olarak görülmüştür. Zaman içerisinde bu detaylar hatırı sayılır yan etkilere ve bir süre sonra da gerçekliği kabul edilen olası ihtimallere dönüşmüştür. İnsanlar tıpkı reform döneminde aydınlanma sonrası yaşadıkları boşluk kaygısını sanayi toplumunda da yaşamıştır. Dönemin dayatmalarından sıyrılarak bir aydınlanma yaşamış ancak sürekli yerine düşünülen, karar verilen, makineleşmiş insanlar oldukları için başka bir şey bilmemekle birlikte en başta aydınlanmanın risklerini almışlardır. Öncesinde yokluk, sonrasında iş, şimdi de risk bölüşümü yaşanmaktadır.

Giddens, Beck'ten biraz daha farklı olarak risk toplumunu modernleşmenin son aşaması olarak görmemekte, küreselleşmenin de etkisiyle modernleşmenin yüzlerinden biri olarak kabul etmektedir. Modern öncesi dönemde bireyler yaşanabilecek tehditleri genel itibariyle doğaüstü kabul etmekteydi. Bundan kaynaklı da sonuçlarını şansa, kadere ve üzerinde müdahalelerinin olamayacağı Tanrı'nın isteğine bırakmaktaydılar. Zaman içerisinde dinin toplum üzerindeki etkisi, politik ve sosyal dönüşümler bireylerdeki risk algısını değiştirmiştir (Hall, 2002). Giddens'a göre de tıpkı Beck gibi bu tehditler, temiz su ihtiyacından beslenmeye, sağlıktan güvenliğe her alanda boy göstermektedir. Giddens, geleneksel toplumun gelecek korkusunu modern toplum kadar yaşamamasından kaynaklı risk kavramının modern toplumda yer aldığını ve artık bir kültür haline geldiğini düşünmektedir (Esgin, 2013).

Giddens, modern öncesi zamanda olduğu gibi bireyin doğayla bütünselliğini modernleşme sonrası da kabul etmektedir. Fakat bireyler önceden doğadan gelebilecek ve

müdahaleye kapalı doğal felaketlerden korkarken şimdi doğaya verdiği tahribatın gelecekte yaratacağı tehlikelerinden korkmaktadır. Yine öncesinde bu doğa felaketleri, Tanrı'nın takdiri olarak görülüp teslimiyet bilinci hakimken şimdilerde söz konusu üretilmiş diyebileceğimiz risklere karşı farklı önlemler alınmaya çalışılmaktadır (Sığın, 2021). Özetle, kadersellik tamamen terk edilmemişse de artık risk karşısında aklın kullanımı yadsınmamaktadır. Aklın kullanımı, risk bilincine farklı bir bakış getirirse de geleneksellik tamamen terk edilmemiştir. Öyle ki, sosyal yaşamda geleneksel alışkanlıkları sürdüren bireyler, riskin varlığını kabul etseler dahi yine riskler ile geleneksel yöntemler ile baş etmektedirler.

Riske dair sosyolojik düşüncelerde önemli bir yaklaşım da “rasyonel seçim teorisidir”. Teoriyi bireyin akılcı seçimleri üzerine inşa eden Coleman; aslında kişinin tercihlerinde aldığı risk ile kazancı arasında bir fayda hesabı olduğunu söylemektedir. Yani, seçimde risk oranı arttıkça aslında elde edilen fayda da artmaktadır. Hatta kişiyi riski seçmeye yönlendiren bir noktada o riskten gelecek potansiyel fayda sonuçlarıdır (Kirman, 2013).

3.3 Kentsel suç önleme kuramları

Suç, ilk olarak kişisel bir kavram olarak ele alınsa da pek çok ekonomik, politik, çevresel ve sosyal faktörü içinde barındırmaktadır. Bu sebeple suçu anlamak ve önlemek için nedenlerine bakarken sadece psikolojik gibi bireysel sebeplere odaklanılmamalı kapsamlı olarak ele alınmalıdır. Özellikle büyük şehirlerde bireylerin eşit fırsatlarda yaşamamaları ve hızlı büyümenin getirdiği kaynak yetersizlikleri araştırmacıları kentte işlenen suçlar üzerinde daha detaylı durmaya itmiştir. Kentsel suç önleme kuramları da hem kente karşı işlenen suçları incelemekte hem de kentin mimari yapısı gereği suç olgusuna zemin hazırlayan sebeplere çözüm bulmaya çalışmaktadır.

3.3.1 Savunulabilir mekân kuramı

Oscar Newman tarafından ortaya atılan kuram, bir çevrede ikamet eden bölge sakinlerinin o çevreyi koruyup kollaması ilkesine dayanır. Burada yerel yönetim müdahalesi yerine kendi kendine yardım etme anlayışı söz konusudur. Özünde “aidiyet” anlayışı bulunan kurama göre suçları azaltmak ve güvenliği sağlamak, bölge halkının aktif olarak katılımıyla gerçekleşmektedir (aktaran Koca ve Çolpan Erkan, 2019). Günümüzde uzun yıllar aynı semtte veya aynı dükkanda çalışmaya devam etmiş esnaflar kendilerine bu şekilde “bizim mekanımız, semtimiz” adı altında çevrenin güvenlik sorumluluğunu alma misyonunu yükleyebilmektedir. Bu şekilde formel olmayan örgütlenmeler toplum içerisinde daha güvensiz bir hava yaratılmasına sebep olabilmektedir. Fakat bireylerin bu şekilde yaşam ve

çalışma alanlarını koruyup kollama güdüsü bir aidiyet göstergesidir. Bu aidiyetin aşırılığı zarar verici olsa da cadde, sokak veya mahallenin yerli halk tarafından istenmeyen ve güvensiz durumlara karşı doğal bir önlem mekanizması oluşmasını sağlamaktadır.

3.3.2 Suç deseni kuramı

Kuram; suçun genellikle hedefin aktif olduğu mekânların kesişim noktalarında meydana geldiği ve suçluların daha çok bildikleri yerlerde suç işlemeyi yeğlediği kabulüne dayanır. Suçun alışveriş merkezleri, ticari caddeler, pazarlar vs. gibi kalabalık mekânlarda olagelmesi buna örnek gösterilir (Felson ve Clarke, 1998). Söz konusu kalabalık ortamlarda aslında kişiyi sosyal varlık yapan bir etmen olan tanınma duygusu çok fazla görülmediği için kişilerin suç eğilimi artabilmektedir. Fakat kişinin suça kalkışacağı bir esnaf dükkânı ise ve bu da aşına olduğu bir yerde yaşanmakta ve bir çelişki meydana gelmektedir. Örneğin; kişi çok bilindik, köklü bir dükkâna da alacağı riskten daha büyük bir kar elde ederse hırsızlık girişiminde bulunabilir. Yani burada kişi, suçu işlediği yerin orası olması konusunda birden fazla faktörü göz önüne alarak seçim yapmaktadır.

3.3.3 CPTED - Çevre tasarımı yoluyla suç önleme (Crime prevention through environmental design)

Zaman ilerledikçe toplumlar dönüştükçe ve suç oranları arttıkça suç sebeplerine bakış açısı da değişmiştir. Artık suçun bireysel ve psikolojik etkileri ile birlikte sosyolojik ve çevresel sebepleri de odağa alınmıştır. Bu bağlamda kent ve çevre tasarımlarında suç işleme mekanları tespit edilerek veya suç işlemeye ortam hazırlayan çevresel ortamları saptayarak bir planlama yapılması suç çalışmalarına mimariyi ve kent planlamasını da dahil etmiştir. Fiziksel ve sosyal çevrenin niteliği gözle görülür şekilde sakıncalı davranışları etkilemekte ve iyi tasarlanmış ortamlar olumsuz davranışlara ket vuracağı gibi suç korkusunu da azaltmaktadır (Gibson, 2016). Çevresel tasarıma verilen bu önem zaman içerisinde tüm çevre halkı yaşanılan ortamı sahiplenmeye itecek ve doğal bir koruma mekanizması meydana gelecektir. Kuramın en belirgin noktası kapsayıcı olmasıdır. Çevresel olarak alınacak güvenlik önlemlerinin ya da yapılacak politikaların herkese hizmet eder nitelikte olması gerekmektedir. Örneğin; sitelerde uygulanan güvenlik önlemleri yalnızca site içi sakinlerini kapsamakta ve çevre sakinleri faydalanamamaktadır (Koca ve Çolpan Erkan, 2021). Aynı şekilde büyük alışveriş merkezlerindeki kapsamlı güvenlik önlemleri yalnızca kendi sınırları içindeki dükkân, mağaza ve ziyaretçileri korumakta; ancak benzer mesleği yapan esnafları ve aynı şekilde müşteri olup bu esnaflardan alışveriş yapan halkı korumamaktadır.

3.3.4 Kırık pencereler teorisi

Zimbardo'nun deneyi olan, sonrasında Kelling ve James tarafından makale haline getirilen kırık pencereler teorisi sosyolojik ve kentsel suç teorilerinin başında gelmektedir. Deneyden yola çıkarak sistematik hale gelmiş teoriye göre eğer bir mahalle ya da semtte camları kırılmış bir araba, ev ya da terkedilmiş bir bina varsa burada yaşayan bireylerde güvenlik hissiyatında bir zafiyet yaşanmaktadır. Çevredeki bu terkedilmiş ve önem verilmeyen görüntü söz konusu pencereler tamir edilmedikçe zaman içerisinde diğer pencerelerin de kırılacağına işaret etmektedir. Ayrıca bu vaziyette olan araç, ev veya binaların varlığı suç potansiyeli olan bireylerde duyarsız bir çevrenin olduğu fikrini de uyandırmaktadır. Bu da suç işlemeye müsait bir ortam olduğunu anlamına gelmektedir. Fiziksel düzensizlik aslında dolaylı olarak kamusal düzensizliği de getirmektedir. Deneyden yola çıkarak kent içerisinde metruk binalar, ışıklandırması olmayan parklar, binaların arasında kalmış boş tutulan araziler de tıpkı kırık pencereleri olan alanlar gibi bozulmaya yüz tutmuş, gözden çıkarılmış alan algısı oluşturmakta ve yine suç olgusunun oluşmasına imkan tanımaktadır (Temir, 2020). Toplumun ve yerel yönetimlerin bu tarz kontrolsüzlük simgesi haline gelmiş alanlara müdahale etmemesi bölgenin tehlikeli olabileceğine karşı algıyı güçlendirmekte ve kentsel güvenliği baltalamaktadır (Alişaoğlu ve Uğur, 2021).

3.3.5 Suç analizi üçgeni

Teoriye göre suçun oluşması için üç koşul kaçınılmazdır; davranış sonrası karlı çıkacağına emin olan bir fail, failin gözünde savunmasız olan bir mağdur ve suç işlenmesine mani olmayacak uygun çevresel koşullar. Bu üç koşul sağlandığında suç davranışı açığa çıkmaktadır. Eğer ki bu üç koşuldan bir tanesi engellenirse suç oluşuma da büyük ölçüde engellenecektir. Kişiler komşu kollama, görünür bir kamera, köpek bağlamak gibi çevresel önlemler alabilirler. Başka bir durumda söz konusu hedef bir kişiye ya da bir eşya ise bölgede kolluk kuvvetleri artırılarak ya da eşyanın erişilebilirliği engellenerek mağdur korunabilir. Failin engellenmesi çevre güvenliğini arttırarak ya da hedef karını düşürerek sağlanabilir (Sevinç ve Demir, 2010:71).

3.4 Suç Korkusu

Suç korkusu tıpkı suçun tanımı gibi belli bir düzleme oturtulması güç ve içinde pek çok sebebi barındıran bir kavramdır. Ancak en genel haliyle bireylerin suç mağduru olma ve suçun toplumda güvensizlik hissi yaratmasıyla korku duyma şeklinde tanımlanabilir. Burada bireylerin yaşı, deneyimleri, cinsiyeti, eğitim durumu gibi bireysel faktörler etkili olsa da çevrenin suç potansiyeli, yaşanan yerin yapısı gibi sosyolojik ve çevresel pek çok etmeni içermektedir. Ayrıca suçun sadece mağduru olmak değil başka birinin suç deneyimi de

kişide güvensizlik ve korku yaratmaktadır (Karayazı, 2022:28). Suç korkusu, bireyi ve toplumun huzurunu olumsuz etkileyen yanları kadar toplumsal güvenliği etkileyen bir noktaya da gelebilmektedir. Korku, suç işlemeye neden olabilecek kadar güçlü bir duygudur. Ayrıca suça şahit olduğunda mağdur konumunda kalma korkusu ya da asıl suçlunun tehdidiyle bireyler güvenlik güçlerine ihbarda çekimser kalabilirler. Bu da suç korkusunun dolaylı olarak sebep olduğu bir sonuçtur (Leones, 2006). Suç korkusu; mağduriyet perspektifi, sosyal kontrol perspektifi ve sosyal kontrol perspektifi olmak üzere üç teori üzerinden farklı açılardan incelenmiştir.

3.4.1 Mağduriyet perspektifi

Suç mağduru olmak yaşanan olayın yaratacağı travmatik etki ile birlikte sonraki süreçte de tekrar mağduriyet yaşama korkusunu beraberinde getirmektedir. Kuram da suç mağduru olmuş kişinin; yer, zaman, olay fark etmeksizin tekrar suça maruz kalma endişesi taşıyarak korku içinde yaşamaya devam edeceğini savunmaktadır. Burada kişinin endişesi sadece kendisiyle kalmayıp çevresinin ve sevdiklerinin mağduriyet yaşamasına karşı duyulan endişeye de yansımaktadır. Aynı şekilde başka birinin yaşadığı bir suç deneyimi “benim başıma da gelirse” kaygısından suç korkusu yaratabilmektedir. Dolayısıyla bireyi aşan bir kuram olduğu söylenebilmektedir (Dolu ve ark., 2010).

3.4.2 Sosyal kontrol perspektifi

Toplum içerisinde yaşanan çevresel veya sosyal düzensizlik kamu düzenini de olumsuz etkilemektedir. Yaşanan düzen kaybı bireylerde öncelikle çevreye karşı güvensizlik hissi doğurur. Bu güvensizlik kişiyi zamanla kırılğanlaştırır, hırçın ve daha sert biri yaparak bir diğerine olan güveni tamamen ortadan kaldırmaktadır. Sosyal yaşamda bu şekilde sert mizaçlı bir tavır takınmak tartışma ve çekişmeleri arttıracaktır. Bireylerin hırçın duruşu, kişilerde sosyal normlara uymayan, kamu düzenini bozacak hareketlere karşı tepki verildiğinde karşıdan gelecek tepkinin kestirilememesinden kaynaklı suç korkusuna sebep olmaktadır. Bu durum şahit olunan olaylara tepki vermeye ya da ihbar etmeye de ket vurmaktadır (Kızmaz, 2005).

3.4.3 Sosyal problem perspektifi

Günümüzde iletişimin ve medyanın etkisi her alanda çok büyüktür. Sosyal problem perspektifi de toplumun, yaşanan olayların medyaya yansıyan yüzlerine nasıl tepki verdikleriyle ilgilenmektedir. Sadece medyaya yansımaları değil bireylerin suç başta olmak üzere yaşanan tüm problemlere verdikleri tepkiler, bu haberlere maruz kalmaları ve sosyal olarak birbirlerini tetiklemeleri zamanla kamu güvenlik duygusunu zedeleyecektir (Yavuz,

2019). Bu bağlamda medya kanalları, halk arasında geçen konuşmalar ile olayların çarpıtılması, dedikodular sağlıklı bilgiye erişimi engellediği gibi problem odaklı ve huzursuz bir toplumun da doğmasına sebep olmaktadır. Gündeminde problem ve probleme dair içerikler olan bir toplumda önce güven zarar görecektir sonrasında da suç korkusu baş gösterecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM

Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar nitel, nicel ve karma olmak üzere üç yöntemden biri üzerine inşa edilmektedir. İzmir'in Buca ilçesinde Menderes Caddesi'nde aktif olarak çalışmaya devam eden esnaflar ile yürütülmüş çalışma, saha çalışması sonucu ulaşılan veriler ile mevcuttaki literatür taramasından elde edilen bilgilerin yoğurulup yorumlandığı nitel araştırma yöntemi ile tamamlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi, yorumlayıcı sosyal bilim bünyesinde yer almaktadır. Yapılan araştırmada elde edilen veriler ve öncesinde alanda bulunan çalışmalar, araştırmalar ve kuramlar da dahil edilerek açıklayıcı bir yoruma ulaşmayı hedeflemektedir (Neuman, 2012:120). Tezin araştırma soruları da; örnekleme oluşturan katılımcıların hem deneyimlerini hem de yorumlarını odağa alarak kamu güvenliği üzerine algılarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu nedenle nitel yöntem içinde özellikle algılara ve bakış açılarına temas eden, onları ortaya çıkarma hedefi olan fenomenoloji araştırma deseni üzerine çalışma yapılandırılmıştır (Yalçın, 2022:217).

Çalışma; literatür taraması, saha araştırması ve veri analizi olmak üzere üç aşamada tamamlanmıştır. İlk olarak alanda yapılmış çalışmalara, araştırmalara ve yazılmış tezler yer verilerek kamu düzeni, kamu güvenliği, kamu güvenliği politikaları, suç, risk toplumu gibi kavram ve kuramlar sorgulanmıştır. Araştırma örneklemini oluşturan katılımcılar kartopu örnekleme tekniği ile çalışmaya dahil edilmiştir. Kartopu örnekleme tekniği en genel tanımıyla çalışmaya dahil edilebilecek bir katılımcı ile araştırma sürecine başladıktan ve görüşme sağladıktan sonra o katılımcının araştırmacıyı örneklem grubuna uyabilecek diğer katılımcılara yönlendirmesidir (Baltacı, 2018:253). Bu teknikle katılımcılara tanıdık yoluyla ulaşılmış ve araştırmacı ile katılımcı arasında da güven duygusu geliştirilmiştir. Görüşme soruları İzmir Buca ilçesinde Menderes Caddesi'nde cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, sektör fark etmeksizin esnaf olarak geçimini sürdüren bireylere yönlendirilmiştir.

Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine mülakat tekniği; açık uçlu sorular ile araştırmacının yanıtları doğrultusunda soruları arttırabildiği ve ona alan tanıdığı, daha detaylı yanıtlar alınmasına imkân tanıyan bir görüşme tekniğidir (Kümbetoğlu, 2017:71) Yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorular, katılımcının deneyimlerini ve görüşlerini aktarmasında daha fazla alan tanımaktadır. Dolayısıyla nitel çalışmanın yorum ve

tecrübelerle önem veren yapısını daha iyi yansıtmaktadır. Her bir görüşme ortalama 30 dakika sürmüştür. Örneklem grubu 20 katılımcıdan oluşmaktadır. Verilen yanıtlar gönüllü onam formunda belirtilerek katılımcıdan yazılı ve sözlü onay alınması ile ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Çalışmaya katılan tüm katılımcıların meslekleri ve deneyim süreleri dışında tüm bilgileri gizli tutulmuştur. Bir belirlilik oluşturmak adına yanıtlardan ve analiz sürecinde her bir katılımcıdan “K1, K2...” şeklinde söz edilmiştir. Kayda alınan görüşmelerin verilen yanıtlarda hiçbir değişiklik yapmadan transkripsiyonu sağlanmış ve araştırmanın son aşaması olan veri analizi kısmında nitel araştırmalarda içerik, görüşme, doküman analizi gibi çalışmaların özetlenmesine ve analizine imkân tanıyan MAXQDA programı kullanılmıştır. MAXQDA programı; nitel çalışmaların kod, kategori ve temaların oluşturulmasına, dolayısıyla daha rahat bir şekilde analiz edilmesine imkan sağlamıştır (Dereli, 2023:150). Bu sayede yorumlara dayalı olan çalışma teknik ve sistematik biçimde analiz edilmiştir. Ayrıca tüm kod, alt kod ve sık tekrarlanan kodların aynı program üzerinde tablolastırılmasıyla daha açık bir anlatım yakalanmıştır. Çözümlemesi yapılan görüşmeler öncesinde hazırlanan literatür taraması ve kavramsal, kuramsal çerçeve ile yorumlanıp bulgular değerlendirilmiştir. Örneklemi esnafların oluşturması herhangi bir boş zaman aralıkları bulunmaması sebebiyle bir sınırlılık oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmanın güvenlik, emniyet gibi konulara değinen bir temaya sahip olması katılımcılar tarafından çekimserliğe neden olabilir. Bunları önlemek adına katılımcılar ile önceden randevulaşarak bir görüşme saati belirlenecektir. Yanıtların paylaşılması konusundaki hassasiyet için gönüllü katılım formunda cevapların gizliliği ve paylaşılmazlığı hakkında detaylı bilgi paylaşımı yapılacaktır.

4.1 Araştırma örnekleme

Tezin örneklemini İzmir’in Buca ilçesine bağlı Şirinyer semti Menderes Caddesi esnaf sakinleri oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde cinsiyet, yaş, meslek sektörü, deneyim süresi, medeni durum ve eğitim seviyesi ayırt edilmeksizin cadde üzerinde esnaflık yaparak geçimini sağlayan bireylerle nitel görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunda 20 katılımcıya yer verilmiştir. Katılımcılardan 4’ü Yükseköğretim, 9’u Ortaöğretim, 6’sı İlköğretim ve 1’i okuryazar eğitim seviyesine sahiptir. Katılımcıların 5’i kadın 15’i erkek iken yaş ortalaması da 44’tür. Örneklem grubu yaş medyanı 44,5 olarak bulunmuştur.

Katılımcı demografik bilgiler				
Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Düzeyi
K1	Erkek	32	Evli	Yükseköğrenim
K2	Erkek	32	Evli	Ortaöğretim
K3	Kadın	68	Evli	İlköğretim
K4	Erkek	49	Evli	Ortaöğretim
K5	Erkek	55	Evli	Okuryazar
K6	Erkek	49	Evli	Yükseköğrenim
K7	Erkek	42	Evli	Ortaöğretim
K8	Kadın	30	Evli	Yükseköğrenim
K9	Kadın	45	Evli	İlköğretim
K10	Erkek	66	Evli	Ortaöğretim
K11	Kadın	52	Bekar	İlköğretim
K12	Kadın	33	Evli	Ortaöğretim
K13	Erkek	64	Evli	İlköğretim
K14	Erkek	30	Evli	İlköğretim
K15	Erkek	28	Evli	Ortaöğretim
K16	Erkek	30	Evli	Ortaöğretim
K17	Erkek	44	Evli	Ortaöğretim
K18	Erkek	55	Evli	İlköğretim
K19	Erkek	42	Evli	Yükseköğrenim
K20	Erkek	48	Evli	Ortaöğretim

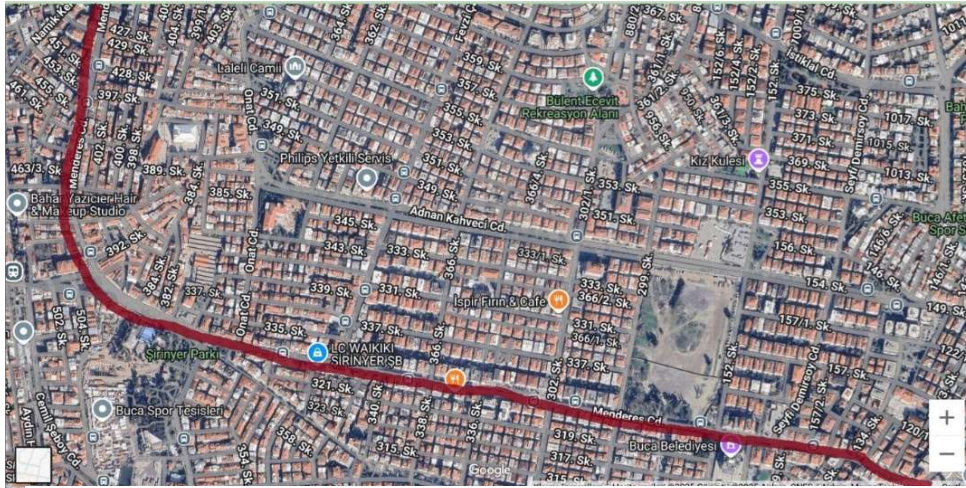
Örneklemi oluşturan esnafın çalışma ortalaması 15,5 yıl olarak hesaplanmıştır ve 12 ayrı meslek grubu dahil edilmiştir. Katılımcılardan 3'ü hariç hepsi dükkanlarında kiracıdır. Son olarak tabloda yer verilme de katılımcıların hepsi çalışmanın yürütüldüğü Buca ilçesinde ikamet etmektedir.

Katılımcı mesleki bilgiler			
Katılımcı	İşyeri sektörü	İşyeri mülk durumu	Mesleki süre
K1	Kuyumculuk	Kira	4 yıl
K2	Kuyumculuk	Kira	15 yıl
K3	Giyim	Kira	2 yıl
K4	Telefoncu	Kira	23 yıl
K5	Bakkal	Kira	8 ay
K6	Nalbur	İşyeri sahibi	30 yıl
K7	Berber	Kira	30 yıl

K8	Ecza	Kira	3 yıl
K9	Bakkal	İşyeri sahibi	20 yıl
K10	Taksici	Kira	30 yıl
K11	Terzi	Kira	8 yıl
K12	Ecza	Kira	7 yıl
K13	Taksici	Kira	34 yıl
K14	Kuyumculuk	Kira	5 yıl
K15	Kasap	Kira	8 yıl
K16	Kasap	Kira	10 yıl
K17	Berber	Kira	26 yıl
K18	Fotoğrafçı	Kira	21 yıl
K19	Ayakkabıcılık	Kira	9 yıl
K20	Taksici	İşyeri sahibi	25 yıl

4.1.1 Menderes caddesi özellikleri

İzmir'in 30 ilçesinden biri olan Buca, kentin 523. 487 nüfusu ile en kalabalık ilçesidir. Yüz ölçümü olarak 134 km² ile oldukça geniş olan bu ilçede 47 adet mahalle bulunmaktadır. İlçe içerisinde bulunan Dokuz Eylül Üniversite'nin üç farklı noktada kampüsü ve yüzölçümünün genişliği, göç bir bölge olması gibi sebeplerden bölge çok kültürlü, karma bir ilçe haline gelmiştir ("İzmir Valiliği", t.y.). Menderes Caddesi ise yaklaşık 4 km uzunluğunda pek çok dükkân, mağaza ve berber, terzi gibi hizmet noktalarının bulunduğu bir caddedir. Buca İlçe

Şekil 2: Menderes Caddesi kuş bakışı görüntüsü

Emniyet Müdürlüğü'nün yakın olması ve caddenin trafik yoğunluğunun da fazla olması sebebiyle kolluk kuvvetlerinin müdahale hızı yüksektir. Ancak caddenin ortasında yer alan Buca Cezaevi'nin varlığı, suç edimi yüksek olabilecek cezaevi ziyaretçilerinin de

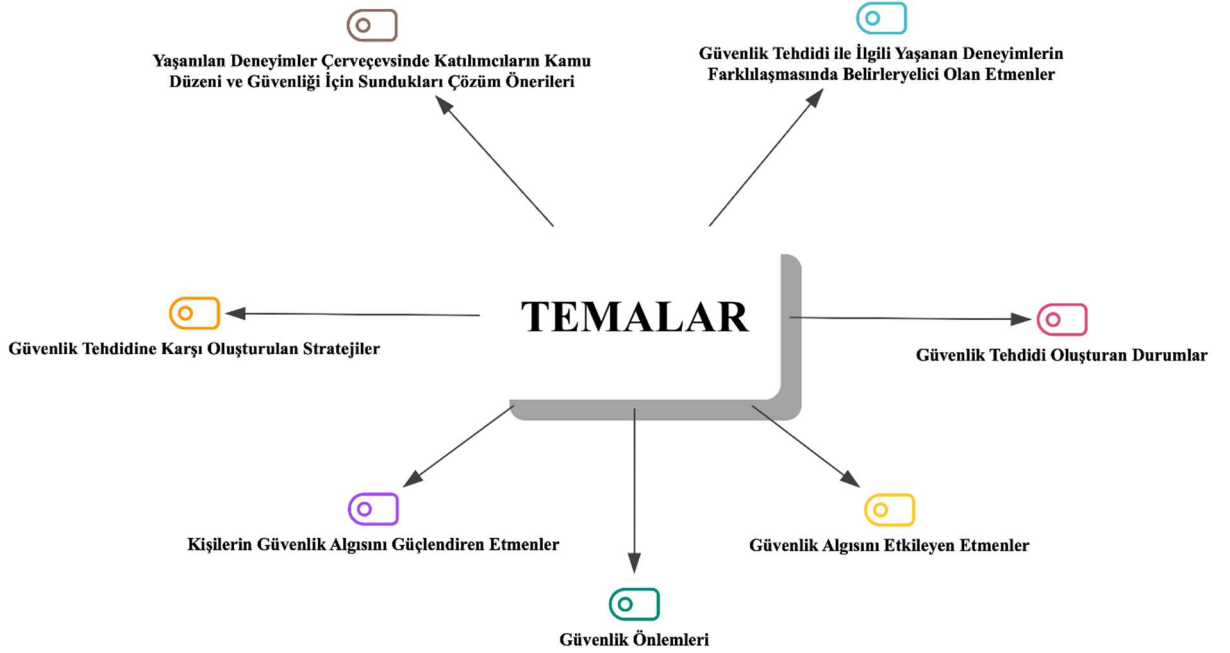
semtte ziyaretlerinden kaynaklı güvenlik anlamında açık yaratmıştır. Devlet kararıyla yaklaşık 4 yıl önce yıkılan Cezaevinin bulunduğu arazi, geçen süre zarfında herhangi bir kullanıma açılmadığı için şu anda metruk ve özellikle gece vakitlerinde تنها bir ortam yaratılmasına sebep olmaktadır. Caddenin ters “L” şeklinde olduğu düşünüldüğünde başlangıç kısmı Gürçeşme Polis Karakolu’na daha yakındır ve caddenin bu kısa kısmında pek çok alkollü mekan toplanmıştır. Bu sebeple gece vakitlerinde sıkça olay yaşanmaktadır. Gürçeşme, Gediz, Tepecik, Göksu, Dicle gibi semt ve mahallelerin bu caddeye yakın olması da buralarda ikamet eden bireylerin sık uğrağı haline gelmiştir. Semtin belediye binası da bu caddenin ortasında bulunması sebebiyle zabıta gibi diğer kolluk kuvvetleri de caddede etkin olabilmektedir. Sosyal ve mekânsal faktörler caddeyi suç oranları yüksek bir hale getirirse de emniyet binası, üniversite, belediye binası, devlet binaları (banka, vergi dairesi vb.) gibi kurumlar bu konuda bir ölçüde çekimserlik de yaratmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR

Araştırma, araştırma problemine açıklık getirmesi adına yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur. Çalışmaya toplamda 20 katılımcı dahil olmuştur. Katılımcılar K1-K20 olarak kodlanmıştır.

Çalışma Şekil 3’te görüldüğü üzere 7 tema altında toplanmıştır. Bunlar; güvenlik algısını etkileyen etmenler, güvenlik önemleri, kişilerin güvenlik algısını güçlendiren etmenler, güvenlik tehdidi oluşturan durumlar, güvenlik tehdidine karşı oluşturulan stratejiler, güvenlik tehdidi ile ilgili yaşanan deneyimlerin farklılaşmasında belirleyici olan etmenler ve yaşanan deneyimler çerçevesinde katılımcıların kamu düzeni ve güvenliği için sundukları çözüm önerileri.

Şekil 3: Temalar Gösterimi

5.2 Güvenlik algısını etkileyen etmenler

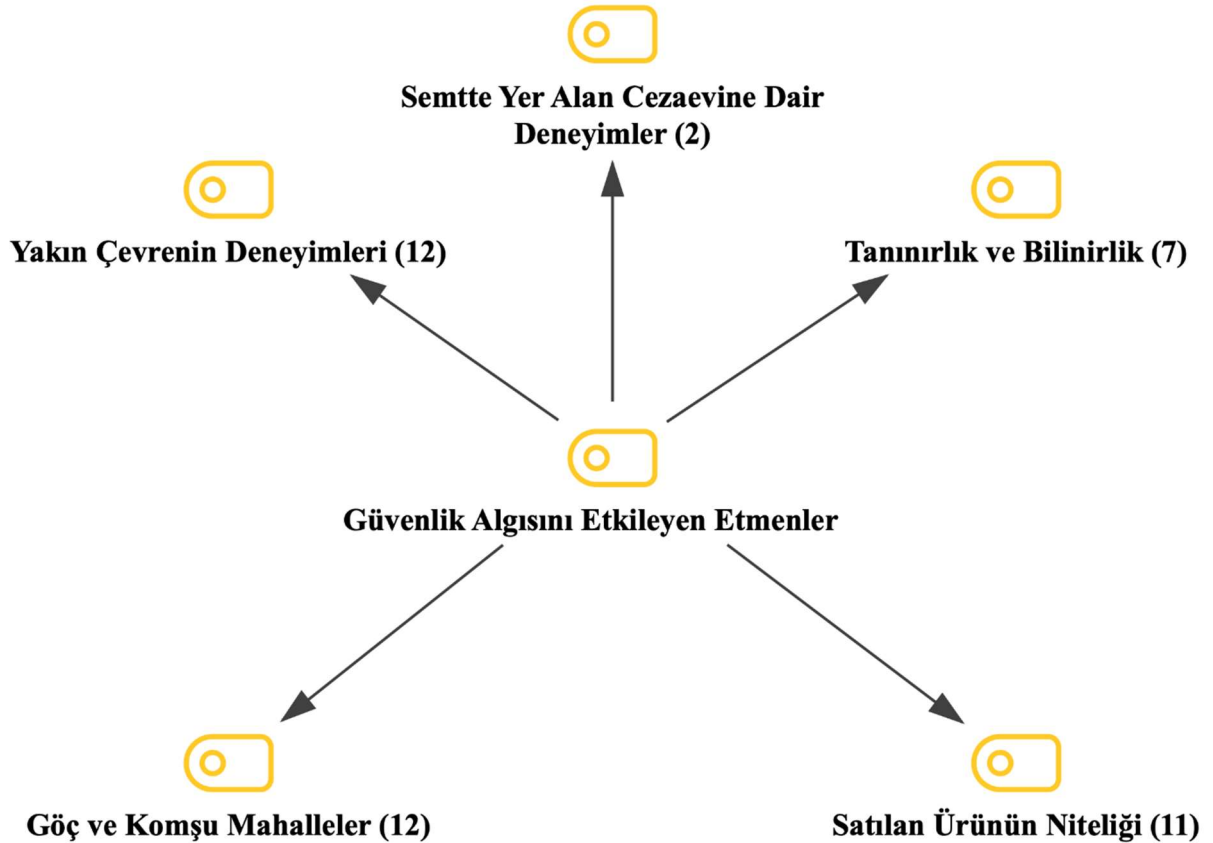
Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “güvenlik algısını etkileyen etmenler” temasına ait 5 kod oluşturulmuştur. Bunlar; satılan ürünün niteliği, semtte yer alan

cezaevine dair deneyimler, göç ve komşu mahalleler, yakın çevrenin deneyimleri, tanınırlık ve bilinirliktir.

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	TOPLAM
Güvenlik Algısını Etkileyen Etmenler																					0
Satılan Ürünün Niteliği	1	1	1	1		1		2		2			1				1				11
Semtte Yer Alan Cezaevine Dair Deneyimler																					2
Göç ve Komşu Mahalleler	2	1	1	1				1	1	1		1	1	1	1	1	1		1		12
Yakın Çevrenin Deneyimleri	1	1	1	1						3		1									12
Tanınilık ve Bilinirlik				1					2		1					2	1				7
TOPLAM	4	3	4	2	0	1	0	3	3	4	4	1	2	2	1	2	5	0	2	1	44

Tablo 1: Katılımcılara Göre Güvenlik Algısını Etkileyen Etmenler

Güvenlik algısını etkileyen etmenler teması katılımcılara göre incelenmiştir. Buna göre katılımcıların güvenlik algısında başlıca göç ve komşu mahalleler, yakın çevre deneyimleri, satılan ürünün niteliği belirleyicidir. Caddenin çevre semtlerden çok fazla ziyaret alıyor olması ve zaman içerisinde caddede esnaflara yönelik çok fazla suç girişi bulunması katılımcılar üzerinde güvenlik algısını şekillendirmiştir.

Şekil 4: Güvenlik Algısını Etkileyen Etmenler Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

5.2.1 Satılan ürünün niteliği

Güvenlik algısını etkileyen etmenler temasında katılımcılar satılan ürünün niteliği ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Satılan ürünlerin maddi değerinin güvenlik algılarını etkilediğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K1 ve K8 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Tabii ki de yani bu caddede her şey var biliyorsunuz bir ayakkabı satışı yapsam ne kadar gergin tedirgin olurum.. bu kadar olmazdım. Bu kar zarar hesabı gibi kayıpta verilen hasar arttıkça korku da artıyor.” (K1)

“Tabii ki de belirleyici kaygımı çok etkiliyor. Burada küçük ürün olmasından ziyade bizi daha çok etkileyen şey uyuşturucu ilaçlar da olduğu için onu temin etmeye gelip edemediğinde bize zarar verebilme potansiyeli olan insanlar. Bu ilaçların kullanımını suiistimal etmek isteyen çok insan var. O an vermesek babam olmasa Allah korusun bizi bıçaklasa ya da babama da yapabilir, bunlar çok tedirgin ediyor beni. O ilaçları mümkün olduğunca elimizde tutmuyoruz.” (K8)

K1 katılımcının kuyumculuk sektöründe olması suç faillerinin karlılığını arttıracığından kendisini daha riskli alanda görmektedir. K8 katılımcı ise eczacılık mesleğinde bir esnaf olmak kadar toplum sağlığına karşı da sorumlu olmanın riskini taşımaktadır.

5.2.2 Semtte yer alan cezaevine dair deneyimler

Tema da katılımcılar ikinci olarak semtte yer alan cezaevine dair deneyimlerinden bahsetmişlerdir. Cezaevinin semtin imajını bozduğunu ve cezaevine ziyarete gelen insan profillerinden rahatsızlık duyulduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili katılımcılar görüşlerini şöyle aktarmıştır:

“Direkt yanımda oldu, gözüümün önünde oldu dediğim yok açıkçası. Ama cadde boydan boya dükkan dolu. Eskiden cezaevi de vardı burada, iki yıl kadar olmuştur kalkalı. Buranın atmosferini çok bozuyordu gerçekten gelip geçen, ziyaret eden insanlar tekin değildi. Bir de alkollü çok mekan var. Onlardan sebep gelen giden insandan sebep hem dükkanlarda tatsız şeyler oluyor hem de caddede insanlar arasında ya da trafikte oluyor.” (K19)

“Burada eskiden cezaevi vardı eski dediğim 2 yıl olmamıştır yıkılalı. O bu caddenin nezihi olma şansını kaybettiriyordu. Çünkü gelip geçen insanların tipleri de değişiyor. Bize de etkisi oluyor geliyor para istiyor, emanet bırakmak istiyor, ısrar ediyor. Ne bileyim o çantada ne var ne yok al başına işi. Bu cadde ondan biraz kaybediyordu. Her çeşit insan geliyordu. Şimdi kalktı cezaevi ne oldu orası kocaman karanlık bir arazi olarak kaldı bu da kötü. Habire toplanıp park olacak, AVM olacak diye açıklama yapılıyor ama bir gelişme yok. Akşam hava kararınca insanlar oraya madde almaya geliyor, alkol alıyor yalnız bir kadın geçemez oradan korkar hatta ben de korkarım yani.” (K17)

Kuramsal çerçevede sözü edilen kırık camlar teorisi tam da bundan bahsetmektedir. Belli bir yerde bulunan metruk bir bina, ışıklandırması olmayan boş bir arsa, terkedilmiş camları kırık bir araba bulunduğu bölgede huzursuzluk yarattığı gibi suç oluşmasına da imkan tanıyan etmenlerdir. Kişiler öncelikle yaşadıkları alana karşı güvenlerini kaybeder sonrasında da kamu güvenliği zarar görür. Menderes Caddesi’nde bulunan cezaevi hem faaliyet sürecinde semte uğrayan ziyaretçi profilleri sebebiyle hem de kaldırıldıktan sonra caddede yarattığı boşluk ile katılımcıların güvenlik algısına olumsuz etkide bulunmuştur.

5.2.3 Göç ve komşu mahalleler

İlçedeki yoğun göç, karma kültürel yapı ve göç alan bölgelerin çalışmanın gerçekleştirildiği bölgeye yakın olması katılımcılarda cadde profilinin komşu mahallelerden etkilendiğini görüşünü oluşturmuştur. Konuyla ilgili K3, K16 ve K18 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Daha güvenli tabii ki mesela bu Gediz’de benim oğlan bir dükkân açtı galeri gibi yok 1 yıl anca götürebildi. Oralarda bir şeyler kalıplaşmış oturmuş artık dışarıdan geleni kabul etmiyorlar içlerine almıyorlar bir şekilde iş de yapamıyorsun. Çoğunlukla etnik kökenli insanlar seni kabul etmiyorlar. Öyle tutucu yerler ne kadar güvenli olur zaten. Bu Gediz olsun Kuruçeşme olsun oralara göre bu cadde daha güvenlidir.” (K3)

“Cadde kalabalık bir yer burada el ayağın çekildiği saatler var evet akşama doğru ama o zaman bile mekanlar açık evler çok insanlar yürüyüşe de çıkıyor. Buranın en büyük avantajı kalabalığı zaten Buca’nın daha sessiz yerleri var Gediz, Kuruçeşme,

Yeşilbağlar bu mahalleler Menderes'e göre daha güvensiz hem insan az hem de yaşayanlar bütün olmuş artık dışarıdan gelenlere kabulleri çok düşük.” (K16)

“Burası atıyorum Gediz tarafına göre daha güvenli, Gediz tarafı daha güvensiz. Ben daha mesleğe yeni başlamıştım orada bir fotoğrafçıda çalışıyordum yıllar önce... Oradan bir hengame çıktı mahalle toplandı. Bildiğiniz yüz tane insan bu olay yüzünden oraya birikti. Ondan sonra oradan korktum ben açıkçası. Çok göç alan bir yer. Dışarıdan gelirken de tek gelmiyorlar herkes akrabasıyla taşıyor. Bu yüzden birbirlerini de tutuyorlar. Bir şey olduğunda çok hızlı toplaşıyorlar. Böyle örgütlenme her zaman tehliktir nerede olursa tehlikeli.” (K18)

Giddens ve Beck'in risk toplumunu çağı modernleşmenin devamı ve yeni bir aşaması olarak kabul etmektedir. Bu toplumda değişim ile sağlıktan ekonomiye, eğitimden suya pek çok sosyal risk yaşamı çevrelemektedir. Katılımcıların yanıtlarından risk toplumunun bir getirisi sayılabilecek düzensiz nüfus hareketliliğinin; göç eden bireylerin kendi getto alanlarını oluşturması ve bütünleşerek yerli halkla negatif bir ilişki oluşturmaları yönünden kamu güvenliği algısını olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Karayazı'nın (2022) İzmir'in Tepecik ilçesini hedef alarak gerçekleştirdiği çalışmasında göç eden kesim ilk etapta semtin yoğunlaştığı bölgede özellikle ekonomik sebeplerden kaynaklı yer edinemediğinden söz edilmektedir. Merkezin biraz daha dışında yoğunlaşmaya başlayan konutlaşma zamanla benzer kültür ve yapıdaki bireylerin birleşmesine neden olmaktadır. Son aşamada göç eden bireylerin merkezden ve orada yaşayan bireylerden giderek uzaklaşmasına, kendi içlerinde gruplaşmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada katılımcılar da, Buca'nın ana caddenin dolayları dışında pek çok mahallesinin bu şekilde göç almış mahallelerden oluştuğunu söyleyerek ilçede bütünleşik olmayan bir hava olduğunu belirtmişlerdir.

Göç ve komşu mahalleler kod akıllara Burgess'in bölgeleme teorisini de getirmektedir. Onun 5 halkadan oluşan kent planlamasına göre merkezi iş alanı ve işçi yerleşimi arasında bir geçiş bölgesi vardır. Bu bölge nüfus hareketliliğinin yüksek olduğu, kentin her kesiminden bireyin uğrak noktası olduğu bir bölgedir. Buca ilçesi de oldukça göç almıştır ve Menderes Caddesi ilçenin semtlerinin kesişim noktasıdır. Dolayısıyla caddede yaşanabilecek suç girişimlerinin bir sebebi de geçiş bölgesi olmasıdır.

5.2.4 Yakın çevrenin deneyimleri

Güvenlik algısını etkileyen etmenler temasında katılımcılar yakın çevrenin deneyimleri ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar yakın çevrenin yaşamış olduğu suç deneyimlerinin güvenlik algılarını etkilediğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K3, K12 ve K14 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Burada öyle çok gasp hırsızlık gibi şeyler yaşanmıyor artık herkesin kamerası var alarm sistemi var. Kendinin olmasa bile yanındakinin var kesin biliyorsun e bunu herkes biliyor ona göre davranıyor bu caddede yapmıyor en azından. Geçtiğimiz yıl karşıda gümüşçü bir kardeşimizin başına böyle bir şey geldi pompalı ile dükkanın içinde vurdular ondan sonra tedirgin olduk ama zaten yapacaklarımız aynıydı yani tüm önlemlerimizi almıştık daha ne yapacağız? Birkaç yıl önce bir soygun olmuştu bir de onu hatırlıyorum sonra o dükkan el değiştirdi mesela ondan sonra da korktuk ama yine şu anki gibi aynı önlemlerle devam ettik en büyük güvencemiz güvenlik şirketi şimdi de.” (K2)

“Bizim durakta şu ana kadar olmadı ama benim daha önce çalıştığım durakta bir arkadaş aracına aldığı yolcu tarafından öldürülmüştü. Televizyona da çıktı hatta birebir tanıyorum, beraber görev alıyorduk. Olabiliyor böyle şeyler o yüzden bir şey de diyemiyoruz yapmıyoruz.” (K13)

“En kısa örnek burada bir komşumuzun yüzüne yine kuyumcu arkadaşımızın yüzüne yanıcı madde atıldı, kezzap. Kamera görüntüleri, her şey var ama 4 senedir şahıs daha bulunamadı. Nasıl benim güvencem olsun ki. Bir gözünü kaybetti. Durumuiyi o yüzden kendini toparladı ama daha kötü durumda da olabilirdi şu an. Vücudunda yine de çok büyük yanıklar var. Gümüşçü öldürüldü mesela Menderes Caddesinin göbeğinde. Kendi dükkanının içinde adamı öldürdüler. Nasıl kendimi güvende hissedeyim ki? Geçenlerde iki tane çocuk var bu caddede takılıyorlar aşağı yukarı biz onlara arada para veriyoruz diğer esnaf arkadaşlar da veriyor, yemek ısmarlıyoruz falan tanıyor yani bizi. Geçenlerde arkadaş verdi aranızda bölüşün dedi ben de şakasına elinden çektim yakalayacak mı diye. Diğer arkadaşı “kimse bizim elimizden paramızı alamaz” deyip bıçak çekti. Benim yanımdaki esnaf arkadaşım

bileğinden yakaladı onu. Ne olacak çocuktur diyorsun ama onlarda bile neler çıkacağı belli değil.” (K14)

Suç mağduru olunan durumlarda birey benzer ya da farklı bir olayın tekrar başına gelme ihtimalinden kaynaklı yoğun bir kaygı duymaktadır. Bu kaygı sadece kendisiyle kalmayıp sevdiklerinin de olumsuz durumlar yaşamasından korkarak bireyin kendisini aşmaktadır. Çevreden duyulan ya da sosyal medyaya yansıyan suç haberleri kişinin başına daha önce gelmemiş olsa dahi suç korkusu yaratabilmektedir. Özellikle yakın çevrede yaşanan, birebir şahit olunan durumlar suç mağduru olma korkusunu tetiklemektedir. Katılımcılar bulunulan caddede farklı esnafların yaşadıkları durumlardan olumsuz etkilenmişlerdir. Ayrıca meslektaşlarının yaşamış oldukları durumlar kamu güvenliği algılarını daha kırılgan hale getirmiştir.

“Aslında 10 demek isterim ama artık kime tepki versek bilemiyoruz. Versek arkasından bizi ne bekliyor bilemiyoruz. Kadir Şeker olayı en büyük örnek hepimize.” (K20)

Suç korkusuna dair teorilerden biri olan sosyal problem perspektifi, bireylerin toplum içerisinde yaşanan kötü olaylara sözlü olarak, sosyal medya ya da farklı kanallar ile sıkça maruz kalmasının suç korkusunu tetiklediğini ve eylemlerini şekillendirdiğini savunmaktadır. K20 kodlu katılımcının kamu güven duygusu, yaşanan kötü bir olay haberinin yarattığı etkiyle olumsuz etkilenmiştir. Bu sebeple herhangi bir suça şahit olduğunda ihbar etme olasılığının artık daha düşük olduğundan söz etmiştir.

5.2.5 Tanınırlık ve bilinirlik

Güvenlik algısını etkileyen etmenler temasında katılımcılar tanınırlık ve bilinirliğin kamu güvenliği algılarında etkili olduğunu paylaşmışlardır. Katılımcılar caddede uzun süredir esnaflık yapmış olmaktan dolayı caddede tanınır ve bilinir olduklarını bu nedenle de güven duyduklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K4, K9 ve K17 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Evet bu caddenin artık ne denir yerlisi olduk biz gelen müşteri de bizim tanıdığımız bildiğimiz en ufak ihtiyaçta bize başvuran insanlar oluyor.” (K4)

“Zor bir soru. Yani dış etkenler derken açıkçası çok sıkıntımız olmadı cadde üstü olduğu için kalabalık ve durak önü. Buranın yerlisiyiz, dükkanımız çok eski artık köklü diyebileceğimiz bir dükkan. Müşteri potansiyelimiz de artık belli. Herhangi bir tehdit

bir şey rastlamıyoruz yani tabii ki riskler vardır ama dükkanda olduğum zamanlar böyle duramıyorum çok korkuyorum gibi bir durumumuz yok ya.” (K9)

“Hiçbir şey taşıyorum bulundurmuyorum da. İhtiyaç duymuyorum. Kendimi bildim bileli neredeyse buradayım. Ne olur ne gelir biliyorum artık. Böyle bıçaktı, silahtı bulundursam Allah korusun elim gitse yaptığım kişiden çok ben yanarım.” (K17)

Savunulabilir mekan kuramı; kişilerin belli bir bölgede yaşama ya da iş anlamında fark etmeksizin uzun yıllar bulunduklarında söz konusu bölgede aidiyetle birlikte gelen bir hakimiyet duygusundan bahsetmektedir. Bu hakimiyet ile bölge sakinleri, bölgede istenmeyen bir durum olması durumunda kendileri lav edebilmektedir. Uzun yıllar aynı yerde bulunmanın verdiği aidiyet ve yıllar boyu bir arada olmanın verdiği örgütlenme ile organik bir önlem mekanizması oluşmaktadır. Suç deseni kuramı ise failin tanınma ihtimali düşük mekânlarda suç girişiminin daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Bölgede uzun yıllardır esnafılık yapan katılımcılar failin yakalanma riskinin yüksek olacağından kendilerine karşı bir saldırıda bulunamayacaklarını düşünmektedirler. Burada failin seçimi hedefin bilinirliği sebebiyle etkilenmektedir ancak hedefteki esnaflar da sosyal sermaye güvencesiyle kendileri müdahil olamasa dahil çevrenin desteğinden emindir. Son olarak yine uzun yıllar aynı bölgede bulunmak katılımcılara potansiyel tehlikeler hakkında fikir vermekte ve alacakları önlemleri yönlendirmektedir.

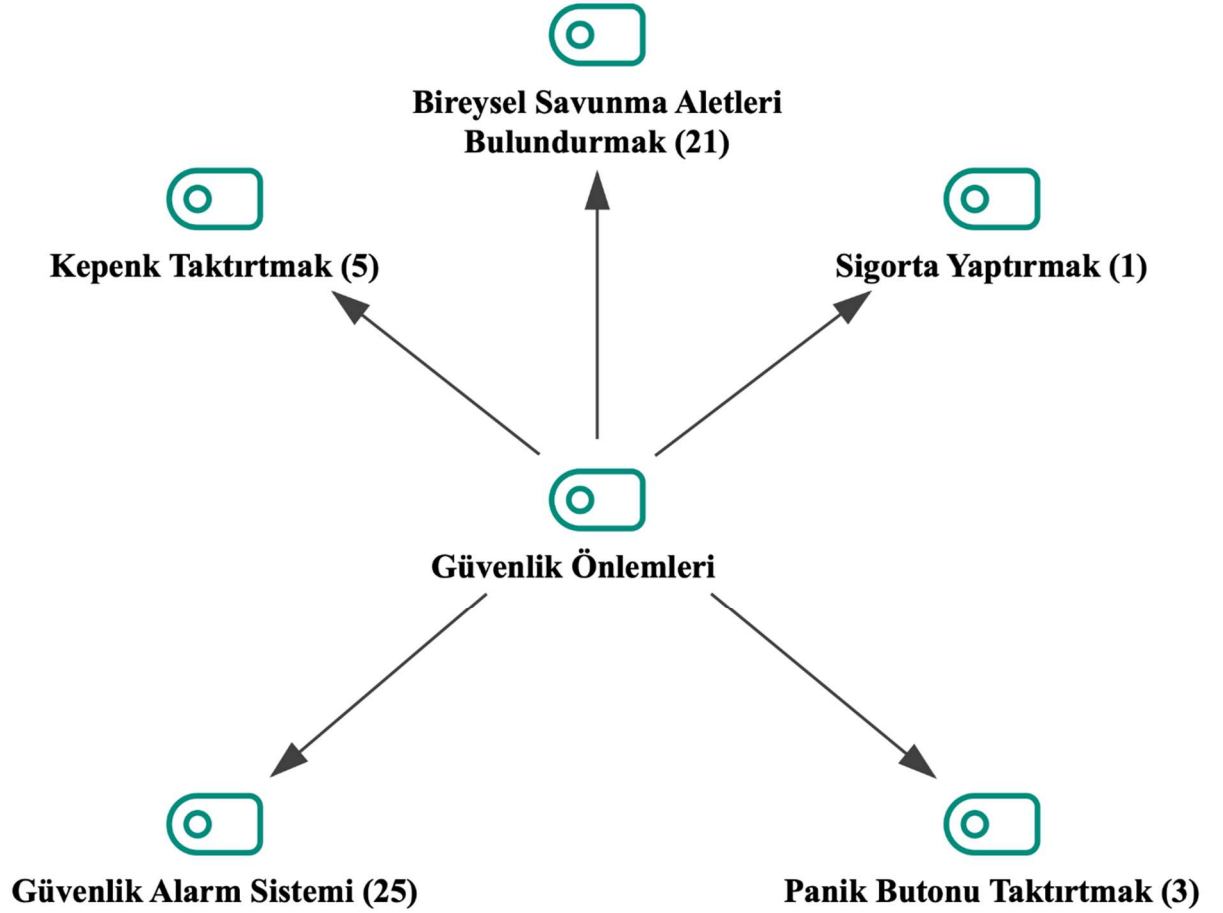
5.3 Güvenlik Önlemleri

Araştırma kapsamında “güvenlik önlemleri” temasına ait 5 kod oluşturulmuştur. Bunlar; sigorta yaptırmak, bireysel savunma aletleri bulundurmak, güvenlik alarm sistemi, kepenk taktırmak ve panik butonu taktırtmaktır.

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	TOPLAM
Güvenlik Önlemleri																					0
• Sigorta Yaptırmak	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	21
• Bireysel Savunma Aletleri Bulundurmak	1	3	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1	2	1	25
• Güvenlik Alarm Sistemi				1	1	1	1				1							1			5
• Kepenk Taktırmak				1	1	1					1							1			3
• Panik Butonu Taktırtmak		1												1	1						2
TOPLAM	2	5	2	4	5	2	2	2	3	1	3	3	2	5	3	2	1	4	3	1	55

Tablo 2: Katılımcılara Göre Güvenlik Önlemleri

Güvenlik önlemleri teması katılımcılara göre incelendiğinde güvenlik alarm sisteminin hemen arkasından yanıtların bireysel savunma aletleri etrafında toplandığı görülmektedir. Sigorta yaptırmak yalnızca bir katılımcı tarafından ifade edilmesi ise geleneksel yöntemlerin esnaflar arasında daha baskın olduğunu göstermektedir.

Şekil 5: Güvenlik Önlemleri Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

5.3.1 Sigorta yaptırmak

Güvenlik önlemleri temasında katılımcılardan sigorta yaptırmak ile ilgili yalnızca tek bir katılımcı görüş bildirmiştir. Konuyla ilgili K18 kodlu katılımcının görüşü şöyledir:

“Sigorta yaptırdım ekipmanlara. Çünkü makineler çok pahalı. Güvenlik kamerası var. Alarm vardı ama çok duyarlı her şeye çalıyor onu sonra kaldırdım. Kapıda kapı kepenği var onu çıkarken takıyorum. Bunlarla koruyorum.” (K18)

K18 katılımcının fotoğrafçılık mesleği yapması ve işinde kullandığı ekipmanların maddi değerinin yüksek olması sigorta yaptırarak güvenlik önlemi almasını sağlamıştır. Sigortanın yalnızca ekipmanlara yapılması ve dükkana yapılmaması önlemin mekânsal olarak alınmadığına dair dikkat çekmektedir.

5.3.2 Bireysel savunma aletleri bulundurmak

Katılımcılar sopa, biber gazı, ruhsatlı silah gibi saldırı anında kullanılabilecek savunma aletleri kullandıklarını ifade etmişlerdir. K2, K9, K11 ve K15 kodlu katılımcılar bireysel savunma aletlerini şu şekilde bahsetmişlerdir:

“Biber gazı bulunduruyorum. Makaslarım zaten var. Bir şeyim yok başka öyle kötü düşünmek istemiyorum aklıma kötü şeyler getirmek istemiyorum. Dükkanı da güvenli hale getirmeye çalışıyorum. Masamı ona göre koyuyorum kapıyı görecektir şekilde. Arkada lavaboya gitsem kapıyı kilitliyorum.” (K11)

“Sadece bıçaklarımız var. Sopa, silah gibi başka bir şey yok. Şunun farkındayım ama bir hamle ile kendimi kurtarmak istesem ya da arkadaşımı kurtarmak istesem ilk uzanacağım şey bıçak, onun farkındayım çünkü başka bir şey yok. Bu da çok tehlikeli. O yüzden bulundurmak gerekiyor aslında spreys belki illa yaralayacak bir şey olmasın.” (K15)

K11 kodlu katılımcı terzi ve K15 kodlu katılımcının kasap olmasına baktığımızda kişilerin bir yandan mesleki olarak kullandıkları aletlerin kendi güvenliklerini sağlama maksadı taşıdığını da görmekteyiz.

“Pompalı tüfek var ruhsatlı. Öğleden sonraya kadar ben duruyorum dükkanda sonra eşim geliyor gece yarısına kadar o duruyor. Mecburen gece de iş yaptığımız için bulunduruyoruz. Tabii ki de ilk savunma için sopa bulunuyor bir de ben biber gazı bulunduruyorum dediğim gibi..” (K9)

“Bıçak, ruhsatlı silah, biber gazı hepsi var. Bir kadın çalışma arkadaşımız da var ben şimdi elime ne gelirse kendimi korurum onunla kurtarırım ama onun da kolayına gelecek kendini koruyacak malzemeler lazım bu sebeple hepsi bulunuyor.” (K2)

Katılımcılar ne kadar savunma aleti bulundursa da aslında bir olay anında kullanmaya gerek kalmadan çevrenin müdahalesine dair inanca sahiptir. Bireyler civarda devriye polislerini ve kolluk önlemlerini genel itibariyle yeterli bulsalar da ilk tehlike anında kendilerini korumak adına bireysel savunma aletleri bulundurmaktadırlar. Ayrıca katılımcıların alkollü ürün satışı, değerli eşya satışı gibi tehdit oranı yüksek ürünlerle çalışması bulundurdukları savunma aletleri üzerinde belirleyicidir. K9 kodlu katılımcı zaman zaman tek başına kalıp alkollü ürün satışı yapan bir market sahibi iken K2 kodlu katılımcımız da bir kuyumcu sahibidir.

5.3.3 Güvenlik alarm sistemi

Güvenlik önlemleri temasında en çok tekrarlanan önlem güvenlik kamerasıdır. Katılımcılar sektör fark etmeksizin genel olarak kamera sistemleri ve güvenlik alarm sistemlerine sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili katılımcılardan gelen örnekler şu şekildedir:

“Dükkanın arka ve sol tarafı açıkta bizim oralara tel örgüler yaptırдық. Kepengimiz zaten vardı uzun zamandır. Kameramız da vardı ama tadilatla onun sökülmesi gerekti şimdi biz yine herkese var diyoruz ama görüntü almıyor bağlantısı yok üşendik tekrar takmaya.” (K6)

“Sadece biber gazı bulunduruyoruz, başka hiçbir şey yok. Kamera ve güvenlik sistemi olduğu için onların varlığı zaten çekince yaratıyor bir noktaya kadar tabii.” (K14)

“Kamera sistemimiz var ona güveniyoruz. Ondan tedirgin olmuyorum. Alarm sistemi de vardı çevreden çok şikayet oldu bu apartmanlardan gece birkaç kez başka bir şeyi işte hırsız algılayıp bütün gece çalmış. Onu kaldırdım zaten çok da gerekli değil diye.” (K17)

Suç analizi üçgeni fail, hedef ve mekan üçlüsünden oluşan suç önlemeye yönelik bir teoridir. Teoride faili söz gelimi hedefe olacak saldırısından vazgeçirmek için önemli bir yol da suç işlenebilecek mekanda caydırıcılığı arttırmaktır. Katılımcılar aktif olmasa dahi kamera sistemi bulundurarak faile yakalanma hissiyatını vermeye çalışmışlardır. Teori “hedefi koruyamıyorsan mekanı koru” mantığı üzerine kurgulanmıştır ve katılımcılar da

aktif bir kamera sistemine güven duysalar da kameranın vereceği güvenlik imajından da yararlanmaktadır.

5.3.4 Kepenk taktırmak

Katılımcılar olası bir hırsızlığı önlemek için ender de olsa kepenk taktırdıklarını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K5 ve K4 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Dış ve içerisi toplam 4 tane kamera var. Elektrikli kepengimiz var en son dükkkanı kapatırken indiriyoruz geceleri en çok koruyan odur ama onu da artık görüyoruz yani kenarından köşesinden kıvırtıp açıyorlar zarar veriyorlar. Bir tane sopa var her ihtimale karşı o kadar başka bir şey yok. Ama buralarda bir şey duyayım göreyim söylerim yani böyle bir durum var sıkıntılı, dikkat et derim onlar da bana der.” (K5)

“Alarm ve kamera sistemimiz var ona güveniyoruz. Eskiden Buca’da oturuyordum sonra Seferihisar’a taşınmak durumunda kaldım şimdi de evet bir şey olsa kamera var ama öyle bir durumda hani hemen gelmek isterin gideyim bakayım dersin ama şimdi uzak diyemiyorum o yüzden öncesine göre daha tedirginim. Yine eski dükkanda bir gün sabah erken saatte bir kamyon geliyor yanaşiyor kepengin telefonların olduğu kısmını levye ile açtırıp oradan telefonları arabaya doldurup gidiyor. Şimdi kepenk var, kamera var ama yine de yapıyor. Ne yapabilirsin ki buna?” (K4)

Teknoloji kullanımının zirve yaptığı bir çağda olmak esnafları da aynı şekilde kendi ve çalışma alanları için teknolojik önlemler almaya yönlendirmiştir. Dükkanlarda kepenk kullanımı katılımcılar için hem geleneksel görülmekte hem de eskisi kadar korunaklı bir önlem olarak kabul edilmemektedir.

5.3.5 Panik butonu taktırmak

Güvenlik önlemleri temasında panik butonu taktırmak ile ilgili görüşler diğer önlemlere nazaran daha sınırlıdır. Bunun sebebinin panik butonu ile polise ulaşmaktansa telefon ile polise ulaşma refleksinin daha yaygın olması olabilir.

“Bizim kendi alarm şirketi ile çalıştığımız için panik butonlarımız vs. var. Bir olay anında ona basabiliyoruz o zaten direkt sinyaller ile emniyete haber veriyor. Konunun nereye ulaşacağı ya da ne olduğu bilinmez sonuçta o yüzden en sağlıklısı bu.” (K2)

“Tehdit ne olabilir müşteri. Çok acı ama müşteri bizim hem tehdidimiz hem kazancımız. Çok güven vermeyen biri gelirse nakit yok diyoruz, satış kapalı diyoruz. Çok zorlayan bir şey olursa burada butonumuza basıp polisi çağırıyoruz, bu kadar. Maske, kask olur hiçbir şekilde alış satış yapmıyoruz. Şu anda ustamız yok diyoruz, bir şey buluyoruz. Böyle insanlarla ticaret olmuyor yani çünkü kameraların direkt ticaret yaptığımız şahısların yüzünü taraması lazım. Belki bana sahte verecek, belki elimdekini alıp kaçacak? O yüzden müşterinin yüzünün tamamen görünmesi bizim için birinci öncelik.” (K14)

“Ben aslında bankacıyım eski mesleğim. Bizde panik butonu olurdu aksi bir durumda onu çekerdik 50 TL şeklindeydi anlaşılmasın diye. Bu özellikle kuyumcular arasında yaygınlaşabilir naçizane tavsiyem zorunlu hale gelebilir. Onu çekince tık 112’yi aramalı mesela.” (K1)

Konuyla ilgili görüş bildiren tüm katılımcılar kuyumculuk sektöründe esnaflık yapmalıdır. Aslında acil durum anında polise ulaşmanın birden fazla yolu olması için panik butonu kullanımının bu sektörde daha yaygın olduğu söylenebilir. K1 kodlu katılımcı mevcutta bu önlemi almasa da gerekliliğini vurgulamıştır.

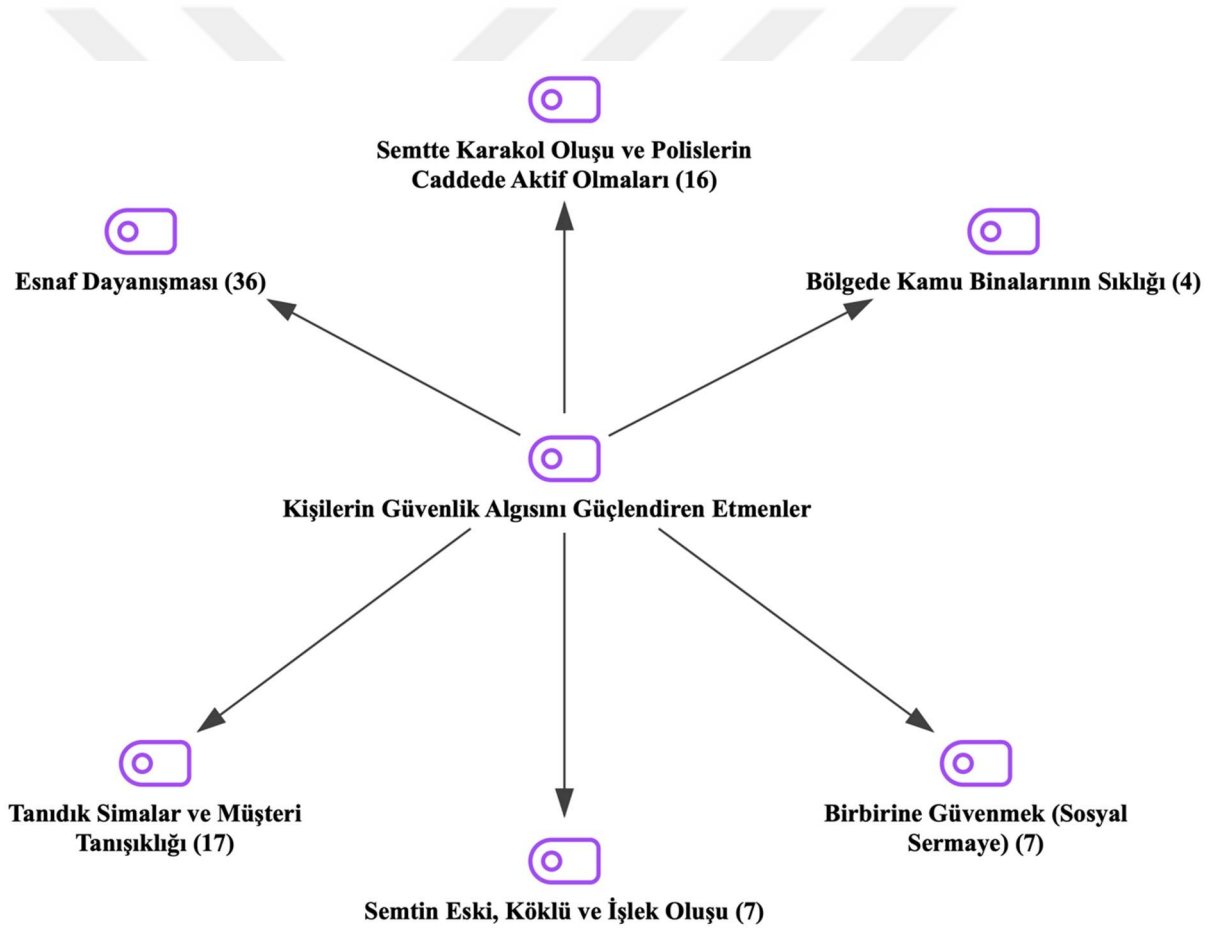
5.4 Kişilerin Güvenlik Algısını Güçlendiren Etmenler

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “kişilerin güvenlik algısını güçlendiren etmenler” temasına ait 6 kod oluşturulmuştur. Bunlar; birbirine güvenmek (sosyal sermaye), esnaf dayanışması, tanıdık simalar ve müşteri tanışıklığı, semtte karakol oluşu ve polislerin caddede aktif olmaları, bölgede kamu binalarının sıklığı ve semtin eski, köklü ve işlek oluşudur.

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	TOPLAM
Kişilerin Güvenlik Algısını Güçlendiren Etmenler																					0
Birbirine Güvenmek (Sosyal Sermaye)	1	2	2	2	2	1	3	2	3	1	1	3	1	3	2	1	3	1	1	1	7
Esnafların Dayanışması	1	1		1		2	3	1		2	1	1				1					36
Tanıdık Simalar ve Müşteri Tanışıklığı	1																				17
Semtte Karakol Oluşu ve Polislerin Caddede Aktif Olmaları	1		1	1	2	1	1	1	1					1	1	1	1	1	1	1	16
Bölgede Kamu Binalarının Sıklığı										1						1	1				4
Semtin Eski, Köklü ve İşlek Oluşu	1	2				1								1	1		1				7
TOPLAM	4	5	3	4	4	5	8	4	4	3	4	4	2	6	4	4	9	3	4	3	87

Tablo 3: Katılımcılara Göre Kişilerin Güvenlik Algısını Güçlendiren Etmenler

Katılımcıların güvenlik algısını güçlendiren en güçlü etmen esnaf dayanışmasıdır. Bunu tanıdık simalar ve müşteri tanışıklığı, semtte karakol oluşu ve polislerin caddede aktif olmaları kodları takip etmektedir. Kodların bu alanda yoğunlaşması semtin eski ve esnafların caddede köklü olmasıdır. Esnaflar arası tanışıklık ve güçlü iletişim, birbirlerine karşı duyarlılığının yüksek olması güvenlik algılarını diğer etmenlere kıyasla daha çok etkilemektedir.

Şekil 6: Kişilerin Güvenlik Algısını Güçlendiren Etmenler Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

5.4.1 Birbirine güvenmek (sosyal sermaye)

Kişilerin güvenlik algısını güçlendiren etmenler temasında katılımcılar birbirine güvenmekten (sosyal sermaye) bahsetmişlerdir. Çalışma esnasında diğer esnaflara güvendiklerini ve varlıklarından güç aldıklarını dile getirmişlerdir. Hem birey olarak hem de esnaf rolüyle toplumda pozitif bir imaj sahibi olmak söz konusu sosyal grup içerisinde de saygınlık kazanmayı sağlamaktadır. Katılımcılar esnaflar arası güçlü iletişimlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“... Bazen diğer arkadaşımın işi çıkıyor, benim de atölyeye gitmem gerekiyor ya da bankaya gitmem gerekiyor gözüm kapalı yan komşıma bırakıp gidiyorum. O bir de 20 yıllık bir esnaf, insan sarrafı derler ya öyle olmuş biri. Biz de uzun yıllardır dükkân komşuluğu yapıyoruz. Karşılıklı güvenimiz sonsuz.” (K14)

“Birbirimizi gözetiriz, kollarız. Tırnakçılar geliyor mesela benden çıkıyor, yana giriyor ben onun peşinden gidiyorum arkadaşına bak dikkat et bu tırnakçı diyorum hiç çekinmem. Çok duyarlıyım haddinden fazla hatta başımı belaya sokacak kadar duyarlıyım. Bir sıkıntı yaşadığını dükkânında bir mevzu olduğunu görürsem giderim, onlar da bana gelir bilirim. (K6)”

Katılımcılar genel itibariyle esnaf komşuluklarının ve iletişimlerinin çok iyi olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak bunda tek sebep uzun yıllara dayanan iletişim olmayıp komşulukla birlikte sürdürdükleri meslekleri ve aslında herkesin potansiyel de bir müşteri olmasıdır. Burada karşılıklı bir çıkar hali de söz konusudur.

“Benim ekstra dikkatli özenli olmam gerekiyor çünkü buradaki esnaflar hem arkadaşım hem de müşterim. Demez mesela arkadaş olarak kafam uyuşmadı ama işini beğendim tıraşa gideyim diye. Normalde de iyi beraber halı saha yapıyoruz ama dediğim gibi ben ekstra dikkat ediyorum.” (K7)

Risk toplumunda üzerinde önemle durulan bir diğer konu risk bölüşümüdür. Özellikle benzer meslek gruplarında çalışan ya da aynı sosyal grup içerisinde bulunan bireyler dereceleri değişse de benzer risklere ortak olmaktadır. Burada sosyal bir dayanışma görmek mümkündür ancak kişilerin kendi çıkarları da yadsınamayacak bir gerçekliktir.

5.4.2 Esnaf dayanışması

Az önce söz edildiği gibi herhangi bir tehlike durumu için bireysel savunma aletleri önemli bir güvenlik tedbiridir. Ancak katılımcılar bu savunma aletlerini bulundururken bile zaten kullanılmasına pek de gerek kalmadan çevrenin destek olacağı düşüncesine sahiptir. Katılımcılar gerek kendi sektörleri arasında gerekse dükkan komşuları ile bireysel ve kolektif önlemler almaktadırlar. Dolayısıyla esnaflar arası destek oluşturdıklarını güvenliği tehdit eden durumlar için birbirlerinin desteğine güvendiklerini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“...Toplu olarak da bir WhatsApp grubumuz var orada şöyle bir şey yaşadım hani dikkatli olalım, şöyle biri dolaşıyor dikkat edelim diye birbirimizi uyarıyoruz. Başka benim bildiğim yok. Zaten bu caddede en hassas meslek bizim o yüzden bunu da kuyumcular arası yapıyoruz.” (K2)

“Evet Allah’ı var hepsi çok iyiler. Dükkanda sabahları ben akşam eşim duruyor işte. Bir gün eşim ben çıktım eve geldim dükkanda kalp krizi geçirdi. Hemen koşup yetmişler fark etmişler onu 5 dakika görünmeyince. Ondan sonra bütün bu cadde esnafı buraya döküldü. Halen daha ben 17:00’den sonra gideyim arada gelirler onu kontrol ederler bakarlar. Bir şey olsa ben de mutlaka giderim...” (K3)

“İyi hissettiriyor. Yan dükkanda oyuncakçıyı genç oğlanlar işletiyor oğlum gibi. Bir şey istesem rica etsem ilgilenirler yaparlar. Başka bir şey olsa koşarlar ona da eminim. Benim kameram yok mesela onların var ondan da biraz daha güvende hissediyorum herhangi bir durum için. Bir de dükkanda yalnızım onların kapı komşu olması da iyi oluyor. Esnaf komşularımızla aramız iyi...” (K11)

Burada kişilerin kendi yöntemleri ile güvenlik önlemleri alsalar dahi asıl olarak geleneksel güvenlik yöntemini tercih etmektedirler. Yani, koruyucu unsurlar bulundurmakta ancak sosyal bağı olduğu bir diğer esnaf komşusuna da koruyucu unsurlar kadar belki de daha fazla güven duymaktadır.

5.4.3 Tanıdık simalar ve müşteri tanışıklığı

Kişilerin güvenlik algısını güçlendiren etmenler temasının devamında katılımcılar tanıdık simalar ve müşteri tanışıklığı ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Daha çok köklü işletmeler olmanın getirdiği rahatlıkla dükkan çevresinde tanıdık kişileri gördüklerini ve müşterilerde aşinalık olduğunu dile getirmişlerdir. Bu durum güvenlik algılarını güçlendirmektedir.

“Tanıyorum yıllardır bildiğim aileler var, onların çocukları var. Sünnet tıraşı asker tıraşı okul tıraşı hepsini benim yaptığım müşterilerim var. Yani gelen müşterilerin %80’ini tanıyoruz. Bir kısmıyla da sima olarak tanıştırıyoruz.” (K17)

“Tabii benim başladığımda çocuk olan şimdi üniversiteyi bitirmiş müşterilerim var. Aileleri ile bir güven ilişkimiz var. Mesela müşterim beni arıyor çocuğumu okula bırakır mısın geç kaldı diyor ya da eşimi şuraya götürür müsün diyor. Sonra durağa gelip ücretini veriyor. Direkt evlerini, telefon numaralarını biliyorum, düşünün. Birebir müşterim çok. Eski olduğum için caddede oturan herkesi bilirim yani. Böyle tanıdık müşteriler olduğu için ben de iyi hissediyorum güvende hissediyorum. Ara sokakta bir diş kliniği var. Doktor milyonluk malları bana emanet ediyor oraya buraya götürür müsün diyor. Hiç gözü arkada kalmıyor. Bu çok güzel bir şey.” (K20)

Menderes Caddesi toplu ulaşımlara yakınlığı, belediye binası, üniversite gibi semti harekete geçirecek kurumların varlığı ile zaman içerisinde hareketliliği artmıştır. Bu durum caddenin daha kalabalık olmasına ve semt dışından bireylerin de ziyaretine ortam hazırlamıştır. Küçük esnaflar dışında kurumsal ve zincir markaların caddede yer edinmesi hareketlilik sağlaması açısından esnafları sevindirir de birebir iletişimi azaltması yönünden ilişkileri kısmen zayıflatmıştır.

“... Bu cadde artık çok doldu yani böyle giyim butikleri efendime söyleyeyim bakkallar çakkallar tuhafiyeler kalmadı artık Koton’lar Penti’ler Gratis’ler geldi. İnsanlar oralardan alışveriş yapıyor. Biz küçük esnaflar onları çok bilmeyiz mesela hani görürüz işte yemek saatinde mesai başlangıcında sigara molasında girip çıkarlar ama iletişimleri muhabbetleri yoktur bir şey olsa az önce dediğin gibi gelirler mi gelmezler mi bilmem.” (K3)

“...Zaten iletişimimiz çok güçlü. Sağımız solumuz önümüz herkesi tanırız biliriz. İyi olmak zorunda. Bir AVM düşün sağdakini bilsen ne bilmesen ne sen işine bakacaksın zaten kendinden sorumlusun, o markaya karşı sorumlusun. Ama bir esnafsan böyle olmuyor diğer esnaf arkadaşlarıyla iletişim tutunmanda büyük pay sahibi.” (K6)

5.4.4 Semtte karakol oluşu ve polislerin caddede aktif olmaları

Kişilerin güvenlik algısını güçlendiren etmenler temasında katılımcılar semtte karakol oluşu ve polislerin caddede aktif olmaları ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar caddede dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K7 ve K15 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Polislerimizi hep görüyoruz bu caddede boydan boya arabayla olsun motorla olsun devriye atıyorlar iyi oluyor hem huzuru sağlıyorlar hem daha güvenli hale geliyor burası. Gün içinde biz görüyoruz ama akşam ne kadar bir önlem alınıyor ne oluyor pek bilmiyoruz tabii.” (K7)

“Kamu güvenliğine dair pek bilgim yok. Yerel yönetimlerin ve polislerin yeterli olduğunu düşünüyorum. Yunus polisleri caddede çok fazladır. Çok trafik olan bir cadde olduğu için yunuslar daha aktif. Onlar olmasa trafik polisi mutlaka oluyor.” (K15)

Katılımcıların yanıtlarına bakarak kolluk kuvvetlerin görünür olmasının kamu güvenliği üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bununla beraber özellikle polislerin esnaflar ile iletişimi yüksek bir çalışma politikası izlemesi onların güvenlik algılarını pozitif yönde etkilemeye destek olacaktır. Bu da temel prensibi halkla ilişkileri önceleyen toplum destekli polislik anlayışı ile mümkün olacaktır.

5.4.5 Bölgede kamu binalarının sıklığı

Kişilerin güvenlik algısını güçlendiren etmenler arasında bölgede vergi dairesi, emniyet binası, belediye binası, üniversite, öze okul gibi kurum ve kuruluşların bulunması vardır. Konuyla ilgili K10 ve K19 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Tabii ki daha güvenli. Biz burada hastaneye yakınız, üniversiteye yakın bir bölgedeyiz. Yolcu profilimiz o yüzden biraz daha düzgün. Güzel de bir cadde gelir düzeyi belli bir cadde.” (K10)

“Kamu güvenliği toplumun güvenlik içinde huzur içinde yaşamasıdır. Bunu da kolluk kuvvetleri sağlar ve herkes için sağlar. Bu cadde için de kolluk kuvvetleri o güvenliği sağlamada başarılı. Devriye ekipler sıkça gezer, trafik polisleri cadde boyu gezer. Belediye binasının da bu caddede olması avantaj.” (K19)

“Belediye binası da bu caddede onun etkisi de güzel zabıtalari daha sık görüyoruz. Tabii onlar güvenlik anlamında polisler kadar bir etkide bulunmuyor ama belediyenin de bir ölçüde asayiş sorumluluğu var diye düşünüyorum.” (K15)

Katılımcılar bölgede kamu binalarının fazla olduğunu bu nedenle de işlekliliğinin arttığını dile getirmişlerdir. Çevre tasarımı yoluyla suç önleme kuramı tıpkı kırık pencereler teorisi gibi bölgede karanlık ve tedirginlik oluşturacak unsurların, alanların kaldırılmasını önermektedir. Bununla beraber doğru bir kent planlamasının suç davranışını önlemede kritik öneme sahip olduğunu savunur. Kamu binaları başta olmak üzere bölgenin ziyaretçi profilini olumlu yönde etkileyecek ve hareketliliği sağlayacak kurumların eşit oranda yerleştirilmesi kentsel suç önleme metotlarından birisidir.

Üniversite, bulunduğu çevrede geniş çaplı sosyal etki yaratan bir kurumdur. Buca semti için de katılımcılar üniversitenin zaman zaman göç etkisinden kaynaklı negatif bir etki yarattığından söz etmişlerdir.

“Buca’da özellikle genç kesim profil olarak çok kötü. Bir üniversite var ilçede biliyorsunuz dağınık fakültelerde. Yurdun dört bir yanından farklı yapıda insan geliyor. Yerlisi de çok iyi diyemem ama bence onlar da etkiliyor bu bir göç hareketi sonuçta. Caddede de dükkanlarda da zaman zaman olaylar oluyor o yüzden.” (K4)

5.4.6 Sementin eski, köklü ve işlek oluşu

Sementin eski, köklü ve işlek oluşu katılımcılarda güvenlik algısını olumlu yönde pekiştirmektedir. Konuyla ilgili K15 ve K17 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Diğer mahallelere kıyasla daha iyi büyük mağazalar, belli başlı markalar burayı hareketlendirdi daha çok. O yüzden hani başta dediğim gibi ayak sayısı çok arttı ama ıssız تنها olmasındansa daha iyi bu hali...” (K15)

“Bu cadde Buca’nın en popüler caddesi. Burada güvenilirlik olmak zorunda. Az ileride belediye var, yukarıda emniyet binası var. Burası aslında gece de sakin değil gündüzleri zaten değil. Çünkü açık mekanlar oluyor oralar hareketli oluyor. Merkezi bir yer olduğu için toplu taşımalar sık sık geçiyor. Çok تنها kalmadığı için de diğer yerlere göre güvenli. Gece 3’de bile biri geçer nereye gider bilemezsin ama...” (K17)

Caddenin sürekli hareketli olması esnafların kamudaki güven duygusunu beslemektedir. Burada yine farklı sektördeki esnafların çalışma şekillerinden diğer bir esnafın elde ettiği bir fayda vardır.

“Mesela dedim ya geceleri dükkanda aklım kalmıyor çünkü yandaki pastanenin açık olduğunu biliyorum diye, böyle güven veriyorlar yani.” (K19)

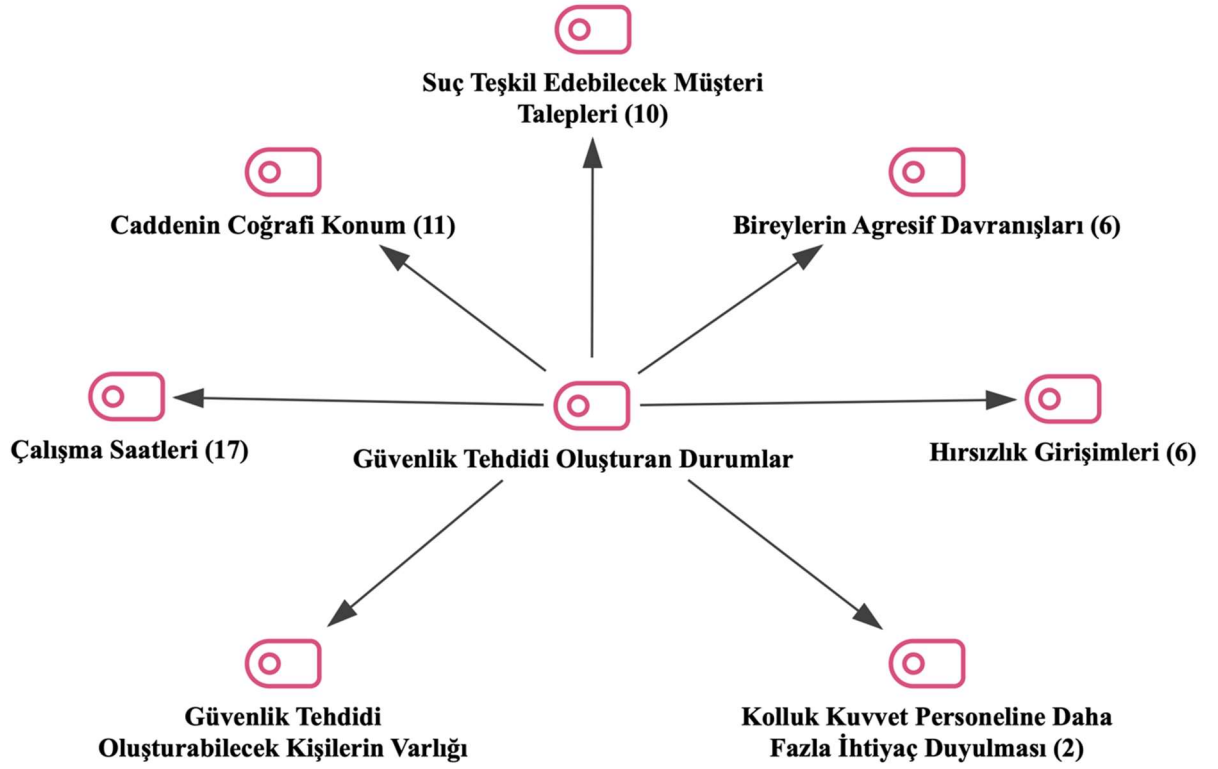
5.5 Güvenlik Tehdidi Oluşturan Durumlar

Araştırma kapsamında ele alınan temalardan biri olan “güvenlik tehdidi oluşturan durumlar” temasına ait 7 kod oluşturulmuştur. Bunlar; güvenlik tehdidi oluşturabilecek kişilerin varlığı, çalışma saatleri, suç teşkil edebilecek müşteri talepleri, caddenin coğrafi konum, hırsızlık girişimleri, bireylerin agresif davranışları, kolluk kuvvet personeline daha fazla ihtiyaç duyulmasıdır.

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	TOPLAM
Güvenlik Tehdidi Oluşturabilecek Kişilerin Varlığı		1	1	3	1			2	3			2	1								0
Çalışma Saatleri	1		1	1		1	1	1	2	1	1	1		1	1	2	1		1		14
Suç Teşkil Edebilecek Müşteri Talepleri								3	1	1		3				2					10
Caddenin Coğrafi Konum				1	3	1			1			1						2	1		11
Hırsızlık Girişimleri				1		1		2		1	1										6
Bireylerin Agresif Davranışları		1	1			1		1					2								6
Kolluk Kuvvet Personeline Daha Fazla İhtiyaç Duyulması			1	1																	2
TOPLAM	1	1	4	7	5	3	2	8	8	3	2	5	4	2	2	4	1	2	2	0	66

Tablo 4: Katılımcılara Göre Güvenlik Tehdidi Oluşturan Durumlar

Katılımcılar en çok geç saatlerde dükkanda bulunmayı ya da sabah çok erken, تنها denebilecek saatleri güvenlik tehdidi olarak görmektedir. Çalışma saatlerini güvenlik tehdidi oluşturabilecek kişilerin varlığı takip etmektedir.

Şekil 7: Güvenlik Tehdidi Oluşturan Durumlar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

5.5.1 Güvenlik tehdidi oluşturabilecek kişilerin varlığı

Katılımcılar güvenlik tehdidi oluşturabilecek kişilerin varlığını güvenlik tehdidi olarak görmektedir. Özellikle gelen müşterinin taleplerinin karşılanmaması, madde etkisinde olması, sosyoekonomik durumun düşüklüğü esnafları tedirgin etmektedir. K9 ve K14 kodlu katılımcılar deneyimlerini şu şekilde aktarmıştır:

“Biz alkol satışı da yapıyoruz. Demin dediğim gibi sabah erken saatlerde, bazen eşime gece geç saatlerde de denk geliyormuş, çok alkollü insanlar gelip bir şeylerde ısrarcı olabiliyorlar. Orada hani gözü döner zarar verir mi diye bazen tedirgin oluyorum. Çalınması aklıma gelmedi marketlerde sık yaşanan bir şey bu arada illa bir şey çalınacaksa bu alkol oluyor zaten. Bizim başımıza gelmedi şükür şu ana kadar. Belki alkol satışı olmasından kaynaklı hani o etkiliyor.” (K9)

“Tehdit ne olabilir müşteri. Çok acı ama müşteri bizim hem tehdidimiz hem kazancımız. Çok güven vermeyen biri gelirse nakit yok diyoruz, satış kapalı diyoruz. Çok zorlayan bir şey olursa burada butonumuza basıp polisi çağırıyoruz, bu kadar.

Maske, kask olur hiçbir şekilde alış satış yapmıyoruz. Şu anda ustamız yok diyoruz, bir şey buluyoruz. Böyle insanlarla ticaret olmuyor yani çünkü kameraların direkt ticaret yaptığımız şahısların yüzünü taraması lazım. Belki bana sahte verecek, belki elimdekini alıp kaçacak? O yüzden müşterinin yüzünün tamamen görünmesi bizim için birinci öncelik.” (K14)

Modernleşen toplumda birincil ilişkilerin zayıflaması, tanınmazlık hissi kişilerde suça karşı kamufle olma duygusunu da getirmektedir. Esnaflar ise müşterilerin bu tanınmazlık durumuyla alabilecekleri risklerden kaynaklı güvenlik tehdidi hissetmektedir. Burada yine hedefin değeri failin saldırganlığında belirleyici olmaktadır. Madde bağımlısı bir birey eczane ve alkol satışı yapan marketlerde saldırgan davranabilmektedir. Ya da sosyoekonomik durumu düşük bir birey kuyumcu dükkanında kimliğini gizleyerek hedefine ulaşmak isteyebilir. Bunlar kamu güvenliği algısını hem esnaflar hem de toplum için baltalamaktadır.

5.5.2 Çalışma saatleri

Katılımcılar çalışma saatlerinin caddenin boş olduğu zamanlarda olduğunda sabah erken saatlerin ve gece geç saatlerin güvenlik tehdidi oluşturduğunu dile getirmişlerdir. Aslında çok kalabalık ortamlarda el çabukluğu ve karmaşa içerisinde suçun gerçekleşmesi olası iken bir yandan da tenhalık müdahalede bulunacak bir diğer kişinin olmamasından kaynaklı da esnaflar için bir tehdittir. Katılımcılar çalışma saatlerini şu şekilde yorumlamıştır:

“Sabah 08:00 akşam hava ne zaman karardı o zaman kapatıyoruz. Caddenin durumu belli. Hava karardıktan sonra birahanelerin saatleri başlıyor. İş yoğunluğu da düşüyor, durmanın bir anlamı da yok. Sabah erken saatler daha güvenli. Öğleden sonra kapatana kadar hareket başlıyor, müşteriler ustalar gelip gidiyor daha fazla dikkat gerektiren zaman dilimi.” (K6)

“Ben sabah 06:00 öğleden sonra 16:00 arası çalışıyorum. Gece tarifesinin riski çok ama parası da çok. İhtiyaç sahipleri genelde gece çalışır. Ben kendimi çevirecek kadar çalışıyorum artık yaş da geçti yoruluyorum. Gece arabaya binen insanla gündüz insanı bir olmuyor gündüz binen zaten mutlaka bir yere yetişmeye çalışıyor gece binen

keyfinden alkolünden biniyor. Artık uğraşmak istemiyorum. Dediğim gibi gündüz saatleri her zaman daha iyidir taksi ihtiyacının sebebinden kaynaklı.” (K10)

Sosyal yaşamda bir gün içerisindeki hareketliliğin sebepleri günün saatlerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Özellikle Menderes Caddesi gibi kamu kurum ve kuruluşlarının da olduğu bir caddede akşam belli bir saatten sonra yoğunluk yerini sakinliğe bırakmaktadır. Gündüz çalışma, eğitim, alışveriş gibi sebeplerle ziyaret edilen cadde geç saatlerde yerini eğlence sektörüne bırakmaktadır. Bu durum, geç saatlerde alkol tüketiminin artışına ve dolayısıyla taşkınlık olma ihtimaline zemin hazırlamaktadır. Taksi şoförü, market çalışanı gibi esnaflar bu durumdan birebir etkilense de alkol tüketimi yüksek bireylerin çevreye verebileceği maddi ve manevi zarar diğer esnafları da olumsuz etkilemektedir.

“Her gün biz sabah açarken dükkanın önünde kan izleri, şişe kırıkları görürdük. Hadi olsa bizim dükkanın camını kırsa kırabilirdi de. Bir sabah geldik yine dükkanı açacağız sarhoşun biri boydan boya caddedeki park halinde bütün arabaların camlarını kırmış sonra kameralardan çıktı meydana.” (K6)

Katılımcılar gece çok geç saatlerde çalışma alanları risk altında olsa dahi kendilerini korumak adına dükkanlarını kapatmaktadır. Gündüz saatlerinde sözü edildiği gibi çevreden koruyucu müdahalenin gelme olasılığı düşük olduğu için esnaflarda kamu güvenliği algısı olumsuz etkilenmektedir. Bu noktada çalışma sistemi yoğunluklu olarak gece saatlerini kapsayan bekçilerin caddede arttırılması önemli bir gereksinimdir.

5.5.3 Suç teşkil edebilecek müşteri talepleri

Güvenlik tehdidi oluşturan durumlar temasında katılımcılar suç teşkil edebilecek müşteri talepleri ile ilgili görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar müşterilerin yasal olmayan taleplerinin ve taleplerinin karşılanmamasının yarattığı öfkenin güvenlik tehdidi oluşturduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K8 ve K20 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Yakın zamanda çevrede olmadı ama bu 3 yıl içinde biz birkaç kez hırsızlık yaşadık. Bu tezgah önündeki ürünlerden çalınanlar oldu. Bir keresinde biri geldi madde bağımlısı gözümüzün önünde ilacı aldı parasını vermeden gitti ona hiçbir şey

diyemedik mesela. Ve yine olsa yine diyemeyeceğiz böyle bu tarz insanlara karşı koymak bizim için çok daha tehlikeli olabiliyor, yapacak hiçbir şey yok.” (K8)

“Tabii güven çok olmuyor mesela geçen gün ben aracı şoföre bırakmıştım artık. Gündüzleri ben akşamları o çalışıyor. Akşam bir mekândan üç kişi çıkmış sarhoşlar tahmin edilebileceği gibi ayakta duramıyorlar. Araca binmek istemişler şoför arkadaş da müsaade etmemiş dolu vs. bir şeyler demiş. Tabii bunlar sinirlenmiş. Arkadaş arabaya biniyor işte bir tur atıp geleyim bari belki başka araç bulup giderler diye. Tam hareket ettiği esnada araca tekme atıyorlar sağ kapı yamuk mesela şu an. Gece park halinde olmasını bırak içindeyken bile yapıyorlar.” (K20)

Bir önceki bölümde sözü edildiği gibi madde etkisi altında bulunan bireyler kontrol edilebilirlikleri çok zor oldukları için dirence karşı agresif bir tavır sergileyebilirler. Direnç karşısında ilk olduğundan daha hırçın bir hale bürünebilirler. Esnaflar bu gibi durumları kendileri ve iş alanları için tehdit olarak gördükleri gibi kendilerini korumak ve zararı minimize etmek adına direnç göstermemeye çalışmaktadırlar.

5.5.4 Caddenin coğrafi konumu

Menderes Caddesi coğrafi konumu anlamında esnaflar adına farklı pek çok semt ve ilçenin kesişim noktasında olması sebebiyle avantaj sağlamaktadır. Fakat bu kesişim noktasında olma durumu çok kültürlü, karma bir cadde haline de getirmektedir. Katılımcılar caddenin konumunun alt kültür grubu mahallelerine yakın olmasının güvenlik tehdidi oluşturduğunu dile getirmişlerdir.

“... Menderes'in bu tarafında yani şu küçük Migros'tan buraya doğru uçanyola kadar Buca'nın başka bir yüzü o da neden birahanelerden. Eskiden daha çok şimdi biraz daha azaldı. Bu Gürçeşme karakolu taşındı onlar da azaldı. E şimdi bazen çıkıyorlar oradan kafa güzel farkında değil dükkana bir şey yapabilir yapılanlar da olmuş zamanında. O belki bir tehlike olabilir dükkana zarar gelir mi, gibi.” (K5)

“Çok olmuştur buralarda da şimdi benim aklıma gelen yok. Kapkaççılık koşarken insanları görüyorum sonra bir bağırış kopuyor. Alkollü mekanlar da var burada gece onların olayları da çok oluyor sabah biz ya şişe kırıkları görüyoruz ya

kanları görüyoruz. Bir ara caddeye de bir tip dadanmıştı genç bir oğlanlar. Dükkanlara giriyor çıkıyor tehdit ediyor para istiyor haraç kesiyor resmen. Bana da yaptı ama ben vermedim bende de yok sana nasıl vereyim dedim. Çünkü verdiğim anda ertesi gün yine gelecek. En sonunda öldü gitti.” (K18)

“Buca bir kesişim yeri olduğu için aslında her semtin insanına değişiyor. Karabağlar, Konak onların sıkıntılı yerleri oraların insanıyla de temasta aslında baktığımızda. Bundan dolayı bir diğerinden daha iyi diyemem ama bu cadde Buca’nın pek çok yerine göre daha iyi, seçkin.” (K13)

Buca ilçesi ve Menderes Caddesi yüz ölçümü olarak geniş ve uzun bir alanı kaplamaktadır. Dolayısıyla çevreden gelen ziyaretçilerin yarattığı karma kültür kadar caddenin başı ve ucunda da sosyal yapı olarak farklılıklar görmek mümkündür. Bu kestirilmesi zor dinamiklik kamu güvenliği algısında esnaflar üzerinde etkileyen bir etmendir.

5.5.5 Hırsızlık girişimleri

Güvenlik tehdidi oluşturan durumlar temasında katılımcılar hırsızlık girişimleri ile ilgili yoğun olarak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar hırsızlık ve dolandırıcılık girişimlerinin güvenlik tehdidi oluşturduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K6 ve K8 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“... Tırnakçılar geliyor mesela benden çıkıyor, yana giriyor ben onun peşinden gidiyorum arkadaşına bak dikkat et bu tırnakçı diyorum hiç çekinmem. Çok duyarlıyım haddinden fazla hatta başımı belaya sokacak kadar duyarlıyım. Bir sıkıntı yaşadığını dükkanında bir mevzu olduğunu görürsem giderim, onlar da bana gelir bilirim...” (K6)

“Tanıdığımız insanların gelmesi daha güvenli hissettiriyor ama bazen o bile bizi şaşırtıyor geçen gün tanıdığımız bir hastanın ilaç çaldığını gördük kameradan mesela. Kendisine de söyledim kamera kaydı da var dedim. Yanlışlıkla olmuştur gibi saçma bir cevap verdi. Sonra şikayet etmemizden korkup getirip parasını verdi.” (K8)

Hırsızlık, TCK’da kişilere karşı işlenen suçlar kısmında hayata karşı suçlar bölümünde yer almaktadır. Esnafların kurumsal mağazalar gibi kapılarında alarmla duyarlı sensörler

bulundurmamaları, metrekaresi olarak daha küçük bir alanda olup ürünlerin görünür olması, mağazalara kıyasla daha az çalışan bulundurmaları hırsızlık girişimine imkân tanıyan etmenlerdir.

5.5.6 Bireylerin agresif davranışları

Katılımcılar sınırlı tavırlara sahip olan müşterilerin güvenlik tehdidi oluşturduğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K3 ve K18 kodlu katılımcılar görüşlerini aşağıdaki gibi aktarmıştır:

“Valla çok güvende olduğumu söyleyemem, orta. Çünkü cadde yani kimin geleceğini kimin geçeceğini, ne yapacağını ne edeceğini bilemiyorsun. Artık nasıl diyeyim akıllar değişik çalışıyor artık. Bir şey söyleyemiyorsun hemen millet kalkışıyor. Çattığın kişide ne çıkar bilemiyorsun, kapının önünden geçende de.” (K3)

“...İnsanlar artık o kadar asabilesmiş ki kimin ne zaman ne yapacağını hiç bilemezsin. Artık insanlarda asabiyet çok arttı. Ne komşu komşuyu bilir ne akraba akrabayı bilir. Eşler bile birbirini bilmiyor. Evlatla bile anlaşılmıyorsun artık öyle bir zamandayız.” (K18)

Suç korkusuna dair önemli bir teori olan sosyal kontrol perspektifi, bireylerin kamusal alanda yaşanacak herhangi bir düzensizlik sonucunda kamuya karşı güven duygusunun zarar alacağını söylemektedir. Bu güvensizlik bireylerde hırçınlaşmaya, agresif bir tavra ve daha sert bir iletişim diline sebep olmaktadır. Bu durum esnafın üzerinde ciddi bir kamu güvensizliği yarattığı gibi hem çalışma yaşamında hem de kişisel hayatta suç korkusunda artışa sebep olmaktadır.

5.5.7 Kolluk kuvvet personeline daha fazla ihtiyaç duyulması

Tehlike anında toplumun ilk beklentisi söz konusu tehlikeyi bastırabilecek bir otoritenin varlığıdır. Hukuk devletinde bu otorite devletin kolluk kuvvetlerine aittir. Katılımcılar güvenlik tehdidi oluşturan durumlar için kolluk kuvvet personeline daha fazla ihtiyaç duyulduğunu ve polis müdahalesinin yeterli olmadığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K4 ve K12 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“...Burada daha birkaç dükkan ötemizde geçen gün biri bıçaklandı ve öldü. Bu da nasıl önlenabilir belki saçma gelecek ama buraya daha fazla bilinir kafe, mağaza açılmalı. O zaman buranın tüketici profili değişir biraz daha nezih bir yer olur. Evet polis azdır geç geliyordur ama öncesinde yaşanan olayların sebebine bakmak lazım.” (K4)

“Alınan önemler, yasalar hepimize hizmet edecek şekilde olmalı. Elbette yapılmaya çalışılan budur ama çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Özellikle bir durum olduğunda polisin geç gelmesi belki bölgeye bakan memur azlığından ya da koordinasyondan olabilir ama bu kadar uzun ve hareketli bir cadde için sıklaştırılması gerektiğini düşünüyorum.” (K12)

Özellikle K4 kodlu katılımcının caddede yaşanan suçlara karşı yalnızca olay nezdinde müdahale edildiğini, tekrarlanan olayların kök sebebine inilmediğini söylemiştir. Burada problem odaklı polisliğin etkin olduğu görülmektedir. Problem odaklı polislik, yaşanan olayların asıl sebeplerine odaklanarak genel bir çözüme ulaşma kaygısı taşımaktadır. Menderes caddesinde böyle bir polis politikası izlenmesi durumunda suç oluşumunda azalma beklenirken kamu güvenliği algısının olumlu yönde etkilemesi tahmin edilmektedir

5.6 Güvenlik Tehdidine Karşı Oluşturulan Stratejiler

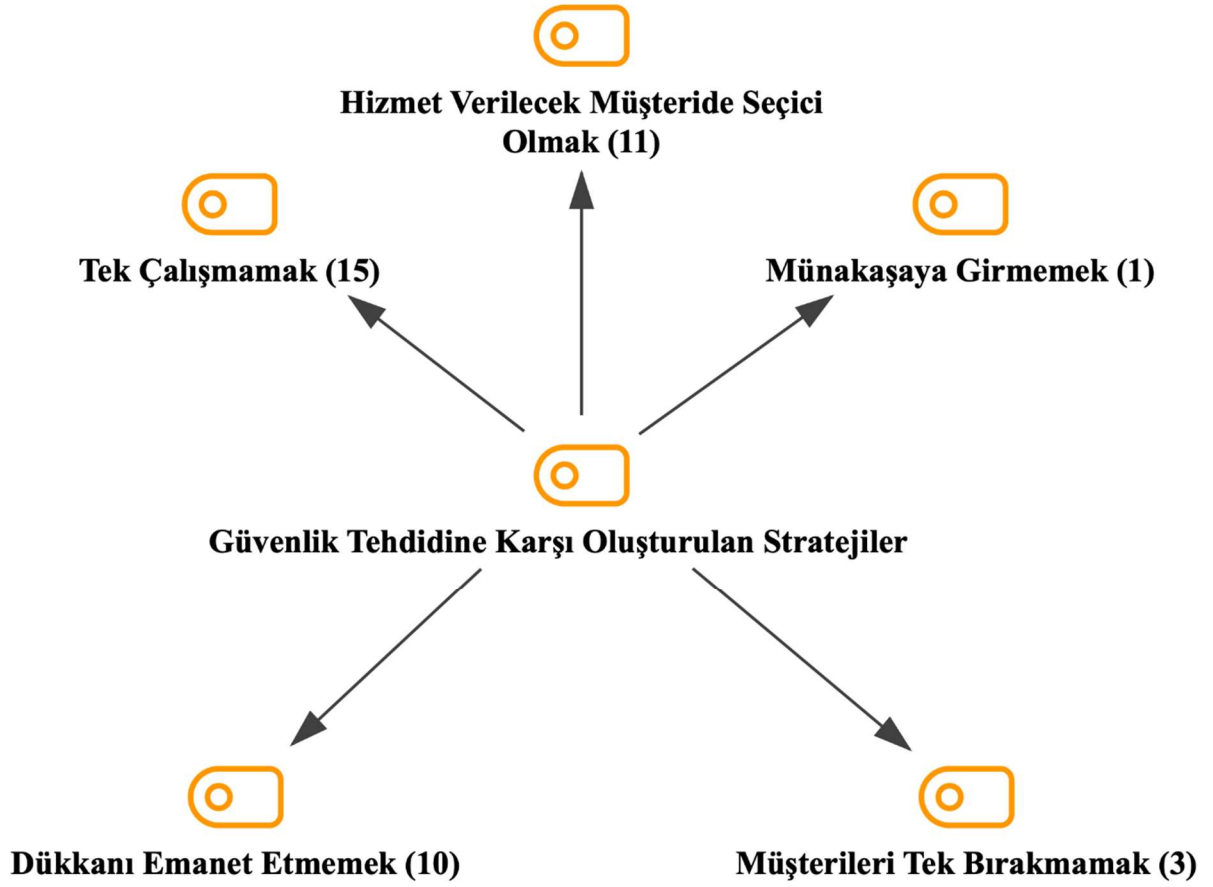
Araştırma kapsamında “güvenlik tehdidine karşı oluşturulan stratejiler” temasına ait 5 kod oluşturulmuştur. Bunlar; münakaşaya girmemek, tek çalışmamak, hizmet verilecek müşteride seçici olmak, dükkanı emanet etmemek, müşterileri tek bırakmamaktır.

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	TOPLAM
Güvenlik Tehdidine Karşı Oluşturulan Stratejiler																					0
Münakaşaya Girmemek																					1
Tek Çalışmamak	2	2		1	1	1	1	1				1			2	1	1		1		15
Hizmet Verilecek Müşteride Seçici Olmak	1		1	1		2	2			1	1	2			1						11
Dükkanı Emanet Etmemek					2			1	1	1	1	1								1	10
Müşterileri Tek Bırakmamak						2			1					1							3
TOPLAM	3	2	1	2	3	5	3	2	2	2	3	2	0	1	3	2	1	0	1	2	40

Tablo 5: Katılımcılara Göre Güvenlik Tehdidine Karşı Oluşturulan Stratejiler

Güvenlik tehdidine karşı oluşturulan stratejiler teması katılımcılara göre incelendiğinde tek çalışmamak güvenlik önlemine karşı oluşturulan stratejilerin başında gelmektedir. Hizmet verilecek müşteride seçici olmak, suç potansiyeli olan ya da güvensiz

bir izlenim veren müşterilerle alışverişi hiç başlatmamak da esnaflar tarafından tercih edilen ikinci bir çözüm yoludur.

Şekil 8: Güvenlik Tehdidine Karşı Oluşturulan Stratejiler Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

5.6.1 Münakaşaya girmemek

Güvenlik tehdidine karşı oluşturulan stratejiler temasında katılımcılar münakaşaya girmeyerek kendilerinin, çalışma arkadaşlarının ve çalışma alanlarının güvenliklerini sağlamaya çalışmaktadırlar.

“Yani ben genelde alttan almaya çalışıyorum. Oluyor elbette ama sensin abi, doğrudur abi diye. O dikleşiyor sen dikleşiyorsun iş iyice kötü bir yere gidiyor. Çok şey olduğu zaman ben araç sahibi olduğum için çekiyorum sağa in aşağı diyorum indiriyorum. Öyle çözmeye çalışıyorum. Olursa da çözüm bu ya indireceksin ya da katlanabiliyorsan alttan alacaksın.” (K20)

Israrcı ve sinirli müşteriler ile münakaşaya girilmesi aslında “bireylerin agresif tavırları” kodunda söz edildiği gibi karşıdan gelecek tepkinin kestirilememesinden kaynaklı bir geride durma yöntemidir. Esnafların kendilerini korumak adına bulundurdıkları bireysel savunma aletleri aslında ruhsatlı silah dışında herkes tarafından bulundurulabilecek unsurlardır.

5.6.2 Tek çalışmamak

Katılımcılar dükkanda güvenlik tehdidine karşı tek çalışılmadığını dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K2 ve K8 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Yalnız kalmaktan korkarız. En az 2 kişi dururuz. Dükkan büyük adam 2 kg alçı istese dükkanın sonuna kadar yürüyorsun, teksen o adam kasanın yanında yalnız seni bekliyor, düşün.” (K2)

“Diğer arkadaşlarım da kadın ve kendi başımıza güvende hissedemediğimiz için babam da sürekli yanımızda duruyor o da sürekli eczanede. Zaten para istemek için gelenler babamı görünce girmiyorlar. Dükkanı izliyorlar babam çıktığı an hemen geliyorlar. Ya da ben es kaza girip onu görünce lafı geveleyip çıkıyorlar.” (K8)

Gelebilecek herhangi bir saldırıyı önlemek ya da hırsızlık gibi takip gerektiren suç olaylarına erken müdahalede bulunabilmek adına katılımcılar dükkanlarında tek bulunmadıklarından söz etmişlerdir.

5.6.3 Hizmet verilecek müşteride seçici olmak

Güvenlik tehdidine karşı oluşturulan stratejiler temasında katılımcılar hizmet verilecek müşteride seçici olduklarından bahsetmişlerdir. Müşterilerin görünüşü ve üslupları referans alınarak hizmet verilecek müşteride seçici olunmaktadır. Konuyla ilgili K1 ve K6 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Yani anlattıklarım aslında ama mesela bir müşteri geliyor kafasında kask var motorcu kaskı ona işlem yapmıyoruz. Ya da böyle yüzünün yarısını kapatacak bir maske varsa bu bir tehdit unsuru bizim için ona işlem yapmıyoruz. Bir şey olsa ve müdahale edemesek sonra yüzü de görünmeyecek bunlar sıkıntı bizim için. Ya da

biliyorsunuz bu caddeye işte Toros'tan, Gediz'den de insanlar geliyor ve ısrarcı oluyorlar. O an hiçbir sıkıntı olmasa bile işlem yapmıyoruz şu an sistem kapalı, nakit yok gibi şeyler söylüyoruz. Bir kerelik diye düşünsek alışma durumu da oluyor, zaten yapıyorlar diye tekrar geliyor ya da arkadaşlarını getiriyor direkt istediğini yapmamak en iyisi.” (K1)

“Müşterimizi seçiyoruz artık. En büyük önlem bu bizim için.” (K6)

Esnaflar için müşterinin yüzünü saklayacak kask, kar maskesi gibi koruyucu ürünler kullanması güvensizlik hissi oluşturmaktadır. Bunun dışında kişinin yüzü görünür olsa dahi giyim, konuşma tarzı, beden dili gibi faktörlerden suç potansiyeli olduğu düşünülen müşterilerde bir seferlik alışveriş sonrası bir iletişimi başlatmamak veya benzer profilde başka müşterilerin yönlendirilmesine imkan sağlamamak adına seçici davranılmaktadır. Aynı zamanda topluma karşı işlenen suçlardan kamu güvenliğini zedeleyecek parada ya da kıymetli malda sahtecilik gibi suçlar da esnafları müşterilerinde seçici olmaya yönlendirmiştir. Bu durum bir noktada suç analizi üçgeni teorisinde üçgenin fail ayağına yapılan müdahale olarak da düşünülebilmektedir.

5.6.4 Dükkanı emanet etmemek

Katılımcılar dükkanlarını kimseye emanet etmediklerini yalnızca kendilerinin ilgilendiğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K5 ve K9 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kolay kolay emanet etmem. Neden etmem onun da müşterisi gelir iyi olmaz. Bir iki kere ettim gevrek almaya gittim birinde aynı dediğim gibi arkadaşın müşterisi gelmiş döndüğümde müşteri içeride beni bekliyor. Bir kere de yine hani kapıda öyle dursun diye rica ettim geri geldim kasaya geçmiş oturmuş arkadaş, hoş olmuyor yani. Kapıyı kitlerim artık gideceksem de.” (K5)

“Etmem. Eşimin gelmesini beklerim. Çünkü onların da kendi kasalarının başında durması lazım kendi çalışanlarını gönderirler öyle bir durumda. O zaman emanet edemem kendileri gelebilecek olsa edeyim sorun değil.” (K9)

Esnaflar her ne kadar tehlikeli durumlar için dayanışma içerisinde olsalar ve birbirleriyle güvenli bir bağ kursalar da dükkanlarını emanet etme konusunda çekimserdirler. Burada; diğer esnafın emanet edilen dükkanın ürünlerini tanımaması etkili bir sebep olsa da yaşanacak olumsuz bir durumda karşılıklı güven bağının zarar görmesine dair de bir çekince bulunmaktadır.

5.6.5 Müşterileri tek bırakmamak

Katılımcılar dükkan içerisinde müşterilerin tek dolaşmasına müsaade etmediklerini ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili K6 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“...Çevre ilçelerden de gelenler oluyor uzaktan sadece buranın insanı da değil. Ama işte dediğim gibi Tepecik'ten, Gediz'den de gelen oluyor ve çok kalabalık geliyorlar bir geliyorlar 5-6 kişi zaten dükkanda küçük onların hareketlerine yetişmeye çalışıyorum. Öyle tanımadığım insanlar geldiğinde tabii biraz daha huzursuz oluyorum” (K3)

“Bizim yükte hafif pahada ağır ürünümüz çok. Hırsızlıklara müsait yani. Daha fazla dikkatli olmak daha gözü açık olmak gerekiyor. Kaygı her zaman var ama 30 yılın vermiş olduğu bir tecrübe de var. Gelen müşteriye göre biz gerekirse işi gücü bırakıp onun peşinden dolaşırız yani. O konuşmasıyla bakışlarıyla bize sinyal veriyor.” (K6)

Esnaf-esnaf arası ve esnaf-müşteri arası güven, katılımcıların tehditlere karşı aldıkları önlemler açısından çok önemlidir. Uzun yıllar tanışılan müşteriler ile iletişim numarası paylaşma, veresiye alışveriş gibi daha birincil bir iletişim kurulurken tanınmayan ya da güven vermeyen müşteriler ile tedbire dayalı bir iletişim kurulmaktadır. Bu yüzden müşterileri dükkânda tek bırakmamak esnafların stratejilerinden birisidir.

5.7 Güvenlik Tehdidi İle İlgili Yaşanan Deneyimlerin Farklılaşmasında Belirleyici Olan Etmenler

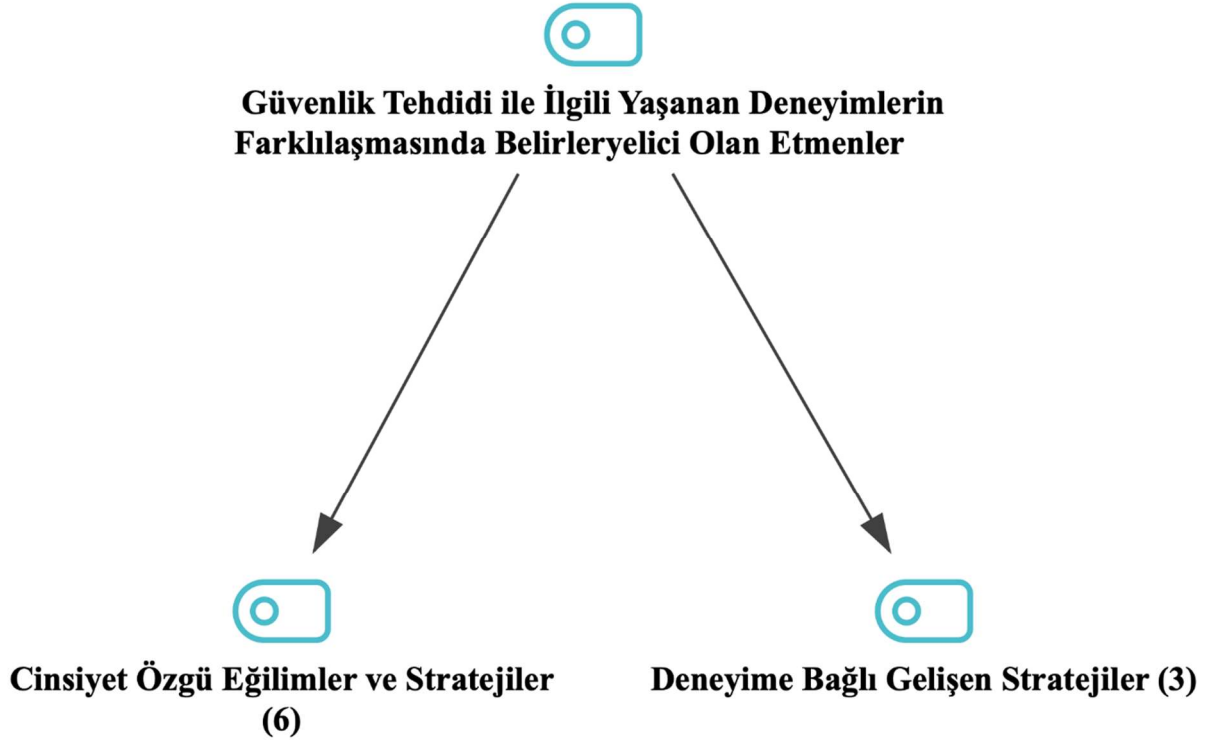
Araştırma kapsamında güvenlik tehdidi ile ilgili yaşanan deneyimlerin farklılaşmasında belirleyici olan etmenlere de odaklanılmıştır ve temaya ait 2 kod

oluşturulmuştur. Bunlar; cinsiyete özgü eğilimler ve stratejiler ile deneyime bağlı gelişen stratejilerdir.

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	TOPLAM
Güvenlik Tehdidi Durumlarında Cinsiyet Eşitliği																					0
Erkeklerin Kol Gücü Avantajı	1						1			1		1		1				1		1	6
Erkeklerin Şiddet Eğilimi												1	1			1			1		3
TOPLAM	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0	9

Tablo 6: Güvenlik tehdidi ile ilgili yaşanan deneyimlerin farklılaşmasında belirleyici olan etmenler

Güvenlik tehdidi durumlarında cinsiyet cinsiyete özgü eğilimler ve bu eğilimlerden kaynaklı geliştirilen stratejiler kadın ve erkek esnaflar arasında farklılık göstermektedir.

Şekil 9: Güvenlik Tehdidi Durumlarında Cinsiyet Eşitliği Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

5.7.1 Cinsiyete özgü eğilimler ve stratejiler

İlk başta kadın çalışanlar çalışma alanı seçiminde erkek çalışanlara göre daha titiz davranmaktadır. Kamu güvenlik tehdidine daha az maruz kalabilmek adına kadın

Çalışanların caddede bir dükkanda çalışmak yerine güvenlik anlamında da daha korunaklı olan alışveriş merkezlerinde çalışmayı tercih etmektedirler.

“Kadınlar bu meslekte var mı var, iyi mi oluyor elbette oluyor. Ama onları daha çok tehdit altında görüyorum. Erkeklerde iki kere düşünülür ama kadında zaten bir şey yapamaz diye düşünürler. O yüzden onlar genelde AVM tercih ediyor zaten. Caddenin gerisinde bir kuyumcu daha var orada görebilirsiniz iki kadın arkadaş açtı sonra çok zorlandılar üçüncü arkadaşını erkek aldılar yanlarına.” (K14)

Erkek katılımcılar yoğunluklu olarak kadınların dışarıdan gelecek tehlikelere karşı daha savunmasız olduklarını düşünmektedir. Farklı erkek katılımcılar kadınların erkeklerle kıyasla daha savunmasız olduğuna dair görüşü, tehlike anında başka bir erkek esnafı yanında durması için çağırarak ya da erkek esnafların kadın esnafları gözetmek adına kendileri inisiyatif aldıklarını ifade ederek tehlikeye daha açık oldukları görüşünü yinelemiştir.

“...Aynı şekilde o dükkanda da bir kadın bir erkek çalışıyor onlara bir müşteri gelsin kadın arkadaş tekse ben hemen kapıya çıkarım önünde dolaşırım ya da direkt önünde otururum.” (K14)

“Kadın esnaflar çok artık bizim yan tarafımızda da kadın bir esnaf var. Olağanüstü bir durum oldu mu zaten kendisi hemen gelip bir bakabilir misiniz diyor biz hemen içeri giriyoruz. Ya da dükkanın önünde duruyoruz, görünüyoruz. Biz erkek olarak kendimizi koruruz ama bir kadın öyle değil maalesef, çok üzücü. Bana ihtiyaç duymamalı bile hani o kadar kendini iyi ve güvende hissetmeli.” (K17)

Bazı katılımcılar esnaflara karşı gelen tehditlerin beden gücüyle püskürtülemeyecek kadar ciddi olduğunu ve çalışmada bireysel savunma aletleri olarak söz edilen bıçak, biber gazı, silah gibi unsurların cinsiyet fark etmeksizin herkes için bir tehdit ve kamu güvenliği açığı oluşturduğundan bahsetmişlerdir.

“Kadın alışanlar da elbette arttı çok fazla o yüzden herkes eşit ölçüde tehlikeye açık aslında. Ben bireysel olarak kol gücü olarak belki kendimi savunabilirim daha iyi ama biri bir silahla geldiğinde herkes eşit maalesef.” (K1)

“Kadın tabii erkeğe göre daha çok korkabilir. Mesela benim eşim duruyor dükkanda arada akşamları durmuyor asla. Ama tehdit aynı kadına da erkeğe de aynı şekilde olabilir her şey. Kendini korumada ayrışırılar ama tehlikede aynı”. (K18)

Katılımcıların bir kısmı ise kadın çalışanların toplum tarafından daha kırılgan, naif kabul edilmesiyle olası bir tehlikeden bu sebeplerle çok etkilenmeyeceklerini düşünmektedirler. Erkek bireyler katılımcılar tarafından sert, ani çıkışlı ve şiddet eğilimli olarak algılanmaktadır. Fakat bu ani çıkışların ve şiddet eğiliminin kadınların sözü edilen özelliklerinden kaynaklı kendilerine yansıtılmayacağı ifade edilmiştir. Bir yandan kadının annelik rolü kendisine bir kutsallık addetmiş ve kadın bir katılımcı bu sebeple kişilerin kendisini daha nazik olduğundan bahsetmiştir.

“Kadınlar daha avantajlı, daha güvenli. Hepimiz için tehlikeler aynı ama erkek siniri diye bir şey var. Eğer karşıdaki de erkeğe o siniri durdurmaz, sinirli bir adam. Başka bir şeye kızmış olsa da durdurmaz. Ama kadında yapmaz. O yüzden kadının başına dükkânın içinde diyorum özellikle dükkanda hani o satıştan kaynaklı yaşayacağı sıkıntı bir erkek kadar çok olmaz diye tahmin ediyorum.” (K19)

“Ben akşam 17:00’den sonra kalmıyorum eşim geliyor o duruyor burada. Akşam vakti bu dükkanda tek olmak eve yalnız dönmek yani çok tekin değil koca cadde ne olacağı belli olmaz. Ama normal gün içinde de insanların mesela erkeklerin daha temkinli olduğunu da görüyorum işte bu kadın tek ya da beni anne gibi de görüyorlar herhalde ondan da bana pek bulaşan eden olmuyor.” (K3)

“...Ama onun dışındaki zamanlarda daha da saygı duyduklarını da görüyorum çoğu zaman. Hiç rahatsızlık vermeden etmeden alışverişini yapıp giden insan da çok.” (K9)

Kadınlar fizyolojik olarak erkeklere kıyasla daha dezavantajlı kabul edilse de bazen bu durum bir fırsat gibi görülebilmektedir.

5.7.2 Deneyime bağlı gelişen stratejiler

Güvenlik tehdidiyle mücadelede esnaflar için deneyim önem arz etmektedir. Katılımcılar yalnızca kendi deneyimleri ile ilgili değil diğer esnafların deneyimleri ile de

kendilerine strateji geliştirebilmektedir. Konuyla ilgili K13 ve K19 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“İster istemez tedirgin olduk çünkü iki yan dükkanımızdı bu dükkanda da olabilirdi o olay. Olay sonrası bir sopa varsa iki oldu gibi küçük değişimler oldu aslında. Bizim başımıza Allah göstermesin böyle şeyler gelmedi ama ben daha başlamadan önce ağabeyim yaşamıştı bir soygun oldu dükkanda. Ağabeyimin ensesine silahla vurmuşlar bayıltmışlar burada.” (K1)

“Nöbet zamanları kepenklerimizi indiriyoruz. Küçük bir pencere var oradan hastaların ihtiyaçlarını dinleyip yardımcı oluyoruz. Nöbet günleri saat 19:00’dan sonra dükkana kimse girememiş oluyor.” (K8)

K8 kodlu ecza sektöründe olan katılımcı dükkanında birkaç kez yaşadığı hırsızlık olayı yaşaması sebebiyle dükkanında nöbet zamanlarında küçük pencereden satışlarını gerçekleştirmektedir. Çalışanlar bireysel savunma aletlerini arttırdıkları gibi çalışma alanlarını da daha güvenli hale getirmektedir.

5.8 Yaşanılan Deneyimler Çerçevesinde Katılımcıların Kamu Düzeni ve Güvenliği İçin Sundukları Çözüm Önerileri

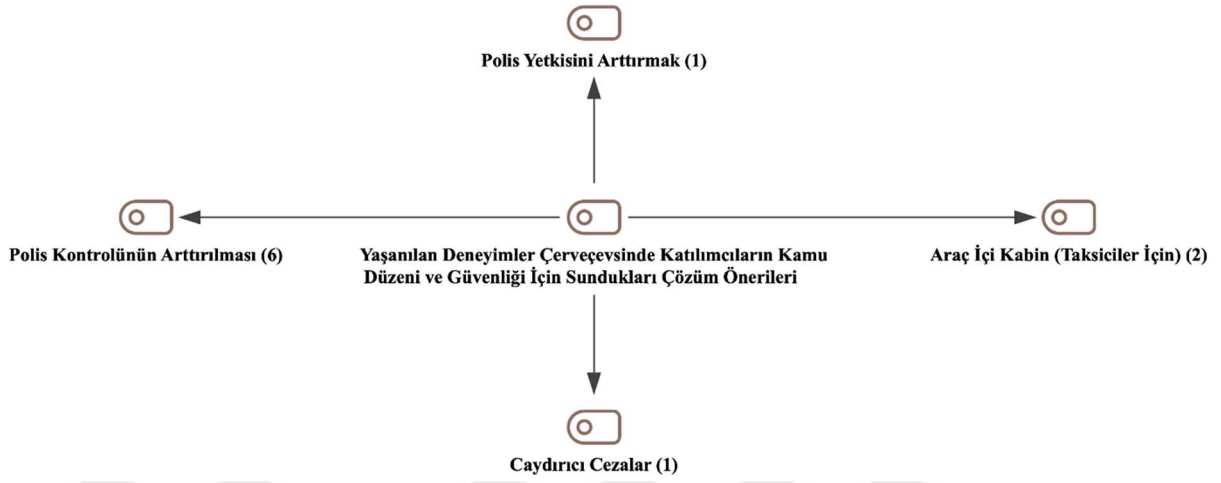
Katılımcıların yaşadıkları deneyimleri çerçevesinde kamu düzeni ve güvenliği için sundukları önerileri bulunmaktadır. Bu bağlamda temaya ait 4 kod oluşturulmuştur. Bunlar; polis yetkisini arttırmak, polis kontrolünün artırılması, araç içi kabin (taksiciler için) ve caydırıcı cezalardır.

Kod Sistemi	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	TOPLAM
Öneriler																					0
Polis Yetkisini Arttırmak				1	1			1	1		1	1		1							1
Polis Kontrolünün Arttırılması				1	1			1	1		1	1		1							6
Araç İçi Kabin (Taksiciler İçin)									1				1								2
Caydırıcı Cezalar														1							1
TOPLAM	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	10

Tablo 7: Yaşanılan deneyimler çerçevesinde katılımcıların kamu düzeni ve güvenliği için sundukları çözüm önerileri

Katılımcılar gerek emniyet binasının varlığı gerekse yoğun trafik sebebiyle trafik polislerinin caddede aktif olmasına dair memnuniyet duymaktadır. Ancak yine de caddenin uzunluğu ve kalabalık oluşu göz önüne alındığında ilk öneri polis kontrolünün artırılması

noktasında olmuştur. Bunu, katılımcıların caddede polis müdahalesinin kısıtlı olmasına dair şahit oldukları olaylar sebebiyle polis yetkisinin arttırılması takip etmiştir.

Şekil 10: Yaşanılan deneyimler çerçevesinde katılımcıların kamu düzeni ve güvenliği için sundukları çözüm önerileri Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

5.8.1 Polis yetkisini arttırmak

Katılımcılar suçlulara karşı polisin müdahale alanının genişletilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili K14 kodlu katılımcı şöyle bahsetmiştir:

“Kavrama dair bir bilgim yok pek açıkçası, yanlış bir yorum yapmak istemem. Toplumun güvenliğini, emniyetini çağırıştırıyor bana. Bunun sağlanması için polisin daha fazla yetkiye sahip olması kanaatindeyim. Bazen polisin gözü önünde bir olay oluyor şahsa bir şey yapamıyorlar ya da kendilerine hakaret ediliyor şahsa dokunamıyorlar çünkü yetkileri yok. Polis tepki veremiyor. Eminim ki sivilde cesaret edemezler ona. O üniforma oldukça kendilerine bir şey yapılmayacağını biliyor o tip insanlar. Bu yüzden caydırıcılığın yüksek olması lazım.” (K14)

“...Mesela geçenlerde karşıda börekçide gençler habire toplanıyor yok motorları bağırıttırıyorlar kendileri kavga ediyorlar polis geliyor dağıtıyor iki gün sonra yine aynı. Söyledim insanlar rahatsız oluyor bir şey yapın diye gelen polislerle, biz de bir yere kadar müdahale edebiliriz dediler, haklılar.” (K3)

Devlet mensupları ve özellikle kolluk kuvvetleri yetkilerinde sınırlıdır ve kendileri için yine devlet tarafından yayımlanan mevzuata tabiidir. Katılımcılar polislerin bu yetkilerinin çok sınırlı tutulduğunu, yaşanan olaylara bu sınırlılık nedeniyle yalnızca soğutucu bir müdahalede bulunabildiklerini bahsetmiştir.

5.8.2 Polis kontrolünün arttırılması

Katılımcılar polis kontrol sıklığının arttırılması gerektiğinden söz etmektedir. Polis kontrollerinin, devriyelerinin mevcut olduğunu ancak Menderes Caddesi için yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Katılımcılar aşağıdaki gibi görüş ve gözlemlerini aktarmıştır:

“Kamu güvenliğine dair pek bilgim yok. Burada bir zabıta kulübesi var onun yeterli olduğunu söyleyebilirim ama polise daha fazla ihtiyaç var. Müdahale ediliyor mu ediliyor ama polis daha çok olursa müdahale edilecek olay da zaten olmaz. Burada daha birkaç dükkan ötemizde geçen gün biri bıçaklandı ve öldü. Bu da nasıl önlenebilir belki saçma gelecek ama buraya daha fazla bilinir kafe, mağaza açılmalı. O zaman buranın tüketici profili değişir biraz daha nezih bir yer olur. Evet polis azdır geç geliyordur ama öncesinde yaşanan olayların sebebine bakmak lazım.” (K4)

“Bu yerel yönetimden kasıt polisler, bekçiler, zabıta ise çok yeterli diyemem. Polisleri özellikle daha çok görüyorum ama gelip geçiyorlar ve burası çok uzun dolu bir cadde. Belki bir polis noktası gibi bir şeye ihtiyaç olabilir.” (K8)

Buca ilçesi içerisinde ve Menderes Caddesi yakınında İlçe Emniyet Binası bulunmaktadır. Bununla birlikte semtte aktif olan 4 polis karakolu daha vardır. Belediye binasının da aynı caddede bulunması sebebiyle zabıta memurları da caddede aktiftir. Fakat burada asıl dikkat çekilmesi gereken nokta polislerin halkla iletişimde zayıf olmasıdır. Özellikle K8 kodlu katılımcının “gelip geçiyorlar” ifadesi esnafla polisin temasının kısıtlı olduğunu göstermektedir. Toplum destekli polislik, polisin suç önlemede toplumla birebir iletişimde olmasının suçu önleyici etkisine odaklanmaktadır. Polisler toplumla ve özellikle esnafla işbirliği içinde oldukça bölgedeki suç ve suçlu profillerinin tespiti daha hızlı olacaktır.

“Kamu güvenliği bilmiyorum. Zabıta gelip gidiyor kontrol ediyor. Ama polis bizim için daha önemli ne kadar buradan çok gelip geçerse bizim için daha iyi. Bir şeye niyeti olan da bilir burayı boş bırakmıyorlar der ne gece ne sabah kalkışmaz. Görünmeleri çok önemli bizim için de.” (K5)

“...Yerel yönetimler de kolluk kuvvetleri özellikle devriye ekipleri, yunuslar çok fazla bu bölgede sağ olsunlar varlıkları güvende hissettiriyor. Zaten bir durum olmadan ne yapabilirler tek tek kimi bulabilirler gerçekçi olmak lazım, sık görünürlerse çok bir şey olmaz ya da olduktan sonra çabuk ulaşırlarsa daha iyi olur.” (K6)

Esnafların polislerin caddede görünür oldukça hem kendi kamu güvenliği algılarını olumlu yönde etkilemesi hem de suç potansiyeli olan kişilere göz dağı vermesi açısından polis aracılığıyla bir savunulabilir mekan metodu uygulanması beklenmektedir. Cadde üzerinde devriyelerin sıklaştırılması güvenlik algısını arttıracaktır.

5.8.3 Araç içi kabin (taksiciler için)

Katılımcılar sektör özelinde güvenlik tehdidini engellemek adına taksilerde araç içi kabine ihtiyaç duyulduğunu dile getirmişlerdir:

“Her araçta artık kamera sistemi devreye girdi emniyete bağlı ve kamera kendisi de görünür bir yerde, tüm görüntüler de görülebiliyor. Kendi alarm sistemi de var. Tabii yetişilebilirse saldırı olur da yetişilemezse yapacak bir şey yok tevekkülde fayda var dedik takıldı. Biber gazı hepimiz bulunduruyoruz. Başka bir şey taşımıyorum... Yapacak pek bir şey yok birebirdesin ya o kadar fırsatın varsa biber gazı sıkacaksın, işte bilek gücünle alt edeceksin. Olmazsa da başka pek bir opsiyon yok o saldırganın insafına kaldın.” (K13)

“...Araç içi kabinler zorunlu hale getirilmeli şoför ile binen yolcunun doğrudan teması kesilmeli. Kabin yaptıranlar var ama zorunlu değil biraz da maliyetli araç sahibi de yaptırmıyor öyle olunca devlet bunu zorunlu kılmalı. İmdat butonu olmalı. Polisin yapacağı pek bir şey yok bunda ama bizi asıl Büyükşehir denetliyor ve bu söylediklerimi çoktan zorunlu tutması gerekirdi asıl yerel yönetimler onlar.” (K10)

Katılımcıların ifadelerinden araç içinde yolcu ve şoför arasındaki fiziksel teması kesecek bir araç içi kabinin, paravanın elzemliği anlaşılmaktadır. K13 kodlu katılımcının bulundurduğu bireysel savunma aletleri olası bir yolcu saldırısına müdahaleyi hedeflemektedir. Ancak şoförü koruyacak bir paravanın varlığı bu aletlere duyulan ihtiyacı da ortadan kaldıracaktır.

5.8.4 Caydırıcı cezalar

Katılımcıların polis kontrolü ve yetkisinin artırılması kadar polis müdahalesi sonrası yargı sürecinde caydırıcı cezaların uygulanması konusunda görüşleri vardır. Konuyla ilgili K14 kodlu katılımcılar şunlardan bahsetmiştir:

“Kavrama dair bir bilgim yok pek açıkçası, yanlış bir yorum yapmak istemem. Toplumun güvenliğini, emniyetini çağırıştırıyor bana. Bunun sağlanması için polisin daha fazla yetkiye sahip olması kanaatindeyim. Bazen polisin gözünün önünde bir olay oluyor şahsa bir şey yapamıyorlar ya da kendilerine hakaret ediliyor şahsa dokunamıyorlar çünkü yetkileri yok. Polis tepki veremiyor. Eminim ki sivilde cesaret edemezler ona. O üniforma oldukça kendilerine bir şey yapılmayacağını biliyor o tip insanlar. Bu yüzden caydırıcılığın yüksek olması lazım.” (K14)

Rasyonel seçim kuramı, kişilerin aldıkları riskler ile kazançları arasında bir fayda hesabı yaptıklarından ve seçimlerinin bu hesap üzerine kurulduğundan bahsetmektedir. Seçim yapılırken sonuçta elde edilecek zarar ya da risk arttıkça seçime duyulan çekim de azalacaktır. Buradan hareketle suç girişiminde bulunan failler, elde edecekleri kardan daha büyük bir zarara uğrayacaklarını bilmedikçe suç girişiminde bulunmaya devam edecektir. Eğer ki sonucun zararı hedefin karından daha büyük olursa bu durum failde caydırıcı bir etki yaratabilir. Katılımcılara göre bu caydırıcılık suçun mahiyetine göre cezaların vazgeçirecek şekilde yenilenmesi ile sağlanabilmektedir. Önlem ve polisler tarafından ilk müdahale oldukça önemlidir ancak yaptırım polis müdahalesi noktasında kaldıkça suç edimi fail için korkutucu olmayacaktır.

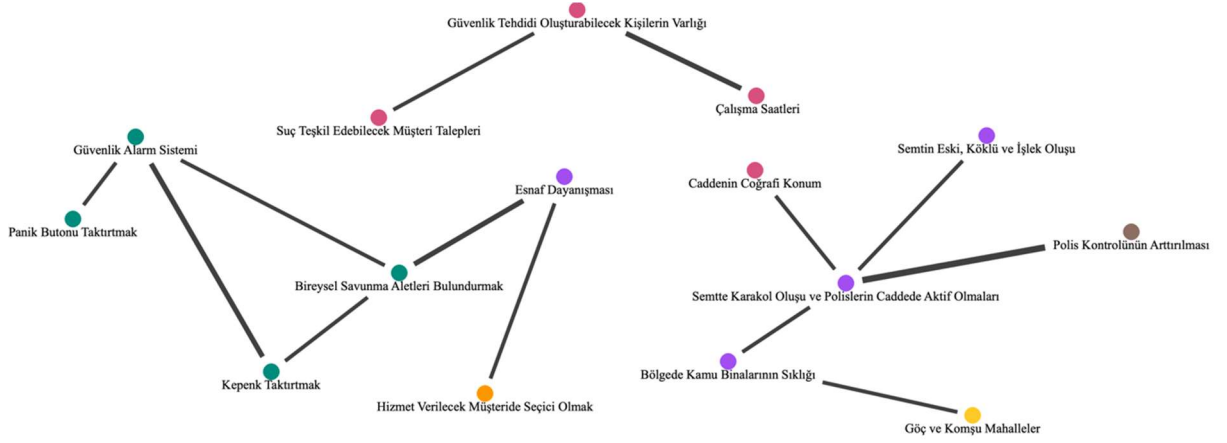

Şekil 11: Kod Bulutu

Katılımcı ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 10’da gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken daha küçük puntolu olan ifadeler, kodların daha az ifade edildiğini göstermektedir. Kod bulutuna bakıldığında esnaflar için kamusal alanda güvenlik algısındaki en büyük belirleyici esnaf dayanışmasıdır. Birey sosyal bir varlıktır ve bu gerçeklik sosyal rollerde de meslek icra ederken de bir diğerrinin varlığına duyulan ihtiyaçla kendisini göstermektedir. Katılımcıların güvenlik algısında belirleyici olarak öne çıkan bir diğer kod ise tanıdık simalar ve müşteri tanışıklığı olmuştur. Burada yine katılımcıların tanıdığı ve komşu olduğu esnaflara güveni ile tanıdığı ve bildiği müşterilere karşı olan güveni örtüşmektedir. Yani, güvenlik kaygısını oluşturan etmen caddenin karma yapısına bağlı tanınmayan ve suç potansiyelli bireyler olsa da güven duygusunu oluşturan yine bireyler olmuştur.

Toplumda güven içerisinde yaşamak pek çok faktörün bir araya gelmesiyle mümkündür. Bireylerin bulundukları bölgeden temizlik, düzen, aydınlatma gibi asgari düzen

beklentilerden sonra çevresel düzenleme, uyumlu semt sakinleri gibi güven beklentileri de mevcuttur. Özellikle birebir ilişkilerin kırsal yaşama göre daha az olduğu kent yaşamında suç potansiyeli çok yüksek kabul edilmekte ve bu da suç korkusuna sebep olmaktadır. Katılımcılar, suç korkusunu kontrol altına alabilmek ve çalışma alanlarında bulunurken güven duygusunu yaratabilmek için birtakım önlemler almaktadır. Kod haritasında güvenlik alarm sistemi ve bireysel savunma aletleri bulundurmak öne çıkan yanıtlar arasında olmuştur. Dükkanda tek çalışmamak, hizmet verilecek müşteride seçici olmak yine güvenlik önlemleri alternatiflerindendir ancak özellikle esnaf dayanışması vurgusu hem kamu güvenliği algısı hem de önlemler anlamında esnaflar arasında geleneksel bir bilincin olduğunu göstermektedir.

Şekil 12: Kod Haritası

Katılımcılar tarafından sıkça bahsedilen kodlar Şekil 12'de gösterilmiştir. Harita, kodlar arasındaki ilişkileri ve hangi kodların sıklıkla birlikte anıldığını göstermektedir. Çizgiler, birlikte ve daha sık bahsedilen kodların ilişkisini yansıtmak için daha geniş gösterilmiştir. Buna göre semtte karakol oluşu ve polislerin caddede aktif olmaları kodundan bahseden katılımcılar; aynı zamanda bölge kamu binalarının sıklığı, caddenin coğrafi konumu, semtin eski, köklü ve işlek oluşu, polis kontrolünün arttırılması kodlarından da söz etmişlerdir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ

Bireylerin toplumda huzur içinde yaşamaları psikolojik, ekonomik, sosyolojik, siyasi başta olmak üzere pek çok sosyal olguya bağlıdır. Bu olguların bir ya da birden kaçında yaşanabilecek bir aksaklık veya çözülme kamu düzenini olumsuz etkileyecektir. Kamu düzeni; toplumda sürdürülebilir kılınması gereken huzur ve esenliktir (Atakan, 2007:70-75). Eğer ki normlar zarar görür ve toplumsal istikrar sekteye uğrarsa kamu düzeni de zarar görecektir. Kamu düzeninin zarar görmesi sosyal bir çözülmenin başlangıcıdır. Bireyler bu şekilde kaotik bir ortamda ilk olarak kamu güvenliği anlamında kaygı duyacaklardır. Toplumda güvenlik zafiyeti olması tüm sosyal kurumların zaman içerisinde yıpranacağını ve tıpkı sosyal olgular gibi çözülmeye başlayacağını habercisidir. Dolayısıyla sağlıklı bir toplumun yapıtaşları öncelikle kamu düzeni, sonrasında da onun sürdürülebilirliğiyle sağlanan kamu güvenliğidir.

Kamu düzen ve güvenliği beklentisi toplum yapıları değişse dahi hiç değişmeyen gerçekliklerdendir. Toplum, özellikle Giddens ve Beck tarafından temsil edilen modernleşmenin farklı bir evresini yaşamaktadır. Bu evre çıkarların ve fırsatların hem kesiştiği hem de taban tabana zıtlaştığı, tehditlerin kestirilebilir oluşunun zorlaştığı, önceden avantaj olan yapıların artık önlem alınması gereken bir tehlikeye dönüştüğü “risk toplumdur” (Beck, 2014). Geleneksel toplumda daha hakim olan kaderselcilik düşünce yapısı modern toplumda yerini tehditler ve olası tehlikelere bırakmıştır. Bu bağlamda örneğin geleneksel toplumdaki bireyler; dilekler, dualar gibi manevi tedbirler alırken modern toplumda bunların yerini sigorta yaptırmak, güvenlik ve kamera sistemi taktırmak gibi somut önlemlere başvurmuştur. Çalışmanın genel hattını çizen risk toplumu, birileri için tehdit olan bir unsurun başkaları için bir fayda olabileceğinden söz ederek bir noktada politik bir fikri savunmaktadır.

Çalışma kapsamında Buca ilçesi Menderes Caddesi’nde mesleklerini icra eden 20 esnaf katılımcıyla yarı yapılandırılmış soru formu ile mülakat gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında katılımcıların sosyal risklerden ne kadar etkilendikleri, bu etkiler için ne önlem aldıkları, bireysel yaşanan ya da çevreden duyulan olumsuz deneyimlerin katılımcıların kamu güvenliği algılarını ne kadar etkilediğine dair sorular yönlendirilmiştir. Ek olarak çalışma sahası olan Menderes Caddesi’nin hem kendi özelinde hem de komşu semtlere kıyasla kamu güvenliği algılarındaki belirleyiciliği de öğrenilmeye çalışılarak çevresel faktörlerin etkisi de anlaşılmaya çalışılmıştır. Menderes Caddesi eski ve köklü bir cadde

olması sebebiyle farklı sektörden pek çok esnafa uzun yıllar kucak açtığı gibi pek çok kazalara ve suç girişimlerine de şahit olmuştur. Katılımcılar üzerinde yaşanan bu suç girişimlerinin ve çalışma arkadaşlarının yaşadıkları mağduriyet olumsuz etkiler yaratmıştır. Fakat kamera sistemi, güvenlik sistemi, sigorta yaptırmak, dükkana kepenk taktırmak gibi günümüzde alışılmış güvenlik önlemlerinden söz edilse de katılımcıların esnaf dayanışmasının koruyuculuğuna dair inançları yüksektir. Katılımcıların aldıkları önlemlerin ya da çevreden gelecek destek beklentisinin temel sebebi can tehlikesine karşı bir savunma oluşturmaktır. Bu bağlamda aslında modern zamanlarda alışveriş alışkanlıklarının değişmesiyle bireylerin alışveriş için alışveriş merkezlerini daha çok kullandıkları ve bu merkezlerin daha donanımlı güvenlik önlemlerine sahip olarak geleneksel alışveriş modeline hitap eden esnafların bu güvenli alana giremedikleri ifade edilebilir. Bundan sebeptir ki esnaflar bireysel savunma aletleri ve kolektif bir doğal örgütlenme ile kendi önlemlerini almaktadır. Burada alışveriş merkezi çalışanları ile cadde çalışanlarının aslında aynı mesleğe sahip olup aynı riskleri taşımadıkları söylenebilmektedir.

Katılımcıların güvenlik algısında yakın çevrenin deneyimleri, satılan ürünün niteliği ve göç ve komşu mahallelerin profilleri öncelikli belirleyicilerdir. Özellikle çalışma sahası olan Menderes Caddesi'nde yıllar içerisinde yaşanmış olumsuz deneyimler katılımcılarda güvensiz bir çalışma ortamında oldukları düşüncesine neden olmuştur. Satışı yapılan ürünlerin maddi değeri yüksek olduğunda saldırıya daha fazla mazur kalma ve saldırı sonrasında da yaşanan maddi kaybın daha yüksek olma ihtimali mevcuttur. Bu durum da esnafların güvenlik algısını olumsuz etkileyen sebeplerdendir. Caddede bulunma/deneyim süresi yüksektir, bu da katılımcıların tanınır olmasına imkan tanımıştır. Güvenlik algısını olumsuz etkileyen etmenler yanında tanınırlık ve bilinirlik duygusu da pozitif bir etki yaratmaktadır.

Katılımcılar yaşadıkları tüm güvenlik tehditlerine karşın aldıkları önlemler arasında güvenlik alarm sistemi kurmayı ve bireysel savunma aletleri bulundurmaya daha sık ifade etmişlerdir. Özellikle bireysel savunma aletlerinin bulundurulması beklenen teknolojik ve modern güvenlik önemlerinden ziyade ikinci bir kişiye ihtiyaç duymayan ve hızlı bir çözüm olarak görülmektedir. Ayrıca kasap, terzi gibi meslek gruplarının makas, satır gibi iş araç gereçlerini bir noktada savunma aleti olarak da görmeleri dikkat çekmektedir. Katılımcılar aldıkları somut önemler kadar güvenliği sağlayacak stratejiler de uygulamaktadır. Bunların başında dükkan içerisinde tek çalışmamak ve tek kalmamak gelmektedir. Müşterinin güven

duygusu oluşturmaması durumunda hizmet etmemek ve daha aksi hallerde münakaşaya girmemek diğer stratejilerdendir.

Katılımcıların güvenlik algısını olumsuz etkileyen unsurlar kadar caddeye ve mesleklerine güven duygusuyla bağlı oldukları noktalar da bulunmaktadır. Özellikle tanıdık simalar ile alışverişte olma, semtin çok eski ve köklü olmasından kaynaklı gelebilecek potansiyel tehlikeleri ön görme, bölgede üniversitesi, vergi dairesi, belediye binası gibi kamu kurumlarının yaygın olmasından kaynaklı hareketliliğe neden olan profilin seçkin olması, caddeye çok yakın bir bölgede ilçe emniyet binasının bulunması ve hem bu sebebe hem de trafiğe bağlı olarak sıkça polislerin görülmesi güvenlik algısını olumlu yönde pekiştiren faktörlerdir. Fakat çalışma boyunca katılımcılar tarafından en çok öne çıkan etken şüphesiz esnaf dayanışması ve zaman içerisinde buna bağlı olarak gelişen sosyal sermaye olmuştur. Katılımcılar önce söz edilen tüm faktörleri dolaylı bir etki olarak görürken esnaf dayanışmasını doğrudan bir etki olarak kabul etmektedirler. Bu bağlamda alınan güvenlik önemlerinin modern ve beklenen yöntemlerden ziyade bireysel ve kolektif olmasının sebebi olarak da esnaf dayanışmasına yüklenen anlamdan kaynaklı olduğu sonucu çıkmaktadır.

Küresel Riskler Raporu'na göre (2025) riskler ekonomik, çevresel, jeopolitik, toplumsal ve teknolojik olarak sınıflandırılmaktadır. Son on yıldır; aşırı doğa olayları, biyoçeşitlilik kaybı ve ekosistemin çöküşü, dünya sisteminde kritik değişimler, doğal kaynak kıtlığı ve yanlış bilgilendirme ve dezenformasyon konuları dünya risklerinde ilk beşi oluşturmaktadır. Bundan sekiz yıl öncesinde ise yanlış bilgilendirme ve dezenformasyon, aşırı doğa olayları, devletler arası silahlı çatışma, toplumsal kutuplaşma ve siber casusluk öncelikli küresel tehdit konuları idi. Buradan dünyamız ve toplum yapısı değiştikçe risklerin de değişime girdiği görülmektedir. Aslında geleceğe dair öngörüler bu konuların günümüzde risk olarak kabul edilmesinin bir noktada gelecekte gerçek olmaya aday olduğunun göstergesidir. Bu rapor sayesinde Beck'in artık risklerin yerellikten çıkıp yerini makro ve uzun vadeli tehditlere bırakacağı ifadesi gözler önüne serilmiştir. Küresel Risk Raporu'nda toplumsal riskler altında değerlendirilen eşitsizlik tehdidi yedinci sırada yer almaktadır. Söz konusu çalışma kapsamında esnaflardan oluşan katılımcılarımızın AVM çalışanlarına kıyasla aynı işi yapmalarına karşın daha fazla güven riski taşımaları bir eşitsizlik göstergesidir. Ayrıca yine katılımcılardan bir kısmı kadınların esnafılıkta daha fazla riskle karşı karşıya olduklarını söyleyerek burada da bir eşitsizlik durumunu ifade etmişlerdir.

Araştırma boyunca hem katılımcıların deneyim ve görüşlerinden hem de literatürden elde edilen bilgiler ışığında toplumsal yapının sosyal dinamiklerinde değişim oldukça bu

değişimden doğacak risklerin her kesimi başka oranda ve farklı alanda etkilediği sonucuna varılmıştır. Özellikle canı ve malı ile bir ölçüde dışarıda çalışan esnaflar, risklere karşı bireysel ve aynı riskleri taşıyan esnaf grubu ile kolektif önemler almaktadır. Bu önlemlerin bir kısmı somut olduğu gibi bir kısmı da stratejik ve geleneksel önlemlerdir. Sonuç olarak esnaflarla yapılan görüşmeler neticesinde araştırma sorularına yanıt alınmış ve tehdit unsurları ile nasıl mücadele edildiği açıklanmıştır.

Katılımcılar cadde üzerindeki suç girişimlerini önlemek adına polis kontrollerinin artırılmasını ve dolaylı olarak polislerin toplum destekli bir polis modeliyle çalışmasını önermektedirler. Aynı şekilde devlet tarafından taksiciler için araç içi kabin gibi bir takım savunma mekanizmalarının zorunlu hale getirilmesini beklemektedirler. Katılımcıların cezaların caydırıcı olmaması yönündeki ifadeleri oldukça önemlidir. Bireyler suç girişiminde bulunma ya da işleme karşısında caydırıcı yaptırımlar ile karşılaşmadıkça tekrarlama eğilimi gösterebilmektedir. Dolayısıyla ceza yasalarının bu anlamda düzenlenmesi gerekmektedir. Başta polisler olmak üzere kolluk kuvvetlerinin yetkilerinin artırılması aslında caydırıcılığın bir ayağı olarak da görülmektedir. Katılımcılar polislerin olay anında sert müdahalede bulunma yetkilerinin olmamasından kaynaklı faillerin bastırılmakta zorlanıldığını ya da gelecek müdahaleden korkmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum suç girişimini tetikleyen bir unsur olduğu için polis yetkilerinin artırılması da önemli bir husustur.

KAYNAKÇA:

- ABANOZ, H. İ. (2013). “Emniyet Hizmetlerinde Vatandaş Odaklılık”, *Denetim*, sayı 12, ss.25-28.
- ACAR, H. (2018). “Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Weberyen Bürokrasi ve Hiyerarşi Kavramı”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, cilt 14, sayı 3, ss.667-684.
- ACAR, H. (2019). Kamu Güvenliği Kavramı ve Küresel Terörün Etkisiyle Devletlerin Güvenlik Politikalarında Yeni Paradigma Arayışı. H. Acar (Ed.). *Kamu Güvenliği Politikaları: Yerelden Küresele* içinde (s. 3-21), Ankara, Nobel Yayıncılık.
- AKAL, M. VE SARI, F. (2020). “Adapazarı Esnafının Sorunlarının Tespiti”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, cilt 15, sayı 2, ss.525-560.
- ALİAĞAOĞLU, A. VE UĞUR, A. (2021). “Kentlerde Suç ve Suça İten Sebepler, Suçla İlgili Teorik Çalışmalar”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, cilt 26, sayı 45, ss.37-54.
- ALPKAN, L. VE PALACI, M. (2008). Toplum Destekli Polislik Uygulaması: Zara Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, cilt 10, sayı 3, ss.93-122.
- Anayasa Mahkemesi Kararı (1964, 17 Nisan). *Resmî Gazete* (Sayı: 11685). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11685.pdf>
- ARSLAN, K. O. (2015). “İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri Bağlamında Temel Bir ilke Olarak İnsan”, *TBB Dergisi*, cilt 120, ss.155-172.
- ATAKAN, A. (2007). “Kamu Düzeni Kavramı”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, sayı 1-2, ss.59-136.
- ATALAY, E. (1995). “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Özgürlüğünün Anayasal Sınırları”, *İzmir Barosu Dergisi*, sayı 4.
- AYDIN, G. (2014). “Esnaf ve Sanatkarların İstihdama İlişkin Sorunlarının İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- AYDIN, M. (2013). “John Stuart Mill’in Faydacı Ahlakı”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 25, sayı 28, ss.145-167.
- AYHAN, İ. VE ÇUBUKÇU, K. M. (2007). “Suç ve Kent İlişkisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt 3, sayı 5, ss.30-55.

- BAHÇECİ, H. I. VE AKPINAR, İ. E. (2019). *Kentsel Güvenliğin Sağlanmasında Mahalle Bekçiliğinin Rolü: Yahya Kemal Mahallesi Örneği*. H. Acar (Ed.). Kamu Güvenliği Politikaları “Yerelden Küresele” içinde (s. 273-295). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- BAL, E. H. (2019). Kamu Güvenliği Açısından Kentsel Suçlar: Kütahya Madde Bağımlılığı Örneği. (Yüksek lisans tezi). Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> veri tabanından erişildi.
- BALTACI, A. (2018). “Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme”, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt 7, sayı 1, ss.231- 274.
- BAYRA, A. E. (2020). “Hak ve Özgürlükleri Sınırlandıran Kavramların Tasnifi ve Derecelendirmesi – I: Kamu Düzeni ve Kamu Düzeni İle İlgili Kavramlar”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt 7, sayı 2, ss.45-72.
- BECK, U. (2014). *Risk toplumu: Başka bir modernliğe doğru*. (Çev. K. Özdoğan ve B. Doğan,). İstanbul, İthaki Yayınları.
- Belediye Zabıta Yönetmeliği. (2007, 11 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 26490). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11244&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- BM Genel Kurulu (1984, 10 Aralık). İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme. Erişim adresi: https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020093751bm_10.pdf (Erişim tarihi: 11.03.2025)
- BM Genel Kurulu. (1948, 10 Aralık). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. Erişim adresi: <https://www.hsk.gov.tr/uluslararasi-temel-belgeler> (Erişim tarihi: 10.03.2025)
- ÇAĞLAK, U. (2020). “Esnaflar Arası Komşuluk İlişkileri: Konya Bedesten Çarşı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 8, sayı 5, ss.1621-1631.
- Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu (2020, 18 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 31159). Erişim adresi: <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7245&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- ÇELİK, H. (2014). “Kamu Düzeni Kavramının Dirlik ve Esenlik Unsuru”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi.

ÇETİNDAG, F. (2004). “Türk Anayasal Sisteminde Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlanması Bağlamında Kamu Düzeni”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi.

ÇİLİNGİR, L. (2019). “Locke’un Toplum Sözleşmesi Kuramı”, *Temaşa Felsefe Dergisi*, cilt 11, ss.31-43.

DEMİR, Ş. VE SESLİ, M. (2007). “Kamusal Alan (Türkiye’de Kamusal Alan Kavramlaştırılmasının Muhtevası: Tektiplilik mi, Çoğulculuk mu?)”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, cilt 1, ss.273-292.

DERDİMAN, C. (2006). “Kamu Düzenini Etkileyen Sonuçları Açısından Türkiye’de Kolluk Yetkilerinin Hukuksal Durumu”, *Ceza Hukuku Dergisi*, cilt 1, sayı 2, ss.265-284.

DERELİ, A. B. (2023). “Maxqda: Yaratıcı Veri Analizi Üzerine Notlar”, *Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi*, cilt 13, sayı 1, ss.149-152.

DİNÇER, K. (2016). “19. YY. Osmanlı Esnaf Birliklerinin ve Mensubu İşyerlerinin Şirketlere ve Cemiyetlere Dönüştürme Denemesi ve Sonuçları”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi.

DOLU, O., ULUDAĞ, Ş. VE DOĞUTAŞ, C. (2010). “Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları ve Güvenlik Politikaları İlişkisi”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, cilt 65, sayı 1, ss.57-81.

ELMAS, M. S. (2013). *Modern Toplumun Güvenlik Çıkmazı: Tehdit, Risk ve Risk Toplumu Perspektifinden Güvenlik*, Ankara, USAK Yayınları

EMEKLİER, B. (2011). “Thomas Hobbes ve John Locke’un Güvenlik Anlayışlarının Karşılaştırmalı Bir Analizi”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, cilt 7, sayı 13, ss.99-124.

Emniyet Genel Müdürlüğü. (t.y.). Bizi Tanıyın. Erişim adresi: <https://www.egm.gov.tr/bizi-taniyin>

ESGİN, A. (2013). “İmal Edilmiş Belirsizlikler Çağının Sosyolojik Yönelimi: Ulrich Beck ve Anthony Giddens Kaynaklı “Risk Toplumu” Tartışmaları”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 12, sayı 3, ss.683-696.

Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası (1949). Çev. C. Rumpf ve G. Uzar Schüller. Basım: 23 Aralık 2014.

FELSON, M. VE CLARKE, R. V. (1998). *Opportunity Makes The Thief: Practical Theory For Crime Prevention*. B. Webb (Ed.). London, Resaerach Development Statistics.

GIDDENS, A. (2013). *Sosyoloji*. (Çev. H. Özel), İstanbul, Kırmızı Yayınları.

GOLDSTEİN, H. (1990). *Problem-Oriented Policing*, Philadelphia, Temple University Press.

GÖZLER, K. VE KAPLAN, G. (2022). *İdare Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin Basım Dağıtım

GÜL, S. K. (2008). “Kamu Yönetiminde ve Güvenlik Hizmetlerinde Hesap Verebilirlik”, *Polis Bilimleri Dergisi*, cilt 10, sayı 4, ss.71-94.

GÜNEŞ, M. (2019). “Kamu Özgürlüklerinin Sınırlandırılmasında Kamu Güvenliği Gerekçesinin Hukukiliği”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt 27, sayı 3, ss.435-457.

GÜNŞEN İÇLİ, T. (2019). *Kriminoloji*, Ankara, Seçkin Yayınevi.

HAFIZOĞULLARI, Z. (2015). “Emniyet Tedbirleri”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, cilt 46, sayı 3, ss.45-58.

HALL, D. R. (2002). “Risk Society and The Second Demographic Transition”, *Canadian Studies in Population*, cilt 29, sayı 2, ss.173-193.

IŞIKTAÇ, Y. VE KOLOŞ, U. (2020). *Hukuk Sosyolojisi*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı.

IRMAK, F. VE ÇAM, T. (2014). “An Overview of Durkheim and Merton’s Social Anomie”, *International Journal of Human Sciences*, cilt 11, sayı 2, ss. 1297-1305.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, madde 1. Erişim tarihi: 1 Temmuz 2024. <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/9a3bfe74-cdc4-4ae4-b876-8cb1d7eeae05.pdf>

İzmir Valiliği. (t.y.). Buca. Erişim adresi: <http://www.izmir.gov.tr/buca>

KABADAYI, T. VE ÇAM, A.V. (2017). “Esnafların Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Gümüşhane İlinde Bir Uygulama”, *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, cilt 6, sayı 11, ss.98-108.

KALA, A. (2019). *Sosyoloji Öncesi ve Sonrası Toplum Teorileri*, İstanbul, Doğu Kitabevi.

KAR, E. (2025). “Thomas Hobbes ve Jean-Jacques Rousseau’da Doğa Durumu Düşüncesinin Karşılaştırılması”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 27, sayı 1, ss.93-104.

KARAYAZI, S. (2022). “Kentsel Güvenlik ve Suç: İzmir Tepecik Mahallesi”, (Yüksek lisans tezi). Nevşehir, Kapadokya Üniversitesi. <https://acikerisim.kapadokya.edu.tr/items/347bc713-69bc-480e-9ebd-c7fdb22e7cf> veri tabanından erişilmiştir.

- KARĞIN, V. (2016). *Anomi ve Gerilim Teorileri*. E. Muş (Yay. haz.). Kriminoloji Suç Teorileri ve Uygulamalar içinde ss. 59-97, Ankara, Karınca Yayınları.
- KIZMAZ, İ. (2021). “Polislik Modelleri ve Suç Önleme Üzerine Bir Araştırma” (Yüksek lisans tezi), Elazığ, Fırat Üniversitesi.
- KIZMAZ, Z. (2005). “Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 29, sayı 2, ss.149-174.
- KİRMAN, M. A. (2013). “Rasyonel Seçim Kuramı”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 22, ss.66-98.
- KOCA, B. U. (2022). “Jeremy Bentham’ın Faydacı Ahlakının Temelleri ve Ahlak Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi”, *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 6, sayı 1, ss.81-103.
- KOCA, T. VE ÇOLPAN ERKAN, N. (2019). “Yaşam Kalitesinin Arttırılmasının Bir Etmen: Mekânsal Güvenlik Ölçütleri”, *Megaron*, cilt 14, sayı 1, ss.167-176.
- KOCA, T. VE ÇOLPAN ERKAN, N. (2021). “Kentsel Güvenliğin Sağlanmasında Tasarım Rehberleri”, *Planlama*, cilt 31, sayı 0, ss.1-10.
- KOVACEVİC, B. AND KOVACEVİC, I. (2017). *Sociology of Global Risk Society (Anthony Giddens and Ulrich Beck)*. European Centre For The Protection of Scientific, Political, Economic, Social, Security, Sociological, Banja Luka, Criminological Research.
- KÜMBETOĞLU, B. (2017). “Sosyoloji ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma”, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- Küresel Riskler Raporu (Ocak, 2025). Switzerland: World Economic Forum, 20. Basım. Erişim adresi: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2025/>
- LEONES, S.V.C. (2006). “The Current Situation of Crime Associated with Urbanization: Problems Experienced and Countermeasures Initiated in the Phlippines”, United Nations Asia and Far East Instutue for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (UNAFEI), Research Material Series, cilt 68, ss.133-150.
- Mahallede Güvenliği Teminatı: Bekçiler. (2020, Şubat). Erişim adresi: <https://www.icisleri.gov.tr/mahallede-guvenligin-teminati-bekciler>
- MÖNGÜ, B. (2015). “Modern Dünyada Mutluluk: John Stuart Mill’in Faydacı Etiği”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt 19, sayı 1, ss.23-30.
- NEUMAN, W. L. (2012). “Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar” (Çev. S. Özge.), Ankara, Yayın Odası.

NEWMAN, O. (1973). Architectural Design for Crime Prevation. U.S. Department of Justice, Law Enforcement Assistance Administration National Institute of Law Enfocement and Criminal Justice.

ÖZDEMİR, A. (2016). “Kamu Düzeni ve Kamu Güvenliği Kavramlarına Analitik Bir Yaklaşım (Toplantı ve Gösteri Yürüyüşünün Sınırlandırılması Örneği)”, *International Journal Of Legal Progress*, cilt 2, sayı 2, ss. 78-115.

PARK, R.E., BURGESS, E.W. VE MCKENZİE, R.D. (1925). “The City”, ABD, University Chikago of Press.

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (1934, 14 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 2751). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.2559.pdf>

RIZVANOĞLU, E. (2013). “Çizgisel Tarihe Çıkışları Bağlamında Spengler ve Toynbee’nin Döngüsel Tarih Yaklaşımları”, *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, sayı 20, ss.239-252.

ROSA, E. A. (2003). The Logical Structure of the Social Amplification of Risk Framework (SARF): Aferatheoretical Foundations and Policy Implications. N. Pidgeon, R. E. Kasperson and P. Slovic (eds.), The Social Amplification of Risk. Cambridge: Cambridge University Press.

SAĞLIK, C. (2019). “Emile Durkheim’ın Metodolojisi ve Sosyolojisi”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 9, sayı 2, ss.449-480.

SAKARYA, Ö. (2017). “Suç ve Suçlulukla Mücadelede Sosyal Hizmet Uygulamalarının Önleyici Etkileri”, (Yüksek lisans tezi), Yalova, Yalova Üniversitesi.

SALT, A. M. (2019). “Gelenekten Moderniteye Sakarya’da Esnaf Kültürünün Değişimi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya, Sakarya Üniversitesi.

SERTER, G. (2013). “Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojik Kuram”, *TMMOB Şehir Plancıları Odası*, cilt 23, sayı 2, ss.67-76.

SEVİĞ, M. (2011). “Emniyet Asayiş Kanunları Hangileridir?”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt 5, ss.107-125.

SEVİNÇ, A. VE DEMİR, O. Ö. (2010). Problem Odaklı Polislik Yaklaşımının Toplum Destekli Polislikteki Yeri, M.A. Sözer (Ed.). “Toplum Destekli Polislik: Toplum Suç ve Güvenlik” içinde (ss. 65-81), Ankara, Adalet Yayınevi.

SIĞIN, A. (2021). “Ulrich Beck ve Anthony Giddens’ın Risk Toplumu Kavramsallaştırılması Işığında Sosyal Medya ve Bilginin Güvenliği ve Gizliliği İlkesi”. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 21, ss. 415-432.

SÖZER, M. A. VE EKİCİ, N. (2014). Toplum Destekli Polisliğin Teorik Altyapısı ve Kavramsal Çerçevesi. M.A. Sözer (Ed.). “Toplum Destekli Polislik: Toplum Suç ve Güvenlik” içinde (ss. 3-20), Ankara, Adalet Yayınevi.

STEVENS, D. J. (2003). “Applied Community Policing In The 21st Century”, Boston, A and B Publishing.

ŞEKER, G. (2009).” Polisin Kent Güvenlik Uygulaması ve Güvenlik Modeli”, (Yayımlanmamış doktora tezi), İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi.

ŞENGÖZ, M. (2022). “Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli’nin Bütünleşik Bir Süreç Olarak Yeniden Yorumlanması”, *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, cilt 9, sayı 1, ss.164-173.

ŞİMŞEK, A. A. (2010). “Genel Kamu Hukukunun Temel Kavramı Olarak Kamu Düzeni”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi.

ŞİMŞEK, S. (2016). “Belediye Zabıta Örgütünün Örgütsel ve İşlevsel Gereklikliği Üzerine Bir İnceleme”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 6, sayı 2, ss. 387-406.

T.C. Adalet Bakanlığı, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı (2020). Suç Nedir? Erişim adresi: <https://magdurbilgi.adalet.gov.tr/298/Suc-Nedir?>

T.C. Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2025). Adalet İstatistikleri 2024 (Yayın No. 19). Erişim adresi: <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adalet-istatistikleri-yayin-arsivi>

TEMİR, E. (2020). “Kırık Camlar Teorisinin Kurum Kültürüne Uyarlanabilirliği”, *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, cilt 4, ss.133-144.

Toplum Destekli Polislik. (2025, 11 Mart). Erişim adresi: <https://www.egm.gov.tr/toplum-destekli-polislik>

TURAN, B. (2020). “Kamu Düzeninde İnsan Onuru ve Bireyin Kendine Karşı Korunması”, *KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt 5, sayı 1, ss.53-72.

TURUT, H. VE ÖZGÜR, E.M. (2018). “Klasik Kent Kuramlarından Eleştirel Kent Kuramlarına Geçiş Bağlamında Kentleri Yeniden Okumak”, *Ege Coğrafya Dergisi*, cilt 27, sayı 1, ss.1-19.

Türk Ceza Kanunu (2004). Kişilere Karşı Suçlar. *Resmi Gazete* (Sayı: 25611). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Türk Ceza Kanunu (2004). Topluma Karşı Suçlar. *Resmi Gazete* (Sayı: 25611). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sitesi (2023). Düzen tanımı. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sitesi (2023). Güvenlik tanımı. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sitesi (2023). Kamu güvenliği tanımı. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>

Türk Ticaret Kanunu. (2011, 14 Şubat). *Resmi Gazete* (Sayı: 27846). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6102&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982, 9 Kasım). *Resmi Gazete* (Sayı: 17863). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

United Nations Development Programme. (1994). Human Development Report Chapter 2: New Dimensions of Human Security. Erişim adresi: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr1994encompletenostats.pdf>

VAROL, E. VE ÖKSÜZ, A. M. (2021-3). “Kent ve Salgın: Yeni Yaklaşımlar ve Kamu Sağlığı Üzerine Bir Değerlendirme”, *İdealkent*, cilt 34, sayı 12, ss.1559- 1582.

WEİSBURD, D. L. AND J. ECK. (2004). What Can Police Do The Reduce Crime, Disorder and Fear?. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, cilt 593, ss.42-65.

YALÇIN, H. (2022). “Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomenoloji”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 22, sayı 2, ss.213-232.

YAVUZ, Y. (2019). “Suç Mağduru Olma Korkusuna Sosyolojik Bir Bakış”, *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, cilt 4, ss.28-52.

YILDIRIM, A. (2013). “Jean Jacques Rousseau’nun Düşüncesinde “Birlikte Yaşam Olanağı”na Karşın Politik Çıkmazlar”, *Felsefe Dünyası*, sayı 57, ss.156-184.

YILDIZ, S. (2013). Problem Odaklı Polislik Felsefesi ve Güvenlik Politikaları Oluşturulma Sürecindeki Yeri. M. Buçak, M. Dağlar, E. Doğan, ve F.M. Harmancı (Ed.). “Güvenlik Sektöründe Operasyonel Yöneticilik” içinde (ss.523-537), Ankara, Nobel Yayınevi.

YÜKSELBABA, Ü. (2008). “Kamusal Alan Modelleri ve Bu Modellerin Bağlıları”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, cilt 66, sayı 2, ss.227-271.

ZABUNOĞLU, Y. K. (1973). “Kamu Hukukuna Giriş- Devlet Tanım Kaynak Unsurlar”, Ankara, Sevin Matbaası.

EKLER

EK-1: GÖRÜŞME SORU FORMU

Yaş:						
Cinsiyet:	☐	Kadın	☐	Erkek	☐	Diğer
Medeni durum:	☐	Bekar	☐	Evli	☐	Diğer
Eğitim durumu:	☐ Okuryazar ☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim ☐ Yükseköğrenim					
Mesleki süre:						
İşyeri mülk durumu:	☐	İşyeri sahibi			☐	Kira
İşyeri sektörü:						
Çalışan sayısı:						

1. İş yerindeyken kendinizi dış tehditlere karşı ne kadar güvende hissediyorsunuz?
2. İş yerinizde olmadığınız sürelerde de iş yerinizin güvende olup olmadığına dair düşünceleriniz nelerdir? Bu konuda kaygılı hissettiğiniz olur mu?
3. Güvenliğinizi artırmak adına bireysel veya kolektif olarak aldığınız önlemler nelerdir? (Ekipman, güvenlik şirketi vs.) İşyerinizde kesici-delici ya da koruma maksadı taşıyan alet, unsur bulunuyor mu?
4. İş yerindeyken kendinizi ya da işyeri güvenliğini tehdit edecek bir durum olduğunda aldığınız çözüm yollarınız nelerdir?
5. Yakın çevrenizde suç girişimi ne sıklıkla ve ne şekilde yaşanmaktadır? Yaşandıysa güvenlik algınız ve ihtiyacınız ne şekilde değişti?
6. Bulunduğunuz mahalle, semtin diğer mahallelerine kıyasla ne kadar güvenli olduğunu düşünmektесiniz?
7. İş yerinizi bu semtte açmanızın nedenleri nelerdir?
8. Kadın olmak/ erkek olmak iş yerindeyken güvende hissetmenizi nasıl etkiliyor?

9. Kamu güvenliğine dair bilgi ve düşünceleriniz nelerdir? Bu konuda yerel yönetimler ve kolluk kuvvetleri etkileri yeterli midir?
10. Satışını yaptığınız ürün veya ürünlerin çeşitleri işyerinin güvenliği konusundaki hassasiyetinizde belirleyici oldu mu? Olduysa nasıl bir ilişki vardır?
11. İşyeri komşunuz sizi gün içerisinde ya da siz yokken güvende hissettiriyor mu, iletişiminiz nasıl? Herhangi bir tehlike anında size yardım eder mi ya da siz eder misiniz?
12. Bir olay görseniz onu ihbar etme durumunuzu 1 ve 10 arasında derecelendirir misiniz?
13. İşyeriniz açık olduğu saatler arasında hangi zaman diliminde daha güvenlidir?
14. İşyerinize gelen müşterileri birebir tanır mısınız? Onları tanıyor olmak güvenlik algınızı etkiler mi?
15. İşyerinizde genelde yalnız mı durursunuz? Eğer yanınızda biri duruyorsa güvenlik kaygınızdan mı kaynaklı ya da başka biri ile çalışıyorsanız bu güvenlik algınızı etkiliyor mu?
16. İşyerinizi birine emanet eder misiniz? Neden?

ÖZGEÇMİŞ

2022 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nden bölüm ikincisi ve onur derecesiyle mezun olmuştur. Lisans döneminde TÜBİTAK 2209-A programı kapsamında “Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat ve Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin Karşılaştırmalı Olarak Suça Yönelik Tutumları” başlıklı araştırması desteklenmiştir. Lisans eğitimi devam ederken Anadolu Üniversitesi Sosyal Hizmetler önlisans bölümünü tamamlamıştır. 2022 yılında İzmir Demokrasi Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans programına başlamıştır. 2025 Haziran ayında SosyolojikDüşün adlı hakemli sosyal bilimler dergisinde “Ücretli İşte Çalışmayan Kadınların Sosyal Medya Üzerinden Benlik Sunumları” başlıklı araştırma makalesi yayımlanmıştır. 2023 yılı Mart ayından beri Yatsan firmasında insan kaynakları uzmanı olarak görev almaktadır.